

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

646

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), točke V Odluke o Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 17/99), a u svezi sa člankom 28. stavak 2. i člankom 34. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 146. sjednici, održanoj 18.6.2018. godine, donijelo je

RJEŠENJE

**O IMENOVANJU DIREKTORA SLUŽBE ZA
ZAJEDNIČKE POSLOVE INSTITUCIJA BOSNE I
HERCEGOVINE**

1. **DRAGAN ŠOJIĆ**, imenuje se za direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, na mandatno razdoblje od pet godina, počev od 5.7.2018. godine.
2. Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 93/18
18. lipnja 2018. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

Na osnovu člana 17. Zakona o Savjetu ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), tačke V Odluke o Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine

("Службени гласник БиХ", број 17/99), а у вези са чланом 28. став 2. и чланом 34. Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 и 93/17), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 146. сједници, одржаној 18.6.2018. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

**O IMENOVAЊU DIREKTORA SLUŽBE ZA
ZAJEDNIČKE POSLOVE INSTITUCIJA BOSNE I
HERCEGOVINE**

1. **ДРАГАН ШОЈИЋ**, именује се за директора Службе за заједничке послове институција Босне и Херцеговине, на мандатни период од пет година, почев од 5.7.2018. године.
2. Ово Рјешење ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 93/18
18. јуна 2018. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), tačke V Odluke o Službi za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 17/99), a u vezi sa članom 28. stav 2. i članom 34. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 146. sjednici, održanoj 18.6.2018. godine, donijelo je

I. VREDNOVANJE DOBARA**Članak 3.**

Vrednovanje dobara je stručni i znanstveni postupak kojim se, primjenom propisa kao i međunarodnih konvencija, na temelju jedinstvenih kriterija detaljno opisanih u Načelima i smjernicama za očuvanje nacionalnih spomenika (dokument broj 01.2-7.4-36/28-6, usvojen na 21. sjednici Povjerenstva), a prema svojstvima, značaju i funkciji dobara, određuje njihova opća i posebna vrijednost, način i mjere zaštite te uvjeti rabljenja.

Dobro, nominirano za nacionalni spomenik, Povjerenstvo razmatra za proglašenje nacionalnim spomenikom ako je nastalo u razdoblju od prapovijesti do 1960. godine. Dobro nastalo nakon 1960. godine može izuzetno biti razmatrano samo ako po drugim kriterijima, utvrđenim ovim Pravilnikom, ispunjava uvjete za kategoriju nacionalnog spomenika od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu.

Članak 4.

Dobro se vrednuju prema sljedećim kriterijima:

- Suštinska svojstva dobra,
- Funkcija i značaj dobra;
- Opće značajke dobra (starost, očuvanost i ugroženost);
- Specifični kriteriji prema vrsti dobra ili njegovim posebnim karakteristikama, kojim se utvrđuje njegova opća ili posebna vrijednost.

Članak 5.

Suštinska svojstva dobra su:

- Autentičnost (stanje autentičnosti),
- Jedinstvenost, rijetkost i reprezentativnost,
- Integritet (stupanj integriteta),
- Kontekst (ambijentalno/pejzažni, povijesni, fizički),
- Fizičko stanje, naročito kompaktnost (fizička cjelovitost).

Članak 6.

Kriteriji vrednovanja funkcije i značaja su:

- Povijesna vrijednost dobra,
- Umjetnička i estetska vrijednost dobra:
 - Prostorna organizacija,
 - Kompozicija volumena,
 - Kvaliteta obrade,
 - Proporcijski odnosi,
 - Konstrukcijsko rješenje,
 - Primijenjeni materijali,
 - Kvaliteta obrade,
 - Primijenjeni detalji i dekorativni elementi.
- Dokumentarna i znanstvena vrijednost dobra:
 - Materijalno svjedočanstvo o svim a naročito manje poznatim povijesnim razdobljima;
 - Svjedočanstvo o povijesnim mijenama;
 - Djelo značajnog umjetnika ili graditelja;
 - Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom izrazu; i/ili
 - Svjedočanstvo o tipičnom načinu života u određenom razdoblju.
- Društvena vrijednost dobra:
 - Duhovna (ontološka) vrijednost,
 - Simbolička vrijednost,
 - Sakralna vrijednost,
 - Tradicionalna vrijednost,
 - Vežanost za rituale ili obrede, koji mogu biti odraz prošlih kultura ili današnjih percepcija duha mjesta;
 - Vrijednost za zajednicu.

Članak 7.

Kriteriji vrednovanja općih značajki dobra (starosti, očuvanosti i ugroženosti) su:

- Vrijeme nastanka i trajanje dobra u odnosu na ostala dobra iste vrste,
- Stupanj očuvanosti ili degradacije u odnosu na izvorno stanje dobra,
- Stvarne i potencijalne promjene do kojih dolazi ili može doći uslijed rabljenja dobra i njegove okoline, odnosa lokalne zajednice u očuvanju i prezentaciji dobra, planiranoj budućoj namjeni dobra, planiranom razvitku neposrednog okruženja dobra.

Članak 8.

Specifični kriteriji vrednovanja se određuju na temelju istraživanja kojima se utvrđuju posebne vrste dobra ili njegove karakteristike, a koje se ne mogu svrstati u prethodne stavove.

II. PREDMET PRAVNE ZAŠTITE**Članak 9.**

Nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine po predmetu pravne zaštite može biti:

- A. Pokretno dobro,
- B. Nepokretno dobro,
- C. Kulturni krajolici (Specifična dobra), i
- D. Serijska dobra.

Članak 10.

Pokretna dobra podrazumijevaju sve pokretne predmete koji su izraz i svjedočanstvo ljudskog stvaralaštva ili evolucije prirode. To mogu biti:

1. pokretni nalazi arheoloških istraga i iskopavanja izvedenih na kopnu i pod vodom;
2. antikviteti kao što se oruđe, grnčarija, natpisi, kovanice, pečati, nakit, oružje i pogrebni ostatci;
3. prenosivi predmeti nastali razgradnjom povijesnih spomenika;
4. dobra od interesa za antropologiju i etnologiju;
5. predmeti vezani za povijest, uključujući povijest znanosti i tehnologije, kulture i religije, vojne i društvene povijesti, vezani za život skupina ljudi i narodnih vođa, mislilaca, znanstvenika i umjetnika, te događaja od značaja za državu i društvo;
6. umjetnički predmeti, kao što su: slike i crteži, proizvedeni u cijelosti ručno na bilo kojoj podlozi ili od bilo kojega materijala (izuzev industrijskog dizajna i tvorničkih proizvoda ukrašenih ručno); izvorni otisci, poster i fotografije u smislu medija izvornog stvaralaštva; izvorne umjetničke asambleže i montaže u bilo kojem materijalu; djela klesarske umjetnosti i skulpture u bilo kojem materijalu; djela primijenjene umjetnosti izvedena u materijalima kao što su staklo, keramika, metal, drvo, itd.; manuskripti (rukopisi) i inkunabule, kodeksi, knjige, dokumenti i izdanja od posebnog značaja;
7. predmeti numizmatičkog (medalje i novac) i filatelističkog značaja;
8. arhive uključujući tekstualne zapise, karte i druge kartografske materijale, fotografije, kinematografske filmove (zapise), zvučne zapise i mašinski čitljive zapise;
9. namještaj, tapiserije, ćilimi, odjeća i muzički instrumenti;
10. zoološki, botanički i geološki uzorci;
11. prijevozna sredstva starija od 75 godine.

Članak 11.

Nepokretno dobro po predmetu pravne zaštite mogu biti:

- Pojedinačne građevine (spomenici):
 - Građevina ili nepokretno djelo primijenjene umjetnosti,
 - Pojedinačni arheološki spomenici/strukture,
 - Mjesta i ostatci pojedinačnih građevina – spomenika,
- Skupine građevina (graditeljska cjelina):
 - Graditeljske cjeline i kompleksi različitih namjena,
 - Arheološke cjeline,
 - Mjesta i ostatci kompleksa građevina – graditeljskih cjelina,
 - Arheološke zone i lokaliteti (područja i rezervati).
- Kulturno-povijesne cjeline (područja):
 - Područja kao dijelovi povijesnih urbanih i ruralnih naselja,
 - Arheološke zone i lokaliteti (područja i rezervati),
 - Mjesta memorije/sjećanja – područja.

Članak 12.

Specifična dobra podrazumijevaju:

- Kulturne krajolike,
- Povijesne gradove i gradska središta,
- Rute kulturnog nasljeđa.

Članak 13.

Serijsko dobro je karakteristično za određeno geografsko područje, unutar jedne zemlje ili više zemalja, koje može sadržavati više povijesnih građevina, graditeljskih cjelina ili područja koja pripadaju istom kulturno-povijesnom korpusu i vrsti nasljeđa.

III. KATEGORIZACIJA NACIONALNIH SPOMENIKA

Članak 14.

Dobra od velikog značaja za skupinu ljudi sa zajedničkom kulturnom, povijesnom, vjerskom ili etničkom baštinom (članak 6. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) koja ispunjavaju jedan ili više kriterija za proglašenje nacionalnim spomenikom propisanih ovim pravilnikom, odnosno proglašena su nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine, kategoriziraju se prema njihovom značaju za Bosnu i Hercegovinu.

Članak 15.

Nacionalni spomenici se svrstavaju u sljedeće kategorije:

1. Nacionalni spomenici od univerzalnog značaja u Bosni i Hercegovini,
2. Nacionalni spomenici od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu,
3. Nacionalni spomenici od velikog značaja za Bosnu i Hercegovinu,
4. Nacionalni spomenici od značaja za Bosnu i Hercegovinu.

Članak 16.

Nacionalni spomenici od univerzalnog značaja u Bosni i Hercegovini predstavljaju nacionalne spomenike od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu, koji ispunjavaju uvjete definirane u Operativnom vodiču UNESCO-a, te su upisani na UNESCO Listu svjetskog nasljeđa po jednom od sljedećih kriterija koje je precizirao UNESCO (*UNESCO Operational guidelines*):

- (i) predstavlja remek-djelo ljudskog kreativnog genija;
- (ii) prikazuje važnu razmjenu ljudskih vrijednosti, kroz vremensko razdoblje ili unutar svjetskog kulturnog

područja, o razvrcima u arhitekturi ili tehnologiji, monumentalnim umjetnostima, urbanom planiranju ili dizajnu krajolika;

- (iii) nositelj je jedinstvenog ili barem izuzetnog svjedočanstva kulturnoj tradiciji ili civilizaciji, živoj ili nestaloj;
- (iv) izuzetan je primjer tipa građevine, arhitektonskog ili tehnološkog ansambla ili krajolika koji ilustrira značajnu fazu/faze ljudske povijesti;
- (v) izuzetan je primjer tradicionalnog ljudskog naselja, uporabe zemljišta ili uporabe mora koja je reprezentativna za kulturu/e, ili ljudsku interakciju sa okolišem, naročito kada postaje ranjiva pod utjecajem nepovratne promjene;
- (vi) izravno je ili materijalno u svezi sa događajima ili živućim tradicijama, idejama ili vjerovanjima, umjetničkim i književnim djelima od izuzetnog univerzalnog značaja (Odbor smatra da bi bilo najbolje rabiti ovaj kriterij u sprezi sa drugim kriterijima);
- (vii) sadrži vrhunske prirodne fenomene ili područja izuzetne prirodne ljepote i estetskog značaja;
- (viii) ističe se kao primjer koji predstavlja značajnu fazu povijesti Zemlje, uključujući zapise o životu, značajne tekuće geološke procese u razvoju reljefnih oblika, ili značajnih geomorfnih ili fiziografskih odlika;
- (ix) izuzetan je primjer koji predstavlja značajne ekološke i biološke procese u razvoju kopnenih, slatkovodnih, priobalnih i morskih ekosustava i zajednica biljaka i životinja;
- (x) sadrži najznačajnija prirodna staništa za *in-situ* konzervaciju biološke raznolikosti, uključujući one koji sadrže ugrožene vrste od izuzetne univerzalne vrijednosti sa gledišta znanosti ili konzervacije.

Članak 17.

Nacionalni spomenici od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju izuzetno visoko izražene vrijednosti (društvenu, povijesnu, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju izuzetno visok stupanj autentičnosti (minimalno tri atributa autentičnosti) i integriteta (minimalno dva atributa integriteta);
- predstavljaju jedinstven i/ili izuzetno reprezentativan primjer određenog tipa ili stila.

Članak 18.

Nacionalni spomenici od velikog značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju veoma izražene vrijednosti (društvenu, povijesnu, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju visok stupanj autentičnosti (minimalno dva atributa autentičnosti) i integriteta (minimalno dva atributa integriteta);
- predstavljaju reprezentativan primjer određenog tipa ili stila.

Članak 19.

Nacionalni spomenici od značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju izražene vrijednosti (društvenu, povijesnu, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju određen stupanj autentičnosti (minimalno jedan atribut autentičnosti) i integriteta (minimalno jedan atribut integriteta).

Članak 20.

Promjena utvrđene kategorije nacionalnog spomenika se pokreće sukladno Poslovniku o radu Povjerenstva za očuvanje

nacionalnih spomenika, članak 40. ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16). Revalorizacija i utvrđivanje kategorije za do dana donošenja ovog Pravilnika proglašene nacionalne spomenike vršit će se prema rokovima koje utvrdi Povjerenstvo.

Članak 21.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, sukladno mjerodavnostima Povjerenstva koje proizilaze iz Aneksa 8. Dejtonskog mirovnog sporazuma, donosi Odluku o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine. Odlukom se definira predmet pravne zaštite i kategorija nacionalnog spomenika, utvrđuju vrijednosti te definiraju mjere i zone zaštite.

Odluka o proglašenju se izrađuje na temelju:

- postojeće evidencije i dokumentacije o dobru,
- stručne analize o dobru,
- znanstvenih i stručnih saznanja iz oblasti kojoj određeno dobro pripada,
- tehničke i fotodokumentacije,
- rezultata dodatnih istraga.

Stručni elaborat koji prezentira nalaze analiza, vrijednosti i značaja nacionalnog spomenika predstavlja dio obrazloženja odluke Povjerenstva. Obrazloženje se završava zaključkom u kojemu se zbrajaju i opisno elaboriraju utvrđene vrijednosti dobra, odnosno daje obrazloženje razloga i kriterija za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom, te izjava o integritetu i autentičnosti.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 22.

Ovim pravilnikom stavljaju se izvan snage Kriteriji za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima broj 01-203/02 i 01.2-6-792/03 ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

Članak 23.

Postupci vrednovanja koji se vode pred Povjerenstvom za očuvanje nacionalnih spomenika, a nisu završeni u vrijeme stupanja na snagu ovoga pravilnika, provest će se prema ovom pravilniku.

Članak 24.

Pravilnik stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH".

Broj 11-02.14-58/18-6

14. lipnja 2018. godine

Sarajevo

Predsjedatelj Povjerenstva

Radoje Vidović, v. r.

Na osnovu člana VII Aneksa 8. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 29. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", br. 47/16), Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na 21. sjednici održanoj 14.06.2018. godine, donijela je

ПРАВИЛНИК О КРИТЕРИЈУМИМА ВРЕДНОВАЊА ДОБАРА, ПОДЈЕЛИ ПО ПРЕДМЕТУ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ И ПОСТУПКУ КАТЕГОРИЗАЦИЈЕ НАЦИОНАЛНИХ СПОМЕНИКА

Члан 1.

Ovim Pravilnikom se propisuju kriterijumi za vrednovaње dobara koja su nominovana za nacionalne spomenike Bosne i Hercegovine, podjela nacionalnih spomenika po predmetu pravne zaštite i њихова категоризација по значају.

Члан 2.

Комисија за очување националних споменика процес вредновања, утврђивања предмета правне заштите и

поступак категоризације добра започиње на основу петиције за проглашење добра националним спомеником или по службеној дужности у односу добра која су уписана на Привремену листу националних споменика.

I. ВРЕДНОВАЊЕ ДОБАРА

Члан 3.

Вредновање доbara је стручни и научни поступак којим се, примјеном прописа као и међународних конвенција, на основу јединствених критеријума детаљно описаних у Принципима и смјерницама за очување националних споменика (документ број 01.2-7.4-36/28-6, усвојен на 21. сједници Комисије), а према својствима, значају и функцији доbara, одређује њихова општа и посебна вриједност, начин и мјере заштите те услови коришћења.

Добро, номиновано за национални споменик, Комисија разматра за проглашење националним спомеником ако је настало у периоду од праисторије до 1960. године. Добро настало након 1960. године може да изузетно буде разматрано само ако по другим критеријумима, утврђеним овим Правилником, испуњава услове за категорију националног споменика од изузетног значаја за Босну и Херцеговину.

Члан 4.

Добра се вреднују према сљедећим критеријумима:

- Суштинска својства добра,
- Функција и значај добра,
- Опште значајке добра (старост, очуваност и угроженост),
- Специфични критеријуми према врсти добра или његовим посебним карактеристикама, којим се утврђује његова општа или посебна вриједност.

Члан 5.

Суштинска својства добра су:

- Аутентичност (стање аутентичности),
- Јединственост, ријеткост и репрезентативност,
- Интегритет (степен интегритета),
- Контекст (амбијентално/пејзажни, историјски, физички),
- Физичко стање, нарочито компактност (физичка цјеловитост).

Члан 6.

Критеријуми вредновања функције и значаја су:

- Историјска вриједност добра,
- Умјетничка и естетска вриједност добра:
 - Просторна организација,
 - Композиција волумена,
 - Квалитета обраде,
 - Пропорцијски односи,
 - Конструкцијско рјешење,
 - Примјењени материјали,
 - Квалитет обраде,
 - Примјењени детаљи и декоративни елементи.
- Документарна и научна вриједност добра:
 - Материјално свједочанство о свим а нарочито мање познатим историјским периодима;
 - Свједочанство о историјским мијенама;
 - Дјело значајног умјетника или градитеља;
 - Свједочанство о одређеном типу, стилу или регионалном изразу; и/или
 - Свједочанство о типичном начину живота у одређеном периоду.
- Друштвена вриједност добра:
 - Духовна (онтолошка) вриједност,

- Символичка вриједност,
- Сакрална вриједност,
- Традиционална вриједност,
- Везаност за ритуале или обреде, који могу да буду одраз прошлих култура или данашњих перцепција духа мјеста;
- Вриједност за заједницу.

Члан 7.

Критеријуми вредновања општих значајки добра (старости, очуваности и угрожености) су:

- Вријеме настанка и трајање добра у односу на остала добра исте врсте,
- Степен очуваности или деградације у односу на изворно стање добра,
- Стварне и потенцијалне промјене до којих долази или може да дође услед коришћења добра и његове околине, односа локалне заједнице у очувању и презентацији добра, планираној будућој намјени добра, планираном развоју непосредног окружења добра.

Члан 8.

Специфични критеријуми вредновања се одређују на основу истраживања којима се утврђују посебне врсте добра или његове карактеристике, а које се не могу да сврстају у претходне ставове.

II. ПРЕДМЕТ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ

Члан 9.

Национални споменик Босне и Херцеговине по предмету правне заштите може да буде:

- A. Покретно добро,
- B. Непокретно добро,
- Ц. Културни крајолици (Специфична добра), и
- Д. Серијска добра.

Члан 10.

Покретна добра подразумијевају све покретне предмете који су израз и свједочанство људског стваралаштва или еволуције природе. То могу да буду:

1. покретни налази археолошких истраживања и ископавања изведених на копну и под водом;
2. антиквитети као што се оруђе, грнчарија, натписи, кованице, печати, накит, оружје и погребни остаци;
3. преносиви предмети настали разградњом историјских споменика;
4. добра од интереса за антропологију и етнологију;
5. предмети везани за историју, укључујући историју науке и технологије, културе и религије, војне и друштвене историје, везани за живот група људи и народних вођа, мислилаца, научника и умјетника, те догађаја од значаја за државу и друштво;
6. умјетнички предмети, као што су: слике и цртежи, произведени у цијелости ручно на било којој подлози или од било којег материјала (изузев индустријског дизајна и творничких производа украшених ручно); изворни отисци, постери и фотографије у смислу медија изворног стваралаштва; изворне умјетничке асамблаже и монтаже у било којем материјалу; дјела вајарске умјетности и скулптуре у било којем материјалу; дјела примјене умјетности изведена у материјалима као што су стакло, керамика, метал, дрво, итд.; манускрипти (рукописи) и инкунабуле, кодекси, књиге, документи и издања од посебног значаја;

7. предмети нумизматичког (медаље и новац) и филателијског значаја;
8. архиве укључујући текстуралне записе, карте и друге картографске материјале, фотографије, кинематографске филмове (записе), звучне записе и машински читљиве записе;
9. намјештај, таписерије, ћилими, одјећа и музички инструменти;
10. зоолошки, ботанички и геолошки узорци;
11. превозна средства старија од 75 године.

Члан 11.

Непокретно добро по предмету правне заштите могу да буду:

- Појединачне грађевине (споменици):
 - Грађевина или непокретно дјело примјене умјетности,
 - Појединачни археолошки споменици/структуре,
 - Мјеста и остаци појединачних грађевина – споменика,
- Групе грађевина (градитељска цјелина):
 - Градитељске цјелине и комплекси различитих намјена,
 - Археолошке цјелине,
 - Мјеста и остаци комплекса грађевина – градитељских цјелина,
 - Археолошке зоне и локалитети (подручја и резервати).
- Културно-историјске цјелине (подручја):
 - Подручја као дијелови историјских урбаних и руралних насеља,
 - Археолошке зоне и локалитети (подручја и резервати),
 - Мјеста меморије/сјећања – подручја.

Члан 12.

Специфична добра подразумијевају:

- Културне крајолике,
- Историјске градове и градске центре,
- Руте културног наслеђа.

Члан 13.

Серијско добро је карактеристично за одређено географско подручје, унутар једне земље или више земаља, које може да садржава више историјских грађевина, градитељских цјелина или подручја која припадају истом културно-историјском корпусу и врсти наслеђа.

III. КАТЕГОРИЗАЦИЈА НАЦИОНАЛНИХ СПОМЕНИКА

Члан 14.

Добра од великог значаја за групу људи са заједничком културном, историјском, вјерском или етничком баштином (члан 6. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини) која испуњавају један или више критеријума за проглашење националним спомеником прописаних овим правилником, односно проглашена су националним споменицима Босне и Херцеговине, категоризују се према њиховом значају за Босну и Херцеговину.

Члан 15.

Национални споменици се сврставају у следеће категорије:

1. Национални споменици од универзалног значаја у Босни и Херцеговини,
2. Национални споменици од изузетног значаја за Босну и Херцеговину,

3. Национални споменици од великог значаја за Босну и Херцеговину,
4. Национални споменици од значаја за Босну и Херцеговину.

Члан 16.

Национални споменици од универзалног значаја у Босни и Херцеговини представљају националне споменике од изузетног значаја за Босну и Херцеговину, који испуњавају услове дефинисане у Оперативном водичу УНЕСКО-а, те су уписани на УНЕСКО Листу свјетског наслеђа по једном од следећих критеријума које је прецизирао УНЕСКО (*UNESCO Operational guidelines*):

- (i) представља ремек дјело људског креативног генија;
- (ii) приказује важну размјену људских вриједности, кроз временски период или унутар свјетског културног подручја, о развојима у архитектури или технологији, монументалним умјетностима, урбаном планирању или дизајну крајолика;
- (iii) носилац је јединственог или барем изузетног свједочанства културној традицији или цивилизацији, живућој или несталој;
- (iv) изузетан је примјер типа грађевине, архитектонског или технолошког ансамбла или крајолика који илуструје значајну фазу/фазе људске историје;
- (v) изузетан је примјер традиционалног људског насеља, употребе земљишта или употребе мора која је репрезентативна за културу/е, или људску интеракцију са околишем, нарочито када постаје рањива под утицајем неповратне промјене;
- (vi) директно је или материјално у вези са догађајима или живућим традицијама, идејама или вјеровањима, умјетничким и књижевним дјелима од изузетног универзалног значаја (Комитет сматра да би било најбоље користити овај критеријум у спрези са другим критеријумима);
- (vii) садржи врхунске природне феномене или подручја изузетне природне љепоте и естетског значаја;
- (viii) истиче се као примјер који представља значајну фазу историје Земље, укључујући записе о животу, значајне текуће геолошке процесе у развоју рељефних облика, или значајних геоморфних или физиографских одлика;
- (ix) изузетан је примјер који представља значајне еколошке и биолошке процесе у развоју копнених, слатководних, приобалних и морских екосистема и заједница биљака и животиња;
- (x) садржи најзначајнија природна станишта за *ин-ситу* конзервацију биолошке разноликости, укључујући оне који садрже угрожене врсте од изузетне универзалне вриједности са гледишта науке или конзервације.

Члан 17.

Национални споменици од изузетног значаја за Босну и Херцеговину су добра која:

- посједују изузетно високо изражене вриједности (друштвену, историјску, документарну или умјетничку и естетску);
- посједују изузетно висок степен аутентичности (минимално три атрибута аутентичности) и интегритета (минимално два атрибута интегритета);

- представљају јединствен и/или изузетно репрезентативан примјер одређеног типа или стила.

Члан 18.

Национални споменици од великог значаја за Босну и Херцеговину су добра која:

- посједују веома изражене вриједности (друштвену, историјску, документарну или умјетничку и естетску);
- посједују висок степен аутентичности (минимално два атрибута аутентичности) и интегритета (минимално два атрибута интегритета).
- представљају репрезентативан примјер одређеног типа или стила.

Члан 19.

Национални споменици од значаја за Босну и Херцеговину су добра која:

- посједују изражене вриједност/и (друштвену, историјску, документарну или умјетничку и естетску);
- посједују одређен степен аутентичности (минимално један атрибут аутентичности) и интегритета (минимално један атрибут интегритета).

Члан 20.

Промјена утврђене категорије националног споменика се покреће у складу са Пословником о раду Комисије за очување националних споменика, члан 40. ("Службени гласник БиХ", број 47/16). Ревалоризација и утврђивање категорије за до дана доношења овог Правилника проглашене националне споменике вршиће се према роковима које утврди Комисија.

Члан 21.

Комисија за очување националних споменика, у складу са надлежностима Комисије које произилазе из Анекса 8. Дејтонског мировног споразума, доноси Одлуку о проглашењу добра националним спомеником Босне и Херцеговине. Одлуком се дефинише предмет правне заштите и категорија националног споменика, утврђују вриједности те дефинишу мјере и зоне заштите.

Одлука о проглашењу се израђује на основу:

- постојеће евиденције и документације о добру,
- стручне анализе о добру,
- научних и стручних сазнања из области којој одређено добро припада,
- техничке и фото-документације,
- резултата додатних истраживања.

Стручни елаборат који презентује налазе анализа, вриједности и значаја националног споменика представља дио образложења одлуке Комисије. Образложење се завршава закључком у којем се сабирају и описно елаборирају утврђене вриједности добра, односно даје образложење разлога и критеријума за проглашење добра националним спомеником, те изјава о интегритету и аутентичности.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 22.

Овим правилником стављају се ван снаге Критеријуми за проглашење добара националним споменицима број 01-203/02 и 01.2-6-792/03 ("Службени гласник БиХ", бр. 33/02 и 15/03).

Члан 23.

Поступци вредновања који се воде пред Комисијом за очување националних споменика, а нису завршени у вријеме

ступања na снагу овог правилника, спровешће се према овом правилнику.

Члан 24.

Правилник ступа на снагу даном доношења, а биће објављен у "Службеном гласнику БиХ".

Број 11-02.14-58/18-6

14. јуна 2018. године

Сарајево

Председавајући Комисије

Радоје Видовић, с. р.

На основи члана VII Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 29. Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", бр. 47/16), Комисија за очување националних споменика, на 21. сједници одржаног 14.06.2018. године, донјела је

ПРАВИЛНИК

О КРИТЕРИЈИМА ВРЕДНОВАЊА ДОБАРА, ПОДЈЕЛИ ПО ПРЕДМЕТУ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ И ПОСТУПКУ КАТЕГОРИЗАЦИЈЕ НАЦИОНАЛНИХ СПОМЕНИКА

Члан 1.

Овим Правилником се прописују критерији за вредновање добара која су номинирана за националне споменике Босне и Херцеговине, подјела националних споменика по предмету правне заштите и њихова категоризација по значају.

Члан 2.

Комисија за очување националних споменика процес вредновања, утврђивања предмета правне заштите и поступак категоризације добра започиње на основи петиције за проглашење добра националним спомеником или по службеној дужности у односу добра која су уписана на Привремену листу националних споменика.

I. ВРЕДНОВАЊЕ ДОБАРА

Члан 3.

Вредновање добара је стручни и научни поступак којим се, примјеном прописа као и међународних конвенција, на основи јединствених критерија детаљно описаних у Принципима и смјерницама за очување националних споменика (документ број 01.2-7.4-36/28-6, усвојен на 21. сједници Комисије), а према својствима, значају и функцији добара, одређује њихова опћа и посебна вредност, начин и мјере заштите те увјети коришћења.

Добро, номинирано за национални споменик, Комисија разматра за проглашење националним спомеником ако је настало у периоду од пражисторије до 1960. године. Добро настало након 1960. године може изузетно бити разматрано само ако по другим критеријима, утврђеним овим Правилником, испуњава увјете за категорију националног споменика од изузетног значаја за Босну и Херцеговину.

Члан 4.

Добра се вреднују према слjedeћим критеријима:

- Суштинска својства добра,
- Функција и значај добра,
- Опће значајке добра (старост, очуваност и угроженост),
- Специфични критерији према врсти добра или његовим посебним карактеристикама, којим се утврђује његова опћа или посебна вредност.

Члан 5.

Суштинска својства добра су:

- Аутентичност (стање аутентичности),
- Јединственост, рјеткост и репрезентативност,
- Интегритет (степен интегритета),
- Контекст (амбијентално/пејзажни, историјски, физички),

- Физичко стање, нарочито компактност (физичка cjелovitost).

Члан 6.

Критерији вредновања функције и значаја су:

- Историјска вредност добра,
- Умјетничка и естетска вредност добра:
 - Просторна организација,
 - Композиција волумена,
 - Квалитета обраде,
 - Пропорцијски односи,
 - Конструкцијско рјешење,
 - Примјенјени материјали,
 - Квалитет обраде,
 - Примјенјени детаљи и декоративни елементи.
- Документарна и научна вредност добра:
 - Материјално свједочанство о свим а нарочито мање познатим историјским периодима;
 - Свједочанство о историјским мјенама;
 - Дјело значајног умјетника или градитеља;
 - Свједочанство о одређеном типу, стилу или регионалном изразу; и/или
 - Свједочанство о типичном начину живота у одређеном периоду.
- Друштвена вредност добра:
 - Духовна (онтолошка) вредност,
 - Символичка вредност,
 - Сакрална вредност,
 - Традиционална вредност,
 - Везаност за ритуале или обреде, који могу бити одраз прошлих култура или данашњих перцепција духа мјеста,
 - Вредност за заједницу.

Члан 7.

Критерији вредновања опћих значајки добра (старости, очуваности и угрожености) су:

- Вријеме настања и трајање добра у односу на остала добра исте врсте,
- Степен очуваности или деградације у односу на изворно стање добра,
- Стварне и потенцијалне промјене до којих долази или може доћи услед коришћења добра и његове околине, односа локалне заједнице у очувању и презентацији добра, планираног будућог намјени добра, планираном развоју непосредног окружења добра.

Члан 8.

Специфични критерији вредновања се одређују на основи истраживања којима се утврђују посебне врсте добра или његове карактеристике, а које се не могу сврстати у претходне ставове.

II. ПРЕДМЕТ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ

Члан 9.

Национални споменик Босне и Херцеговине по предмету правне заштите може бити:

- A. Покретно добро,
- B. Непокретно добро,
- C. Културни крајољци (Специфична добра), и
- D. Серијска добра.

Члан 10.

Покретна добра подразумијевају све покретне предмете који су израз и свједочанство људског стваралаштва или еволуције природе. То могу бити:

1. покретни налази археолошких истраживања и ископавања изведених на копну и под водом;
2. антиквитети као што се оруђе, грнчарија, натписи, кованице, печати, накит, оруђе и погребни остаци;

3. prenosivi predmeti nastali razgradnjom historijskih spomenika;
4. dobra od interesa za antropologiju i etnologiju;
5. predmeti vezani za historiju, uključujući historiju nauke i tehnologije, kulture i religije, vojne i društvene historije, vezani za život grupa ljudi i narodnih vođa, mislilaca, naučnika i umjetnika, te događaja od značaja za državu i društvo;
6. umjetnički predmeti, kao što su: slike i crteži, proizvedeni u cijelosti ručno na bilo kojoj podlozi ili od bilo kojeg materijala (izuzev industrijskog dizajna i tvorničkih proizvoda ukrašenih ručno); izvorni otisci, poster i fotografije u smislu medija izvornog stvaralaštva; izvorne umjetničke assemblaže i montaže u bilo kojem materijalu; djela vajarske umjetnosti i skulpture u bilo kojem materijalu; djela primijenjene umjetnosti izvedena u materijalima kao što su staklo, keramika, metal, drvo, itd.; manuskripti (rukopisi) i inkunabule, kodeksi, knjige, dokumenti i izdanja od posebnog značaja;
7. predmeti numizmatičkog (medalje i novac) i filateljskog značaja;
8. arhive uključujući tekstualne zapise, karte i druge kartografske materijale, fotografije, kinematografske filmove (zapise), zvučne zapise i mašinski čitljive zapise;
9. namještaj, tapiserije, ćilimi, odjeća i muzički instrumenti;
10. zoološki, botanički i geološki uzorci;
11. prevozna sredstva starija od 75 godine.

Član 11.

Nepokretno dobro po predmetu pravne zaštite mogu biti:

- Pojedinačne građevine (spomenici):
 - Građevina ili nepokretno djelo primijenjene umjetnosti,
 - Pojedinačni arheološki spomenici/strukture,
 - Mjesta i ostaci pojedinačnih građevina – spomenika,
- Grupe građevina (graditeljska cjelina):
 - Graditeljske cjeline i kompleksi različitih namjena,
 - Arheološke cjeline,
 - Mjesta i ostaci kompleksa građevina – graditeljskih cjelina,
 - Arheološke zone i lokaliteti (područja i rezervati).
- Kulturno-historijske cjeline (područja):
 - Područja kao dijelovi historijskih urbanih i ruralnih naselja,
 - Arheološke zone i lokaliteti (područja i rezervati),
 - Mjesta memorije/sjećanja - područja.

Član 12.

Specifična dobra podrazumijevaju:

- Kulturne krajolike,
- Historijske gradove i gradske centre,
- Rute kulturnog naslijeđa.

Član 13.

Serijsko dobro je karakteristično za određeno geografsko područje, unutar jedne zemlje ili više zemalja, koje može sadržavati više historijskih građevina, graditeljskih cjelina ili područja koja pripadaju istom kulturno-historijskom korpusu i vrsti naslijeđa.

III. KATEGORIZACIJA NACIONALNIH SPOMENIKA

Član 14.

Dobra od velikog značaja za grupu ljudi sa zajedničkom kulturnom, historijskom, vjerskom ili etničkom baštinom (član 6. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) koja ispunjavaju jedan ili više kriterija za proglašenje nacionalnim spomenikom propisanih ovim pravilnikom, odnosno proglašena su nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine, kategoriziraju se prema njihovom značaju za Bosnu i Hercegovinu.

Član 15.

Nacionalni spomenici se svrstavaju u sljedeće kategorije:

1. Nacionalni spomenici od univerzalnog značaja u Bosni i Hercegovini,
2. Nacionalni spomenici od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu,
3. Nacionalni spomenici od velikog značaja za Bosnu i Hercegovinu,
4. Nacionalni spomenici od značaja za Bosnu i Hercegovinu.

Član 16.

Nacionalni spomenici od univerzalnog značaja u Bosni i Hercegovini predstavljaju nacionalne spomenike od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu, koji ispunjavaju uvjete definirane u Operativnom vodiču UNESCO-a, te su upisani na UNESCO Listu svjetskog naslijeđa po jednom od sljedećih kriterija koje je precizirao UNESCO (*UNESCO Operational guidelines*):

- (i) predstavlja remek-djelo ljudskog kreativnog genija;
- (ii) prikazuje važnu razmjenu ljudskih vrijednosti, kroz vremenski period ili unutar svjetskog kulturnog područja, o razvoju u arhitekturi ili tehnologiji, monumentalnim umjetnostima, urbanom planiranju ili dizajnu krajolika;
- (iii) nosilac je jedinstvenog ili barem izuzetnog svjedočanstva kulturnoj tradiciji ili civilizaciji, živućoj ili nestaloj;
- (iv) izuzetan je primjer tipa građevine, arhitektonskog ili tehnološkog ansambla ili krajolika koji ilustrira značajnu fazu/faze ljudske historije;
- (v) izuzetan je primjer tradicionalnog ljudskog naselja, upotrebe zemljišta ili upotrebe mora koja je reprezentativna za kulturu/e, ili ljudsku interakciju sa okolišem, naročito kada postaje ranjiva pod utjecajem nepovratne promjene;
- (vi) direktno je ili materijalno u vezi sa događajima ili živućim tradicijama, idejama ili vjerovanjima, umjetničkim i književnim djelima od izuzetnog univerzalnog značaja (Komitet smatra da bi bilo najbolje koristiti ovaj kriterij u sprezi sa drugim kriterijima);
- (vii) sadrži vrhunske prirodne fenomene ili područja izuzetne prirodne ljepote i estetskog značaja;
- (viii) ističe se kao primjer koji predstavlja značajnu fazu historije Zemlje, uključujući zapise o životu, značajne tekuće geološke procese u razvoju reljefnih oblika, ili značajnih geomorfnih ili fiziografskih odlika;
- (ix) izuzetan je primjer koji predstavlja značajne ekološke i biološke procese u razvoju kopnenih, slatkovodnih, priobalnih i morskih ekosistema i zajednica biljaka i životinja;
- (x) sadrži najznačajnija prirodna staništa za *in-situ* konzervaciju biološke raznolikosti, uključujući one koji sadrže ugrožene vrste od izuzetne univerzalne vrijednosti sa gledišta nauke ili konzervacije.

Član 17.

Nacionalni spomenici od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju izuzetno visoko izražene vrijednosti (društvenu, historijsku, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju izuzetno visok stepen autentičnosti (minimalno tri atributa autentičnosti) i integriteta (minimalno dva atributa integriteta);
- predstavljaju jedinstven i/ili izuzetno reprezentativan primjer određenog tipa ili stila.

Član 18.

Nacionalni spomenici od velikog značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju veoma izražene vrijednosti (društvenu, historijsku, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju visok stepen autentičnosti (minimalno dva atributa autentičnosti) i integriteta (minimalno dva atributa integriteta).
- predstavljaju reprezentativan primjer određenog tipa ili stila.

Član 19.

Nacionalni spomenici od značaja za Bosnu i Hercegovinu su dobra koja:

- posjeduju izražene vrijednost/i (društvenu, historijsku, dokumentarnu ili umjetničku i estetsku);
- posjeduju određen stepen autentičnosti (minimalno jedan atribut autentičnosti) i integriteta (minimalno jedan atribut integriteta).

Član 20.

Promjena utvrđene kategorije nacionalnog spomenika se pokreće u skladu sa Poslovnikom o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, član 40. ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16). Revalorizacija i utvrđivanje kategorije za do dana donošenja ovog Pravilnika proglašene nacionalne spomenike vršit će se prema rokovima koje utvrdi Komisija.

Član 21.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, u skladu sa nadležnostima Komisije koje proizilaze iz Aneksa 8. Dejtonskog mirovnog sporazuma, donosi Odluku o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine. Odlukom se definiše predmet pravne zaštite i kategorija nacionalnog spomenika, utvrđuju vrijednosti te definišu mjere i zone zaštite.

Odluka o proglašenju se izrađuje na osnovi:

- postojeće evidencije i dokumentacije o dobru,
- stručne analize o dobru,
- naučnih i stručnih saznanja iz oblasti kojoj određeno dobro pripada,
- tehničke i fotodokumentacije,
- rezultata dodatnih istraživanja.

Stručni elaborat koji prezentira nalaze analiza, vrijednosti i značaja nacionalnog spomenika predstavlja dio obrazloženja odluke Komisije. Obrazloženje se završava zaključkom u kojem se sabiraju i opisno elaboriraju utvrđene vrijednosti dobra, odnosno daje obrazloženje razloga i kriterija za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom, te izjava o integritetu i autentičnosti.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 22.

Ovim pravilnikom stavljaju se van snage Kriteriji za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima broj 01-203/02 i 01.2-6-792/03 ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03).

Član 23.

Postupci vrednovanja koji se vode pred Komisijom za očuvanje nacionalnih spomenika, a nisu završeni u vrijeme

stupanja na snagu ovog pravilnika, provest će se prema ovom pravilniku.

Član 24.

Pravilnik stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH".

Broj 11-02.14-58/18-6

14. juna 2018. godine

Sarajevo

Predsjedavajući Komisije

Radoje Vidović, s. r.

INSTITUT ZA NESTALE OSOBE BOSNE I HERCEGOVINE

649

Na temelju članka 7. Sporazuma o preuzimanju uloge suosnivača za Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori", br. 13/05) i članka 18. Statuta Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine, broj 01-40-UO-122/07, a u vezi sa člankom 21. stavak (3) i člankom 22. stav (1) točka 3., a nakon obavljene natječajne procedure u skladu s Odlukom o raspisivanju natječaja za imenovanje članova Kolegija direktora broj 05/1-34-1-172/17 od 02.02.2017. godine, te članka 9. Poslovnika o radu privremenog Upravnog odbora u procesu sprovođenja natječaja i imenovanja članova Kolegija direktora Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine, usvojenog na 11. sjednici od 20.07.2017. godine, privremeni Upravni odbor Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine na svojoj 24. sjednici, održanoj 20.06. 2018. godine, donio je

ODLUKU

O DOPUNI ODLUKE O IMENOVANJU ČLANOVA KOLEGIJA DIREKTORA INSTITUTA ZA NESTALE OSOBE BOSNE I HERCEGOVINE BROJ 05/1-02-1- 1769/17 OD 19.09.2017. GODINE

Članak 1.

Odluka o imenovanju članova Kolegija direktora Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine broj 05/1-02-1-1769/17 od 19.09.2017. godine dopunjuje se tako da u članu 3. iza riječi "predstavljanje" se dodaje "i zastupanje".

Članak 2.

Iza članka 3. dodaje se novi članak 4. koji glasi:

"Članak 4.

Mandat članova Kolegija direktora Instituta za nestale osobe traje četiri (4) godine počev od dana donošenja Odluke o imenovanju članova Kolegija direktora Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine".

Članak 3.

Dosadašnji članak 4. postaje članak 5. a dosadašnji članak 5. postaje članak 6.

Članak 4.

Odluka stupa na snagu danom donošenja i biće objavljena u "Službenom glasniku BiH".

Broj 05/1-02-1-1769-2/17

20. lipnja 2018. godine

Predsjedavajuća privremenog

Upravnog odbora

Jadranka Duraković

На основу члана 7. Споразума о преузимању улоге суоснивача за Институт за нестала лица Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ - Међународни уговори", бр. 13/05) и члана 18. Статута Института за нестала лица Босне и Херцеговине, број 01-40-УО-122/07, а у вези са чланом 21. став (3) и чланом 22. став (1) тачка 3., а након обављене конкурсне процедуре у складу с Одлуком о

расписивању конкурса за именовање чланова Колегијума директора број 05/1-34-1-172/17 од 02.02.2017. године, те члана 9. Пословника о раду привременог Управног одбора у процесу провођења конкурса и именовања чланова Колегијума директора Института за нестала лица Босне и Херцеговине, усвојеног на 11. сједници од 20.07.2017. године, привремени Управни одбор Института за нестала лица Босне и Херцеговине на својој 24. сједници, одржаној 20.06.2018. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ДОПУНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА
КОЛЕГИЈУМА ДИРЕКТОРА ИНСТИТУТА ЗА
НЕСТАЛА ЛИЦА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ БРОЈ
05/1-02-1-1769/17 ОД 19.09.2017. ГОДИНЕ**

Члан 1.

Одлука о именовању чланова Колегијума директора Института за нестала лица Босне и Херцеговине број 05/1-02-1-1769/17 од 19.09.2017. године допуњује се тако да у члану 3. иза ријечи "представљање" се додаје "и заступање".

Члан 2.

Иза члана 3. додаје се нови члан 4. који гласи:

"Члан 4.

Мандат чланова Колегијума директора Института за нестала лица траје четири (4) године почев од дана доношења Одлуке о именовању чланова Колегијума директора Института за нестала лица Босне и Херцеговине".

Члан 3.

Досадашњи члан 4. постаје члан 5. а досадашњи члан 5. постаје члан 6.

Члан 4.

Одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Председавајућа привременог

Број 05/1-02-1-1769-2/17
20. јуна 2018. године

Управног одбора
Јадранка Дураковић

Na osnovu člana 7. Sporazuma o preuzimanju uloge suosnivača za Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine ("Службени гласник БиХ - Међународни уговори", бр. 13/05) и члана 18. Statuta Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine, број 01-40-UO-122/07, а у веzi са чланом 21. став (3) и чланом 22. став (1) таčka 3., а након обављене конкурсне procedure у складу с Одлуком о расписивању конкурса за именовање чланова Колегија директора број 05/1-34-1-172/17 од 02.02.2017. године, те члана 9. Пословника о раду привременог Управног одбора у процесу провођења натјегаја и именовања чланова Колегија директора Института за нестале особе Босне и Херцеговине, усвојеног на 11. сједници од 20.07.2017. године, привремени Управни одбор Института за нестале особе Босне и Херцеговине на својој 24. сједници, одржаној 20.06.2018. године, донио је

**ОДЛУКУ
О ДОПУНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА
КОЛЕГИЈА ДИРЕКТОРА ИНСТИТУТА ЗА НЕСТАЛЕ
ОСОБЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ БРОЈ
05/1-02-1-1769/17 ОД 19.09.2017. ГОДИНЕ**

Члан 1.

Одлука о именовању чланова Колегија директора Института за нестале особе Босне и Херцеговине број 05/1-02-1-1769/17 од 19.09.2017. године допуњује се тако да у члану 3. иза ријечи "представљање" се додаје "и заступање".

Члан 2.

Иза члана 3. додаје се нови члан 4. који гласи:

"Члан 4.

Мандат чланова Колегија директора Института за нестале особе траје четири (4) године почев од дана доношења Одлуке о именовању чланова Колегија директора Института за нестале особе Босне и Херцеговине".

Члан 3.

Досадашњи члан 4. постаје члан 5. а досадашњи члан 5. постаје члан 6.

Члан 4.

Одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Председавајућа привременог

Број 05/1-02-1-1769-2/17
20. јуна 2018. године

Управног одбора
Јадранка Дураковић

(SI-764/18-G)

**USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE**

650

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu број **U 7/18**, рјешавајући захтјев **dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, на temelju чланка VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, чланка 57. ставак (2) točka b), чланка 59. ст. (1) и (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – преčišćени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudac

на сједници одржаној 31. свибња 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И MERITUMU

Одлучујући о захтјеву **dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske** за оцјену уставности Закона о земљишним књигама Федерације БиХ ("Службене новине FBiH" бр. 19/03 и 54/04),

утврђује се да су одредбе чл. 63., 66., 67., 70., 71., 72. и 76. Закона о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине FBiH" бр. 19/03 и 54/04) у складу са чланком II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine и чланком 6. Европске конвенције, чланком II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine и чланком 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, чланком 13. Европске конвенције у свеzi с правом на прaviчно суђење и правом на имовину и чланком II/4. Ustava Bosne i Hercegovine и чланком 14. Европске конвенције у свеzi с правом на прaviчно суђење и правом на имовину.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (у daljnjem tekstu: подносиtelji захтјева) подnijelo је Уставном суду Босне и Херцеговине (у daljnjem tekstu: Уставни суд) 7. veljače 2018. године захтјев за оцјену уставности Закона

o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" br. 19/03 i 54/04; u daljnjem tekstu: osporeni zakon). Podnositelji zahtjeva su također zatražili da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi obustavio primjenu osporenog zakona do donošenja konačne odluke Ustavnog suda povodom podnesenog zahtjeva.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zastupnički dom) i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 12. veljače 2018. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Zastupnički dom je dostavio odgovor 12. ožujka 2018. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Iz navoda zahtjeva proizlazi da podnositelji zahtjeva smatraju da su odredbe čl. 63., 66., 67., 70., 71., 72. i 76. osporenog zakona u suprotnosti sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, člankom 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. Također smatraju da je odredba članka 72. stavak 2. osporenog zakona suprotna odredbi članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 14. Europske konvencije. Ukazuju da su citirane odredbe osporenog zakona suprotne načelu pravne sigurnosti i pravu na pristup sudu.

5. Podnositelji zahtjeva u uvodnom dijelu zahtjeva izlažu karakteristike zemljišne knjige i katastra uz napomenu da se sistem registriranja nekretnina i prava u Bosni i Hercegovini temelji na dva registra: katastru i zemljišnoj knjizi. Ukazuju da su mnoge europske države spojile katastar i zemljišnu knjigu u jedinstven registar koji vodi jedna institucija. U zahtjevu se naglašava da je u Bosni i Hercegovini zemljišna knjiga neažurna i netočna evidencija. Istaknuto je da u Federaciji BiH oko 30% katastarskih općina nema uspostavljenu zemljišnu knjigu, dok u Republici Srpskoj taj procent iznosi 33%. Navedeno je da je u katastarskim općinama u kojima postoji zemljišna knjiga ona u 80% i više netočna i neažurna, pa je samim tim na 8% i više teritorija FBiH neophodna izmjena zemljišne knjige tamo gdje ona postoji, odnosno uspostava nove zemljišne knjige tamo gdje ona ne postoji.

6. Ukazano je da osporeni zakon razmatra pitanja koja se tiču imovinskih prava, ali na način koji ne štiti stečenu imovinu, već uvodi zaštitu posjeda koji nije stečen na valjanoj pravnoj osnovi, već određuje vlasnika na temelju neažuriranih i netočnih katastarskih podataka vezanih za tehničke podatke i posjed koji nije stečen na valjanoj pravnoj osnovi, te netočnih zemljišnoknjižnih podataka o pravima i imaočima prava i upisima tereta bez sudjelovanja zainteresiranih stranaka.

7. U svezi s navedenim, podnositelji zahtjeva upućuju na Odluku Ustavnog suda donesenu u predmetu broj AP 1048/04 od 13. listopada 2005. godine u kojoj je utvrđena povreda apelantovog prava na imovinu u predmetu u kojem se radilo o *de facto* eksproprijaciji, a da nije proveden postupak eksproprijacije. Ukazano je da osporeni zakon predviđa vrlo sličnu situaciju, s tim da se radi o *de iure* eksproprijaciji, ali bez provođenja postupka eksproprijacije i bez bilo kakve nadoknade za proknjiženo zemljište sa vlasnika na faktičkog posjednika.

8. Podnositelji zahtjeva navode da sporni zakon uvodi potpuno novi sustav glede načina uspostave i zamjene već postojeće zemljišne knjige. Ukazano je da je odredbom članka 63. osporenog zakona propisano da se zamjena zemljišne knjige

vrši po službenoj dužnosti u slučajevima kada zemljišna knjiga ne postoji ili je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, kao i zahtjev zainteresirane strane u smislu članka 66. osporenog zakona. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nezakonitim se ukazuje uspostava nove zemljišne knjige po službenoj dužnosti u Federaciji BiH.

9. U zahtjevu se ukazuje da u postupku uspostave ili zamjene zemljišne knjige zemljišnoknjižni sud prikuplja podatke o nekretnini i koristi ih za uspostavu prvog odjela A zemljišnoknjižnog uloška "Popisni list" prema faktičkom stanju koje preuzima od općinskih organa uprave koji vode te evidencije. Podnositelji zahtjeva napominju da spomenute podatke sud pribavlja od općinskih organa uprave koji putem geodetskih privatnih kuća (koje postupaju bez zakonske osnove) vrše utvrđivanje stanja starog austrougarskog premjera (na kome je utemeljena zemljišna knjiga) i novog premjera (faktičkog stanja), te ostalih tehničkih podataka (kao što su oblik, površina, kultura, klasa, položaj, podaci o zgradama, način korištenja, etažno vlasništvo, položaj u zgradi, etažne jedinice), i to bez sudjelovanja fizičkih i pravnih osoba kao zainteresiranih stranaka koje bi u postupku mogle osporiti utvrđeno stanje u katastru odnosno podatke upisane u A "Popisni list" zemljišnoknjižnog uloška. Ukazano je da tako postupajući geodetske kuće utvrđuju određene tehničke podatke koji nisu sadržani ni u jednoj evidenciji (zemljišnoj knjizi i katastru).

10. Navedeno je da je apsurdno da sud uspostavlja A "Popisni list" zemljišno-knjižnog uloška s podacima iz katastra (faktičko stanje) i ne daje vlasnicima nekretnina da se izjasne o prikupljenim podacima, a vlasnička prava veže za nekretnine čiji su tehnički podaci utvrđeni na navedeni način. Nakon ovako uspostavljenog A "Popisnog lista" zemljišnoknjižnog uloška sud, u skladu sa člankom 67. osporenog zakona, najavljuje postupak uspostave zemljišnoknjižnog uloška u kom zemljišnoknjižni referent rješenjem utvrđuje vlasništvo i druga stvarna prava i ograničenja i upisuje ih u B "Vlasnički list" i C list "Tereti".

11. Ukazano je da se najava vrši kako je to propisano člankom 67. stavak 2. osporenog zakona tako što se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj ploči suda i objavom u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini. Nadalje je ukazano da sud, tj. zemljišnoknjižni referent ne poziva ni vlasnika ni posjednika osobnim pozivom da sudjeluju u postupku, već to vrši, kako je navedeno, na način da vlasnik i posjednik ako ne saznaju za javni oglas ostaju uskraćeni za sudjelovanje u samom postupku i time njihovo pravno neće biti uzeto u obzir za uspostavu zemljišnoknjižnog uloška.

12. Slijedom navedenog, podnositelji zahtjeva ukazuju da prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine izvan zemlje živi više od 1.350.000 osoba koje vode podrijetlo iz Bosne i Hercegovine što, u odnosu na broj stanovnika u zemlji, predstavlja 1/3 njezine ukupne populacije. Također je ukazano da je Svjetska banka procijenila da je 2005. godine broj emigranata s prostora Bosne i Hercegovine iznosio 1.471.594 osoba, što procentualno čini 37,7% ukupne bosanskohercegovačke populacije. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, tako brojno iseljništvo u najvećem dijelu je rezultat ratnih sukoba na teritoriju bivše Jugoslavije i Bosne i Hercegovine devedesetih godina 20. stoljeća (podaci Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH "Pregled stanja bosanskohercegovačkog iseljništva" 2008. godine, Sarajevo).

13. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, imajući u vidu navedene podatke, suvišno je i spominjati na koliki se broj stanovnika državljana BiH, ali i stranih državljana koji imaju imovinu u Federaciji BiH, osporeni zakon može odraziti s obzirom na samo neka njegova rješenja. Ukazano je da ako se

dozvoli promjena odnosno brisanje prava vlasništva bez ikakve kompenzacije za oduzimanje nekretnina i na temelju, između ostalog, postupka koji se vodi na oglasnim pločama sudskih organa daleko od oko 1.500.000 stanovnika koji se nalaze izvan Bosne i Hercegovine onda bi to predstavljalo kraj pravne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ako je moguće dopustiti da se promjena upisa vlasništva na nekretninama vrši na temelju "faktičkog stanja", kako to propisuje osporeni zakon, onda Bosna i Hercegovina ne može ponuditi svojim građanima zaštitu njihovih prava. U svezi s tim je ukazano na presudu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) donesenu u predmetu *Brumarescu protiv Rumunjske* od 28. listopada 1999. godine koja se, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, može primijeniti i na situaciju koja se stvara osporenim zakonom. Naglašeno je da je stanje koje se stvara osporenim zakonom čak i nepovoljnije za odsutne građane s obzirom na to da se vlasništvo može steći faktičkim posjedovanjem nekretnine u trenutku evidentiranja podataka o nekretnini, dakle bez ikakvog pravnog posla.

14. Glede procjene legitimnosti u svrhu javnog ili općeg interesa, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, svrha osporenog zakona jeste sređivanje stanja u ovoj oblasti, ali je sasvim upitno da opći interes podrazumijeva kršenje prava jedne osobe da bi druga osoba bez pravne osnove stekla to pravo, pa čak ako bi budući vlasnik trebala da bude Federacija BiH jer postupak u skladu s osporenim zakonom ne podrazumijeva bilo kakvu kompenzaciju za oduzetu nekretninu. U tom smislu podnositelji zahtjeva naglašavaju da je vrlo teško zaključiti da se radi o javnom odnosno općem interesu. Ukazuju da postupanje državnih organa u skladu s osporenim zakonom za konačnu posljedicu može imati potpuni gubitak prava ako se aktivno ne uzme učešće u postupku uspostave, što je nemoguće za ljude koji su odsutni u trenutku provođenja postupka i koji nemaju saznanja da se vode postupci koji se tiču njihovih nekretnina i imovine. Smatraju da cilj spornog zakona nije kontrola korištenja imovine u skladu s općim interesima, niti mu je cilj osigurati naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni, već da jednostavno liši imovine svaku osobu koja nije u posjedu te imovine, te ostavlja prostora javnim vlastima, a ne sudovima, da cijene svaku konkretnu situaciju, što mora rezultirati arbitrarnim odlukama tih organa imajući u vidu nedavne "ratne sukobe" u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ovakva vrsta miješanja u potpunosti narušava načelo pravne sigurnosti koje je pretpostavka za razvoj demokratskog društva. Ukazano je da se upravo suprotno navedenom spornim zakonom uvodi pravna nesigurnost, što je potpuno u suprotnosti s pozitivnom obvezom države da zaštiti imovinu, a ne da svojim djelovanjem proizvodi potpuno novo faktičko stanje. Na navedeni način se, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, vrši promjena vlasništva na temelju faktičkog stanja i bez ikakve kompenzacije za proknjižene nekretnine.

15. Podnositelji zahtjeva ukazuju da je Federacija BiH odlučila lišiti imovine sve one ljude koji nisu u posjedu svoje imovine i omogućiti trenutnim posjednicima upisati se kao vlasnici, pa čak i kada nemaju nikakvu pravnu osnovu za posjedovanje te imovine, pri čemu čak i ne koristi službene evidencije o nekretninama i njihovim vlasnicima, osim kada na bazi faktičkog stanja nije moguće evidentirati tu imovinu. Na ovaj način, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, Federacija BiH krši imovinska prava svih osoba koje ne borave na svojoj imovini odnosno nekretnini, pa čak i u situacijama u kojima one nisu u mogućnosti vratiti se na svoju imovinu.

16. Istaknuto je da Bosna i Hercegovina nikada nije donijela Zakon o državnoj imovini, a osporenim zakonom se omogućava da sva imovina, koja je nekad bila vlasništvo bivše SFRJ odnosno bivše Socijalističke Republike Bosne i

Hercegovine, jednostavno bude nezakonito proknjižena na bazi podataka faktičkog stanja.

17. Ukazano je da bi se primjena zakona odvijala na način da nakon najave uspostave iz članka 67. osporenog zakona, bez osobnog pozivanja stranaka, a zainteresirana stranka se ne prijavi u određenom roku, zemljišnoknjižni ured, tj. zemljišnoknjižni referent vrši uspostavu novog z. k. uloška na temelju postojećih dokaza. Protekom rokova iz članka 67. osporenog zakona zainteresiranoj osobi nije omogućeno da po saznanju uspostavljenog z. k. uloška zahtijeva ponavljanje tog postupka bez da je sud, tj. z. k. odjeljenje uputi da svoja stečena prava ostvaruje u redovnom sudskom postupku. Također, ukazuje da je apsurdno da se u skladu s odredbama članka 70. zainteresirana stranka ne može žaliti na provedeni postupak uspostave z. k. uloška, već zainteresirana stranka žalbom može samo zahtijevati da se zemljišno-knjižnom uredu naloži izvršiti zabilježbu protiv točnosti zemljišne knjige ili poduzeti brisanje upisa. Dalje, nakon što referent donese rješenje iz članka 63. stavak 3. osporenog zakona, odredbama članka 71. spornog zakona nije propisana obveza suda da to rješenje dostavi strankama, već se i tu daje mogućnost da se stranke s rješenjem upoznaju putem javnog obavještenja (članak 71. stavak 3. osporenog zakona). Pri tome se ukazuje da osporeni zakon ne propisuje postupak po prigovoru, kao ni koji je to drugostupanjski organ koji odlučuje o žalbi iz članka 70. osporenog zakona i prigovora u smislu članka 71. osporenog zakona. Prema tome, podnositelji zahtjeva ukazuju da osporenim zakonom nije osigurana dvostupnost u odlučivanju o žalbi prema članku 70. osporenog zakona i odlučivanju o prigovoru prema članku 71. osporenog zakona.

18. Nadalje, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, u predmetnom postupku nije moguće primijeniti odredbu članka 72. stavak 1. osporenog zakona budući da se stranke pozivaju javnim oglašavanjem. Stoga, da bi se postavio privremeni zastupnik potrebno je prethodno utvrditi adresu i stranku osobno pozvati. Ukazano je da je posebno diskriminirajuća odredba članka 72. stavak 2. osporenog zakona kojom se propisuje da u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljene osobe organ postavlja privremenog zastupnika prema listi nekih udruga, bez prethodno provedenog postupka za utvrđivanje statusa "izbjeglice" ili raseljene osobe. Navedeno izravno ukazuje da zemljišno-knjižni referent, nepojavljivanjem osobe pred zemljišnoknjižnim uredom u postupku uspostave zemljišne knjige, a po pozivu u skladu sa čl. 67. i 71. osporenog zakona, samovoljno utvrđuje status izbjeglice ili raseljene osobe na temelju imena i prezimena koje ukazuje je li ta osoba pripadnik naroda ili nacionalne manjine za koje se zna da su u "ratnoj oluji" protjerani s tog područja.

19. Dalje, podnositelji zahtjeva ukazuju da osporeni zakon ne propisuje nikakve posebne rokove za otpočinjanje procesa uspostave nove zemljišne knjige ili zamjene zemljišne knjige. Dalje, osporeni zakon, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ne omogućava strankama sudjelovanje u formiranju A "Popisnog lista" koji sadrži sve podatke o nekretninama, tj. i u daljem postupku onemogućava bilo kakvo osporavanje, već je zakonodavac odlučio u daljem postupku s građanima komunicirati putem medijskog oglašavanja ili zamjene zemljišne knjige. Naglašava da članak 76. omogućava sudsku zaštitu putem žalbe i određuje rokove za isticanje žalbi pred sudskim organima. Međutim, navedeno podrazumijeva da osoba ima saznanja o prethodnim radnjama koje su obavljene prilikom postupka uspostave ili zamjene zemljišne knjige i nositelja prava na njima. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, s obzirom na citirane odredbe može se izvući zaključak da je osporenim zakonom namjerno kreirana situacija koja je usmjerena na onemogućavanje sudske zaštite koja je striktno vezana za zakonske rokove.

20. U svezi s tim, podnositelji zahtjeva ukazuju da u konkretnoj situaciji pojedinac koji propusti javni oglas za sudjelovanje u postupku uspostave ili zamjene zemljišne knjige i imalaca prava na nekretninama i rokove utvrđene zakonom (kao kod postupka izlaganja nekretnina) ostao bi bez bilo kakve mogućnosti da sud preispita postupak koji je prethodio njegovom lišavanju imovine, pa samim tim i bez mogućnosti obraćanja Ustavnom sudu jer ne bi iscrpio sve efektivne pravne lijekove. Umjesto toga, zakonodavac bi trebao ispuniti svoju pozitivnu obvezu u smislu zaštite imovinskih prava. Podnositelji zahtjeva smatraju da je u konkretnoj situaciji moguće izgubiti imovinu na kojoj nema posjeda u momentu evidentiranja imovine. Ukazano je da ono što još više ugrožava pravnu sigurnost jeste činjenica da se faktičko stanje prioritarno uzima u obzir kod uspostave ili zamjene zemljišne knjige, te da se netočni i neažurni podaci o vlasništvu uzimaju kao osnova za upis u B "Vlasnički list" ili C "Tereti", a da se prethodno ne omogućiti stvarnom vlasniku dokazati svoje vlasništvo, iz čega jasno proizlazi da raniji vlasnik može ostati bez svoje imovine, a da nema nikakvog saznanja o vođenju postupka za upis njegove imovine.

21. Podnositelji zahtjeva navode da odredbe osporenog zakona ne propisuju uspostavu i zamjenu zemljišnih knjiga za katastarske općine koje siječe međuentitetska linija razgraničenja, već se u praksi uspostavlja ili mijenja zemljišna knjiga za cijelu katastarsku općinu bez obzira što je jedan dio te katastarske općine pod pravnom jurisdikcijom drugog entiteta. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, takvim postupanjem se narušava Daytonski mirovni sporazum koji propisuje način utvrđivanja entitetske linije razgraničenja i nadležnosti entiteta u upravljanju nekretninama od strane entiteta.

22. S obzirom na sve štetne posljedice koje može izazvati primjena spornog zakona, podnositelji zahtjeva traže da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će obustaviti primjenu spornog zakona do okončanja postupka pred Ustavnim sudom. Neophodnost donošenja privremene mjere podnositelji zahtjeva vide u sprječavanju nastanka nenadoknadive štete za tisuće ljudi koji bi bili pogođeni primjenom spornog zakona. Dakle, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, sporni zakon bi mogao prouzročiti štetu kroz raspolaganje kako privatnom tako i državnom imovinom. Istaknuto je da sporni zakon utječe i na pitanje međuentitetske linije razgraničenja, te da su stoga moguće i tenzije između entiteta, što u svakom slučaju može proizvesti vrlo štetne i nenadoknadive posljedice.

b) Odgovor na zahtjev

23. Zastupnički dom je obavijestio Ustavni sud da je u tom domu u tijeku aktivnost oko sačinjavanja odgovora o ovom predmetu, s tim da je još neophodno usuglasiti odgovor s Domom naroda budući da je sudionik u predmetnom postupku Parlament Federacije BiH koji čine dva doma. Naglašeno je da je moguće da usuglašeni odgovor o ovom predmetu punomoćnici Parlamenta Federacije BiH koji budu određeni iznesu neposredno na raspravi pred Ustavnim sudom kada ona bude zakazana.

IV. Relevantni propisi

24. U **Zakonu o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 19/03 i 54/04) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

Predmet reguliranja

Ovim se zakonom uređuje vođenje, održavanje i uspostava zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišnim knjigama u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Članak 5.

Konstitutivno dještvo

(1) *Vlasništvo i druga prava na nekretninama nastaju tek sa upisom u zemljišnu knjigu uključujući i ona koja su predviđena u članku 87. ovoga Zakona.*

(2) *Odredbom stavka 1. ovoga članka se ne diraju propisi o stjecanju vlasništva odnosno drugih prava po osnovu nasljeđivanja.*

Članak 6.

Nekretnine koje se upisuju u zemljišnu knjigu

U zemljišnu knjigu se upisuju sve nekretnine (obaveza knjiženja).

Članak 7.

Pretpostavka za upis nekretnina

Za upis nekretnine u zemljišnu knjigu potrebit je prijavi list sa preslikom katastarskog plana.

Članak 9.

Javno povjerenje

(1) *Upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra se točnim. Smatra se da brisano pravo iz zemljišne knjige ne postoji.*

(2) *Za treće osobe, koje u dobroj vjeri u postojanje neke nekretnine ili prava na nekoj nekretnini, putem pravnog posla steknu takvo jedno pravo, sadržaj zemljišne knjige se smatra točnim, ukoliko ispravnost zemljišne knjige nije osporena putem upisa prigovora ili ukoliko je trećoj osobi poznata netočnost zemljišne knjige ili zbog grube nepažnje nije poznata.*

(3) *Ako je nositelj prava upisanog u zemljišne knjige ograničen u pravu raspolaganja u korist neke osobe, tada ograničenje djeluje prema trećoj osobi samo onda kada je to ograničenje upisano u zemljišnu knjigu ili poznato trećoj osobi.*

(4) *Za savjesnost treće osobe kod stjecanja prava na nekretnini mjerodavno je vrijeme podnošenja zahtjeva za upis.*

Članak 12.

Mjesna nadležnost

Za vođenje zemljišnih knjiga nadležan je onaj sud na čijem se području nalazi nekretnina.

Članak 14. st. 1. i 4.

Zemljišnoknjižni referent

(1) *Zemljišne knjige u stvarno i mjesno nadležnim sudovima vode posebni zemljišnoknjižni uredi. Nadležni službenik za vođenje zemljišnih knjiga naziva se zemljišnoknjižni referent i taj referent postupa pod nadzorom zemljišnoknjižnog suca.*

(4) *Zemljišnoknjižni referenti i zemljišnoknjižni suci su nadležni za vršenje upisa u zemljišnu knjigu. Oni odluke u svezi s vršenjem upisa u zemljišnim knjigama donose samostalno sukladno ovim zakonom i drugim propisima.*

Članak 15.

Sastav zemljišne knjige

Zemljišna knjiga se sastoji od glavne zemljišne knjige, zbirke isprava i pomoćnih registara. Glavna zemljišna knjiga se sastoji od zemljišnoknjižnih uložaka. Glavna zemljišna knjiga se vodi za jednu katastarsku općinu.

Članak 16.

Zemljišnoknjižni uložak

(1) *Upisi se vrše u zemljišnoknjižni uložak.*

(2) *U zemljišnoknjižni uložak se upisuje jedno zemljišnoknjižno tijelo.*

(3) *Zemljišnoknjižno tijelo se sastoji od jedne ili više katastarskih parcela koje se nalaze u istoj katastarskoj općini i na kojima postoje isti pravni odnosi. Određivanje područja i naziva katastarskih općina uređuju propisi o katastru zemljišta tako da jedna katastarska općina može obuhvatati samo one nekretnine koje se nalaze na području nadležnosti jednog zemljišnoknjižnog suda, s tim što nekretnine na području*

nadležnosti jednog zemljišnoknjižnog suda mogu biti podijeljene u više katastarskih općina.

(4) Zemljišnoknjižni uložak se sastoji iz natpisa (naslova) i tri odjeljka (A, B i C).

Članak 28.

Prava koja se upisuju u zemljišnu knjigu

(1) U zemljišnu knjigu upisuju se sljedeća prava:

- 1) vlasništvo, suvlasništvo i zajedničko vlasništvo,
- 2) hipoteka i zemljišni dug,
- 3) sudsko založno pravo, nadzaložno pravo,
- 4) pravo dugoročnog najma i zakupa, pravo preče kupovine i pravo otkupa,
- 5) stvarne služnosti,
- 6) plodouživanje,
- 7) stvarni tereti,
- 8) prava korištenja.

(2) Svi upisi prava s izuzetkom vlasništva vrše se u zemljišnoknjižni uložak zemljišta koje se opterećuje.

(3) Stvarna prava na tuđoj stvari, koja pripadaju svakom pojedinom vlasniku zemljišnoknjižnog tijela se na zahtjev vlasnika zemljišnoknjižnog tijela upisuju i u zemljišnoknjižnom uložku njegovog zemljišnoknjižnog tijela.

(4) Ukoliko stvarno pravo iz stavka 3. ovog članka bude promijenjeno ili ukinuto tada će zemljišnoknjižni ured na zahtjev izvršiti ispravku upisa.

Članak 31.

Rješenje o upisu

Upis se vrši na osnovu rješenja o upisu, koje donosi zemljišnoknjižni referent. Rješenje o upisu se odnosi na zahtjev za upis, koji je podnesen sukladno članku 3. stavak 1. ovog zakona.

Članak 45.

Upis u zemljišnu knjigu

(1) Upis u zemljišnu knjigu vrši se na osnovu rješenja o upisu.

(2) Rang upisa se ravna prema redoslijedu upisa, ukoliko nije upisan neki drugi redoslijed ranga u zemljišnoj knjizi.

Članak 46.

Dostavljanje rješenja o upisu

(1) Rješenje o upisu dostavlja se podnosiocu zahtjeva ili njegovom zastupniku, osobi na čijoj se nekretnini neko pravo prenosi, opterećuje, ograničava ili ukida, kao i osobi protiv koje je provedena zabilježba.

(2) Rješenje o upisu se dostavlja tek nakon provedbe u zemljišnoj knjizi.

Članak 60.

Neispravan upis

(1) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom uložku neispravan, zbog odgovornosti zemljišnoknjižnog ureda, tada će zemljišnoknjižni ured neodložno upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišnoknjižnom uložku.

(2) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom uložku neispravan iz drugih razloga osim navedenih u stavku 1. ovog članka, tada će zemljišnoknjižni ured po odobrenju upisane osobe upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišnoknjižnom uložku.

(3) Ukoliko upisana osoba nije dala odobrenje na pomenuti upis iz stavka 2. ovog članka, zainteresirana osoba može podići tužbu za davanje odobrenja.

(4) Ispravka zemljišne knjige se vrši na temelju odobrenja upisane osobe ili sudske odluke.

(5) Ako zemljišnoknjižni ured sazna za slučaj neispravnosti upisa iz stavka 1. ovog članka, obavijestit će o tome ministra pravosuđa.

Članak 61.

Način ispravke upisa

(1) Prigodom ispravke upisa neispravnosti dio upisa se podvlači crvenom crtom, a upis, kojim se vrši ispravljanje, se poduzima u obliku zabilježbe.

(2) U novom upisu biti će naznačeno da on dopunjuje odnosno zamjenjuje raniji upis.

(3) Ispravka na drugi način je zabranjena.

Članak 63.

Novo uspostavljanje i zamjena zemljišnih knjiga

(1) Ukoliko zemljišna knjiga nije bila uspostavljena ili je zemljišna knjiga koja je prethodno postojala uništena, nestala ili oštećena, uslijediće po službenoj dužnosti uspostavljanje zemljišne knjige od strane zemljišno-knjižnog referenta a sukladno odredbama ovog zakona, a osobito sa odredbama iz članka 65.

(2) Ukoliko je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, tada zemljišnoknjižni referent vrši njegovo uspostavljanje sukladno stavku 1. ovog članka.

(3) Utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretnini vrši se rješenjem.

(4) Podatak u svezi s oznakom nekretnine uzima se iz službenog registra (katastra). Nekretnine se trebaju preuzimati i označavati sa podacima novog premjera.

Članak 66.

Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uložka

(1) Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uložka vrši se po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe.

(2) Kad treba da se uspostavi novi zemljišnoknjižni uložak tad će zemljišnoknjižni ured zatražiti od općinskog organa za upravu koji vodi katastar dostavu ovjerenog izvoda iz katastra.

Članak 67.

Najava postupka uspostavljanja

(1) Zemljišnoknjižni ured najavljuje javnim objavljivanjem da predstoji uspostavljanje (izrađivanje) zemljišno-knjižnog uložka.

(2) Najava se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj tabli suda i objavljivanjem u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini.

(3) Najava mora sadržavati:

1) najavu predstojećeg uspostavljanja zemljišnoknjižnog uložka;

2) oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra odnosno novog premjera;

3) oznaku (ime) vlasnika, ukoliko je to poznato zemljišnoknjižnom uredu ili se može utvrditi;

4) poziv osobama koje polažu pravo na priznavanje vlasništva ili drugog prava na nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave podneskom u dva primjerka i to dokažu, jer u protivnom njihovo pravo neće biti uzeto u obzir prilikom uspostavljanja zemljišnoknjižnog uložka. Na zahtjev osoba koja na temelju prethodne rečenice tvrde da mogu zahtijevati određeno pravo, rok će se produžiti najmanje za 90 narednih dana, kako bi im se omogućilo pribavljanje potrebitih dokaza.

(4) Lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja imaju pravo u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostavljanja, ali najduže godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijaviti svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini, sukladno odredbi stavka 3. točka 4. (druga rečenica) ovog članka.

(5) Ako se zainteresirana osoba ne prijavi u tom roku, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje na temelju postojećih dokaza sukladno članku 64. ovog zakona.

Članak 68.

Pravni put nakon isteka roka

Protekom rokova iz članka 67. ovog zakona zainteresirana osoba može ostvariti svoja prava u redovnom sudskom postupku.

Članak 70.

Predmet žalbe u postupku uspostavljanja

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv točnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

Članak 71.

Obavještenje, prigovor

(1) Sud koji je nadležan za uspostavljanje zemljišne knjige izvjestiti će sve njemu poznate osobe, koje imaju pravo ili pravni interes na nekretninama u toj katastarskoj općini, o tome da su obvezne da prijave svoja prava kod nadležnog organa uz predočavanje isprava i da dostave potrebne podatke o nekretninama i pravima na nekretninama. Za to se ostavlja rok od 60 dana od dana saznanja za postupak javnog uspostavljanja ali najduže jednu godinu od početka postupka uspostavljanja.

(2) Obavijest sadrži oznaku predmetne nekretnine i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige.

(3) Obavijest se šalje poznatim sudionicima. Pored toga, obavlja se javno obavještanje na uobičajeni način (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija).

(4) Ukoliko u roku navedenom u stavku 1. bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu, onda se u korist podnositelja prigovora upisuje u zemljišnu knjigu činjenica da je podnesen prigovor protiv točnosti zemljišnoknjižnog upisa.

Članak 72.

Postavljanje privremenog zastupnika

(1) Osobi čije prebivalište ili boravište nije poznato i koja se nije prijavila radi sudjelovanja u postupku uspostavljanja po službenoj dužnosti se postavlja privremeni zastupnik.

(2) U slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljene osobe postavlja se privremeni zastupnik sa liste predložene od udruženja izbjeglica i raseljenih osoba sa odnosnog područja, od CRPC-a ili od ombudsmena Federacije BiH.

Članak 76.

Žalbe protiv odluke ili radnje zemljišnoknjižnog referenta

(1) Protiv odluke zemljišnoknjižnog referenta, osim u slučajevima pogrešnog upisa, iz članka 60. st. 1. i 2. ovog zakona zainteresirana osoba može kod nadležnog suda uložiti žalbu u roku od 15 dana. Rok počinje teći od dana prijema prepisa odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe.

(2) Žalba se može podnijeti i kod zemljišnoknjižnog ureda koji je obvezan prosljediti je bez odlaganja nadležnom sudu.

(3) Nadležni sud odlučuje o žalbi u žalbenom postupku prema propisima Zakona o parničnom postupku.

Članak 83.

Primjena propisa vanparničnog postupka

Na pitanja postupka koja nisu regulirana ovim zakonom primijenit će se odgovarajuće odredbe općeg dijela Zakona o vanparničnom postupku.

Članak 95.

Supanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a

primjenjivat će se nakon proteka šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

25. U Zakonu o stvarnim pravima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" br. 66/13 i 100/13) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

Vlasništvo i druga stvarna prava

(1) Ovim zakonom uređuju se stjecanje, korištenje, raspolaganje, zaštita i prestanak prava vlasništva i drugih stvarnih prava i posjeda.

(2) Stvarna prava su: pravo vlasništva, pravo građenja, založno pravo, zemljišni dug, pravo stvarne i osobne služnosti i pravo stvarnog tereta.

(3) Odredbe ovoga zakona koje se odnose na pravo vlasništva, shodno se primjenjuju na sva druga stvarna prava, osim ako za njih nije zakonom drugačije propisano niti što drugo proizilazi iz njihove pravne naravi.

Članak 17.

Sadržaj prava vlasništva

(1) Vlasništvo je stvarno pravo, koje vlasniku daje ovlaštenje da slobodno i po svojoj volji stvar posjeduje, koristi i da s njome raspolaže, a svakoga od toga prava isključuje u granicama određenim zakonom.

(2) Svatko je dužan da se uzdržava od povrede prava vlasništva druge osobe.

Članak 53.

Stjecanje uknjižbom

(1) Pravo vlasništva na nekretninama na temelju pravnog posla stječe se uknjižbom u zemljišnu knjigu ako zakonom nije drugačije određeno.

(2) Pravni posao iz stavka 1. ovoga članka zaključuje se u obliku notarski obrađene isprave.

(3) Vlasništvo se prenosi na temelju valjano očitovane volje zemljišnoknjižnog vlasnika usmjerena na to da njegovo vlasništvo pređe na sticatelja (clausula intabulandi). Ova izjava volje može biti data u pravnom poslu koji je upravljen na prijenos vlasništva ali može biti data i u posebnoj ispravi, u kojem slučaju ta isprava mora biti notarski obrađena.

(4) Provedena uknjižba djeluje od trenutka kad je sudu bio podnesen zahtjev za uknjižbu.

Članak 55.

Zaštita povjerenja u zemljišne knjige

(1) Smatra se da zemljišna knjiga istinito i potpuno održava činjenično i pravno stanje nekretnine, pa ko je u dobroj vjeri postupio s povjerenjem u zemljišne knjige, ne znajući da ono što je u njih upisano potpuno ili da je različito od izvanknjižnog stanja, uživa glede toga sticanja zaštitu prema odredbama zakona. Glede činjeničnog stanje nekretnine smatra se da je zemljišna knjiga istinita i potpuna ukoliko je zemljišna knjiga uspostavljena na temelju podataka novog premjera.

(2) Sticatelj je bio u dobroj vjeri ako u trenutku sklapanja pravnog posla, a ni u trenutku kad je zahtijevao upis, nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati u to da stvar pripada otuđivatelju.

(3) Nedostatak dobre vjere ne može se predbaciti nikome samo iz razloga što nije istraživao izvanknjižno stanje.

Članak 56.

Djelovanje povjerenja u istinitost i potpunost

(1) Stjecatelj upisom stječe nekretninu kao da je stječe od njezina vlasnika, ako istu, postupajući s povjerenjem u zemljišnu knjigu, stekne u dobroj vjeri od osobe koja je bila upisana kao vlasnik te nekretnine tako to nije bila.

(2) Stjecatelj koji je, postupajući s povjerenjem u zemljišne knjige, u dobroj vjeri stekao pravo vlasništva nekretnine, stekao

je tu nekretninu kao da na njoj ne postoje tuđa prava, tereti ni ograničenja koja u tom trenutku nisu bila upisana, niti je iz zemljišnih knjiga bilo vidljivo da je zatražen njihov upis, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

(3) Brisovna se tužba može podići u rokovima u kojima se može ostvarivati osporavanje pravnog temelja upisa, ali se ne može podići ukoliko je savjesna treća osoba pouzdavajući se u zemljišnu knjigu upisala svoje pravo.

Članak 126.

Vlasničke tužbe

(1) Vlasnik ima pravo da zahtijeva povrat stvari od osobe koja je u njenom posjedu, a od osobe koja ga protupravno uznemirava da prestane sa uznemiravanjem.

(2) Pravo na povrat stvari i na prestanak uznemiravanja ne zastarijevaju.

Članak 127.

Vlasnička tužba na povrat stvari

(1) Da bi ostvario pravo na povrat stvari vlasnik mora dokazati da je stvar koju zahtijeva njegovo vlasništvo i da se stvar nalazi u tuženikovom posjedu.

(2) Vlasnik mora stvar čiji povrat traži opisati po njenim osobinama ili znacima koji je razlikuju od istovrsnih stvari.

(3) Osoba koja je stvar posjedovala pa je posjed napustila pošto joj je dostavljena tužba, treba je o svome trošku predati vlasniku, odnosno treba joj nadoknaditi punu vrijednost stvari.

Članak 372.

Započeti postupci

Postupci o stjecanju, zaštiti i prestanku prava vlasništva i drugih stvarnih prava započeti na temelju propisa koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovoga zakona okončat će se po odredbama tih propisa.

V. Dopustivost

26. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne Hercegovine.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

27. Ustavni sud zapaža da su podnosioci zahtjeva zatražili ocjenu ustavnosti pojedinih odredbi osporenog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da Narodna skupština Republike Srpske ima 83 poslanika, te da je predmetni zahtjev podnijelo 29 poslanika, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnio ovlašten subjekt iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

28. Na temelju navedenog, a u skladu s odredbama članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji

nijedan formalni razlog iz članka 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

29. Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva smatraju da su odredbe čl. 63., 66., 67., 70., 71., 72. i 76. osporenog zakona u suprotnosti sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, člankom II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i člankom 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje. Također smatraju da je odredba članka 72. stavak 2. osporenog zakona suprotna odredbi članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 14. Europske konvencije. Ukazuju da su citirane odredbe osporenog zakona suprotne načelu pravne sigurnosti i pravu na pristup sudu.

30. U biti, podnosioci zahtjeva smatraju da se uspostavom zemljišnoknjižnog uloška na način kako je to propisano spomenutim odredbama osporenog zakona vlasnici nekretnina (raniji vlasnici nekretnina ili imaooci prava na nekretninama za koje tek predstoji da upišu neko svoje pravo u zemljišnu knjigu) trajno lišavaju prava na imovinu bez bilo kakve kompenzacije. Naime, podnosioci zahtjeva smatraju da se osporenim zakonom, odnosno odredbama na koje ukazuju, provodi svojevrsna ekspropriacija bez bilo kakve nadoknade za oduzetu imovinu ranijim vlasnicima koji se ne nalaze u posjedu nekretnina. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, uspostava zemljišnoknjižnog uloška se vrši samo na temelju faktičkog stanja. Također, podnosioci zahtjeva posebno osporavaju provođenje postupka upisa u zemljišne knjige po službenoj dužnosti, kao i javno oglašavanje uspostave zemljišnoknjižnog uloška kojim se onemogućava sudjelovanje u postupku imaoocima prava na nekretninama, zbog čega će oni biti lišeni imovine bez bilo kakve kompenzacije.

31. Ustavni sud naglašava da je zemljišna knjiga javna isprava u koju se unose sva prava na nekretninama (članak 28. osporenog zakona). Jedno od temeljnih načela upisa u zemljišne knjige je načelo povjerenja koje je propisano odredbom članka 9. Zakona o zemljišnim knjigama. Navedeno načelo znači da je sadržaj zemljišnih knjiga točan, istinit i potpun. Dakle, zemljišna knjiga istinito i potpuno odražava činjenično i pravno stanje nekretnine. Međutim, navedena pretpostavka točnosti upisa u zemljišne knjige je oboriva. Naime, u slučaju da određena osoba smatra da stanje upisano u zemljišnim knjigama ne odražava stvarno stanje na nekretninama ima mogućnost da navedeno dokazuje u sudskom postupku pred nadležnim redovnim sudovima u smislu relevantnih zakona koji pružaju zaštitu vlasničkih i drugih prava na nekretninama. Prema tome, proizlazi da nije onemogućeno dokazivati suprotno od onoga što je upisano u zemljišnim knjigama, i to u sudskim postupcima koji se vode u smislu relevantnih zakona.

32. Ustavni sud podsjeća da se sličnim ustavnim pitanjem bavio prilikom ocjene ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 5/12 od 28. rujna 2012. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba). U navedenoj odluci Ustavni sud je ukazao da ne postoji standardizirana organizacijska struktura evidentiranja nekretnina i prava na njima. Tako je ukazao da se u nekim zemljama Europske unije zemljišna knjiga i katastar vode zajednički i pod nadležnošću su jedne institucije (npr. Belgija, Češka, Slovačka, Francuska, Mađarska, Holandija itd.). U drugim zemljama, pak, zemljišna knjiga i katastar vode se odvojeno i u nadležnosti su različitih institucija (Austrija, Njemačka, Danska, Finska, Estonija, Slovenija, Španjolska itd.). Dakle, unutar zemalja Europske unije ne postoji jedinstven i standardiziran organizacijski sustav, ali se Direktivom 2007/2/EC (poznata kao

INSPIRE direktiva) propisuje, između ostalog, potreba da u zemljama članicama EU infrastruktura za prostorne podatke bude uspostavljena tako da osigura da se prostorni podaci čuvaju, održavaju i budu pristupačni "na najprikladnijoj razini". Na ovaj način je zakonodavcu država članica EU ostavljena široka diskrecijska ocjena koji bi to organizacijski model bio najprikladniji. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud je u navedenoj odluci naglasio da uspostava jedinstvenog sustava evidencije nekretnina i prava na njima, te određivanje organa uprave u konkretnom slučaju kao nadležnog za poslove u svezi s tim, predstavlja izbor nadležnog zakonodavca koji je u granicama propisane nadležnosti.

33. Kako bi odgovorio na predmetni zahtjev, Ustavni sud će u narednim točkama ove odluke analizirati osporene odredbe u kontekstu navoda podnositelja zahtjeva u svezi s kršenjem ustavnih prava.

Navodi o neustavnosti odredbi čl. 63., 66., 67., 70., 71. i 72. osporenog zakona u odnosu na članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju

a) U odnosu na čl. 63. i 66. osporenog zakona

34. Ustavni sud zapaža da se odredbom članka 63. osporenog zakona regulira pitanje nove uspostave zemljišne knjige tamo gdje nije postojala ili se vrši zamjena zemljišne knjige tamo gdje je ona uništena, nestala ili oštećena. Navedeni postupak u smislu citirane odredbe obavlja zemljišno-knjižni referent u skladu s odredbom članka 65. osporenog zakona, te se utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja vrši rješenjem. Podatke u svezi s nekretninama zemljišno-knjižni referent, u skladu s ovom odredbom, uzima od službenog registra (katastra). Također, u skladu s ovom odredbom, nekretnine se preuzimaju i označavaju s podacima novog premjera. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud smatra da ona sama po sebi (*in abstracto*) ne pokreće pitanje kršenja prava na imovinu. Naime, njom zakonodavac propisuje uspostavu zemljišno-knjižne evidencije, nadležnu osobu za provođenje te evidencije, kao i način pribavljanja podataka prije njihovog upisa u zemljišnu knjigu. Ustavni sud zapaža da je odredbom članka 64. osporenog zakona, koju podnositelji zahtjeva nisu osporili, opisano načelo službene provjere i istraživanja činjenica vezanih za upis u zemljišnu knjigu, što zemljišno-knjižni uredi poduzimaju po službenoj dužnosti, a sve s ciljem što točnijeg i potpunijeg pribavljanja podataka za upis u zemljišne knjige. Prema tome, proizlazi da se upisi u zemljišne knjige ne vrše samo na temelju faktičkog stanja, kako to smatraju podnositelji zahtjeva, već se uzimaju u obzir i sve druge relevantne isprave i dokazi koji mogu poslužiti prilikom utvrđivanja vlasništva i drugih prava i ograničenja na nekretninama. Stoga, ova odredba *in abstracto* ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

35. Nadalje, Ustavni sud zapaža da odredba članka 66. regulira da se nova uspostava zemljišnoknjižnog uložka vrši po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe. Stavkom 2. navedene odredbe je propisano da kada se vrši uspostava novog zemljišno-knjižnog uložka zemljišno-knjižni ured traži dostavu ovjerenog izvataka iz katastra od općinskog organa za upravu. Ustavni sud zapaža da podnositelji zahtjeva osporavaju način uspostave zemljišnoknjižnog uložka po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu zainteresirane osobe. U svezi s tim, Ustavni sud naglašava da način izbora evidencije nekretnina spada u polje slobodne procjene koje uživa zakonodavac. Tako je u svojoj Odluci broj U 5/12 Ustavni sud ukazao da izbor organizacijske i institucionalne sheme evidentiranja nekretnina i prava na njima

ne pokreće pitanje ustavnosti (vidi već citiranu Odluku broj U 5/12, st. 46. i 57.).

36. Naime, na zakonodavcu je obveza da imajući u vidu prilike u društvu, koje najbolje poznaje, odabere način na koji će najefikasnije i najsvrsishodnije realizirati proces evidentiranja nekretnina u zemljišne knjige, a što je posao od javnog interesa. Pri tome, svakako treba imati u vidu da je postupak uspostave zemljišnih knjiga, kao i evidencija nekretnina u zemljišne knjige veoma opsežan i važan posao u kojem aktivnu ulogu mora preuzeti i država, zbog čega je zakonodavac i propisao postupanje po službenoj dužnosti. Ukoliko bi navedeni postupak počivao samo na zahtjevu zainteresirane osobe, bez postupanja po službenoj dužnosti, on se ne bi mogao efikasno provesti i okončati. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, način uspostave zemljišnoknjižnog uložka po službenoj dužnosti ni u kom slučaju ne pokreće pitanje kršenja prava na imovinu budući da predstavlja razumnu mjeru koja ima legitiman cilj (efikasnost postupka uspostave zemljišnoknjižnog uložka).

b) U odnosu na članak 67. osporenog zakona

37. Odredba članka 67. osporenog zakona regulira pitanje najave postupka uspostave zemljišnoknjižnog uložka na način da zemljišnoknjižni ured javnom objavom najavljuje da predstoji uspostava zemljišnoknjižnog uložka. U skladu s navedenom odredbom najava se vrši oglašavanjem na oglasnoj ploči suda i objavom u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini. Dalje, navedena odredba u stavku 3. taksativno propisuje šta točno najava mora sadržavati. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da najava posebno mora sadržavati oznaku nekretnine, njezin položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra, odnosno novog premjera, kao i oznaku vlasnika ako je to poznato zemljišno-knjižnom uredu ili se može utvrditi. Također, najava sadrži i rokove za prijavu prava na nekretnini. Ustavni sud primjećuje da je taj rok 60 dana od dana najave, ali na zahtjev osobe koja tvrdi da može zahtijevati određeno pravo na nekretnini taj rok se može produljiti najmanje za 90 narednih dana radi pribavljanja odgovarajućih dokaza.

38. Zatim se stavkom 4. članka 67. osporenog zakona propisuje da osobe koje nisu bile u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostave zemljišnoknjižnog uložka imaju pravo da u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostave, odnosno godinu dana od početka postupka uspostave, prijave svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini. Protekom navedenih rokova, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavu zemljišnoknjižnog stanja na temelju postojećih dokaza u skladu sa člankom 64. osporenog zakona (stavak 5. članka 67. osporenog zakona).

39. Ustavni sud primjećuje da podnositelji zahtjeva posebno osporavaju javno oglašavanje postupka uspostave zemljišnoknjižnog uložka ukazujući da se pozivi ne dostavljaju osobno pojedincima, što može dovesti do kršenja njihovog prava na imovinu ako putem javnog oglašavanja ne saznaju za ovaj postupak. Očigledna je namjera zakonodavca da ovom odredbom putem javne objave obuhvati sve osobe koje su imao prava na nekretninama koje se evidentiraju, te da ih pozove da se prijave za aktivno sudjelovanje u postupku uspostave zemljišno-knjižnog uložka. Dakle, upravo suprotno navodima podnositelja zahtjeva, odredbom članka 67. osporenog zakona omogućava se upoznavanje svih zainteresiranih s otpočinjanjem procesa uspostave zemljišno-knjižnog uložka, imajući pri tome u vidu da je veliki broj osoba napustio svoja predratna bivališta. Stoga, zakonodavac propisuje javno oglašavanje i putem dnevnih listova koji se distribuiraju na području cijele Bosne i Hercegovine, kao i putem "Službenog glasnika BiH", a sve s ciljem da se obuhvate osobe koje polažu određena prava na nekretninama koje su

predmet upisa u zemljišnu knjigu. Slijedom navedenog, proizlazi da je zakonodavac citiranom odredbom, imajući u vidu prilike u Federaciji BiH, poduzeo razumne mjere da osigura da se u ovaj postupak uključe osobe koje polažu bilo koje pravo na nekretninama koje se upisuju u zemljišnu knjigu. Dakle, cilj navedene odredbe je informirati zainteresirane osobe, tj. imaoce prava na nekretninama o otpočinjanju postupka uspostave upisa u zemljišne knjige, a ne spriječiti njihovo sudjelovanje u ovom postupku.

40. Ustavni sud podsjeća da se gotovo istim pitanjem bavio u svojoj Odluci broj U 5/12 u kojoj je u povodu javnog oglašavanja o postupku evidentiranja nekretnina u katastar naveo da je zakonodavac propisao da ovaj postupak mora biti javan kako bi omogućio svima koji imaju ili polažu pravo na imovinu koja je predmet osporenog zakona da u tom postupku sudjeluju. Dalje je Ustavni sud naglasio da je način osiguranja javnosti također nešto što zakonodavac bira svojom diskrecijskom voljom. S obzirom na navedeno, Ustavni sud je u toj odluci naglasio da način obavještanja javnosti o otpočinjanju postupka evidentiranja nekretnina i prava na njima, kako je propisano u članku 40. stavak 3. točka a) Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske, ne pokreće ustavno pitanje zaštite prava na imovinu (vidi već citiranu Odluku broj U 5/12, stavak 47.).

41. Dalje, Ustavni sud smatra da ni rokovi za prijavu za sudjelovanje u ovom postupku, kao ni rokovi za naknadnu prijavu, koji su propisani odredbom članka 67. osporenog zakona, nisu nerazumni, prekratki, već zainteresiranim osobama ostavljaju dovoljno vremena da se prijave za sudjelovanje u postupku uspostave zemljišnoknjižnog uloška. Ustavni sud zapaža da nakon proteka rokova iz odredbe članka 67. osporenog zakona, zemljišno-knjižni ured vrši uspostavu zemljišno-knjižnog uloška na temelju postojećih dokaza u skladu sa člankom 64. osporenog zakona koji propisuje načelo službene provjere podataka i istraživanje činjenica. Dakle, uspostava zemljišno-knjižnog uloška se ne vrši samo na temelju katastarskih podataka i faktičkog stanja već i na temelju svih drugih relevantnih dokaza, kako je propisano odredbom članka 64. osporenog zakona. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je odredbom članka 68. osporenog zakona, koju podnositelji zahtjeva nisu osporili, propisano da nakon proteka rokova iz članka 67. zainteresirana osoba može svoja prava ostvariti u redovnom sudskom postupku. Iz navedenog proizlazi da i nakon proteka rokova propisanih osporenim zakonom zainteresiranim osobama je omogućeno pokretanje sudskih postupaka pred redovnim sudovima s ciljem dokazivanja i zaštite svojih individualnih imovinskih prava čiji ishod će biti relevantan i za upise u zemljišnu knjigu, bez obzira kakav je bio upis u skladu s osporenim zakonom.

42. Imajući u vidu sve navedeno, kao i praksu Ustavnog suda zauzetu u Odluci broj U 5/12, Ustavni sud smatra da odredba članka 67. osporenog zakona, sama po sebi, *in abstracto*, ni u kom slučaju ne pokreće ustavno pitanje zaštite prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

c) U odnosu na čl. 70. i 71. osporenog zakona

43. Člankom 70. osporenog zakona se regulira što može biti predmet žalbe u postupku uspostave zemljišnoknjižnog uloška. U svezi s tim, proizlazi da u skladu s navedenom odredbom predmet žalbe može samo biti zahtjev zainteresirane osobe da zemljišnoknjižni ured izvrši zabilježbu protiv točnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

44. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac ovom odredbom odredio granice žalbe, što je svakako u okviru diskrecijskog prava zakonodavca. Dakle, u ovom postupku zakonodavac je žalbu ograničio na zabilježbu

protiv točnosti i brisanje upisa. Prema mišljenju Ustavnog suda, *ratio* navedene odredbe je u efikasnosti vođenja ovog postupka na način da se svi sporovi oko samog prava na nekretninama vode u postupcima pred redovnim sudovima u smislu drugih relevantnih zakona, u kojima se može dokazivati da osoba polaže određeno pravo na nekretnini te da se, ovisno o ishodu tog postupka, vrše odgovarajući upisi u zemljišnim knjigama. Prema tome, cilj osporenog zakona je provesti postupak uspostave zemljišnoknjižnog uloška na što efikasniji način. Prema navedenom, Ustavni sud smatra da se ovom odredbom ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

45. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se odredbom članka 71. osporenog zakona regulira obavještanje poznatih osoba o uspostavi zemljišnoknjižnog uloška i njihovoj obvezi da u svezi s tim zemljišnoknjižnom uredu dostave neophodne podatke i dokaze o nekretninama u subjektivnom roku od 60 dana i objektivnom roku od jedne godine. Navedeno obavještenje, u smislu navedene odredbe, sadrži podatke o nekretninama i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige. Potom, navedeno obavještenje se šalje poznatim sudionicima, a pored toga se vrši javno obavještanje (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija). Ukoliko u subjektivnom odnosno objektivnom roku koji je propisan navedenom odredbom bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa, taj prigovor se upisuje u zemljišnu knjigu kao činjenica da je prigovor podnesen protiv točnosti zemljišnoknjižnog upisa.

46. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud smatra da ona ne pokreće pitanje u smislu kršenja prava na imovinu kako glede obavještanja zainteresiranih osoba tako i glede prigovora protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu. Štoviše, navedenom odredbom osporenog zakona se upravo štite interesi zainteresiranih osoba koje su poznate tako što im se obavještenje dostavlja osobno, a pored toga vrši se i javno obavještanje (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija). Dalje, iz navedene odredbe proizlazi da se štite i interesi podnositelja prigovora protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu (koji se podnosi zemljišnoknjižnom uredu koji vrši upis u zemljišnu knjigu) tako što se u korist podnositelja prigovora u zemljišnu knjigu upisuje činjenica da je podnesen prigovor protiv točnosti zemljišnoknjižnog upisa koji će na taj način biti vidljiv za sve osobe koje vrše uvid u zemljišnu knjigu i namjeravaju poduzeti određene pravne radnje u odnosu na određenu nekretninu. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da u smislu navedene odredbe prigovor nema karakter pravnog sredstva povodom kojeg se provodi odgovarajući postupak, već ovaj prigovor ima samo karakter zabilježbe kojom se osporava točnost sadržaja zemljišne knjige. Međutim, to ne znači da osobe koje smatraju da je upis u zemljišne knjige pogrešan ne mogu to svoje pravo ostvariti u parničnom postupku pred nadležnim sudom u skladu s relevantnim zakonom. Stoga, proizlazi da se i ovom odredbom ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

47. Odredbom članka 72. osporenog zakona regulira se pitanje postavljanja privremenog zastupnika osobi čije je prebivalište ili boravište nepoznato i koja se nije prijavila za sudjelovanje u postupku uspostave po službenoj dužnosti. Stavkom 2. navedene odredbe se propisuje da se u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljene osobe postavlja privremeni zastupnik sa liste predložene od udruga izbjeglica i raseljenih osoba sa odnosnog područja, od CRPC-a ili ombudsmana Federacije BiH.

48. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da, suprotno navodima podnositelja zahtjeva, zakonodavac ovom odredbom nastoji zaštititi imovinske interese svih osoba čije je prebivalište ili boravište nepoznato, odnosno osoba koje se nisu prijavile za sudjelovanje u postupku uspostave zemljišnoknjižnog uloška. Navedeno zakonodavac postiže postavljanjem privremenog zastupnika koji ima ulogu zaštititi imovinske interese osobama s nepoznatim prebivalištem/boravištem. Ustavni sud smatra da ovakvo zakonsko rješenje nije na štetu imalaca prava na nekretninama, već, upravo suprotno, nastojanje zakonodavca da se i na taj način osobama koje ne sudjeluju u postupku pruži zaštita postavljanjem privremenog zastupnika koji će u postupku štiti njihove interese. Dalje, stavkom 2. članka 72. osporenog zakona zakonodavac daje poseban značaj izbjeglicama i raseljenim osobama. Iz navedene odredbe, suprotno navodima podnositelja zahtjeva, ni na koji način se ne može zaključiti da zemljišnoknjižni referent utvrđuje status izbjeglica i raseljenih osoba. Naime, postupak utvrđivanja statusa izbjeglice i raseljene osobe je predmet drugih postupaka pred drugim nadležnim organima u skladu s drugim relevantnim zakonima. Stoga, promatrajući ovu odredbu *in abstracto*, proizlazi da ona ni na koji način ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Međutim, Ustavni sud naglašava da se svakako u nekoj konkretnoj situaciji (*in concreto*) može pojaviti pitanje adekvatnog zastupanja, a što bi onda vodilo nekom drugom postupku u kojem bi se utvrđivale relevantne okolnosti u svezi s tim.

Navodi o neustavnosti članka 76. osporenog zakona u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije

49. U okviru prava na pravično suđenje, pored odredbe članka 76. osporenog zakona, podnositelji zahtjeva ukazuju da u osporenom zakonu ne postoje nikakvi posebni rokovi za otpočinjanje procesa uspostave nove zemljišne knjige ili zamjene zemljišne knjige, kao i da se onemogućava sudjelovanje zainteresiranim osobama u uspostavi zemljišnoknjižnog uloška, već da se s građanima komunicira putem medijskog prostora što dovodi po povrede pravne sigurnosti i prava na pristup sudu. Dakle, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, osporeni zakon ima namjeru onemogućiti građane u ostvarivanju sudske zaštite koja je vezana za zakonske rokove. Također smatra da pravnu sigurnost ugrožava i činjenica da se faktičko stanje prioritarno uzima u obzir kod uspostave ili zamjene zemljišne knjige.

50. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da prema praksi Evropskog i Ustavnog suda postupak uknjižbe prava vlasništva ulazi u okvir zaštite članka 6. stavak 1. Europske konvencije i da je "nesporno da se u ovim postupcima moraju primijeniti sve garancije prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije" (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2706/06 od 14. listopada 2008. godine, st. 19.-23., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 99/08).

51. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je u članak 6. stavak 1. Europske konvencije ugrađeno "pravo na sud", a da je jedan vid tog prava i pravo na pristup, tj. pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima. Međutim, prema praksi Evropskog suda, to pravo nije apsolutno, ono može podlijegati ograničenjima koja moraju biti razumna odnosno slijediti legitimne ciljeve (vidi *mutatis mutandis*, Europski sud, *Lončar protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 25. veljače 2014. godine, st. 37. i 38.).

52. Ustavni sud zapaža da u okviru prava na pravično suđenje podnositelji zahtjeva ukazuju na odredbu članka 76. osporenog zakona koja regulira pitanje podnošenja žalbe protiv odluke zemljišnoknjižnog referenta, osim u slučajevima

pogrešnog upisa iz članka 60. st. 1. i 2. osporenog zakona. Tako je propisano da se žalba podnosi u roku od 15 dana od dana prijema odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe. Navedenom odredbom je propisano da o žalbi odlučuje nadležni sud u žalbenom postupku prema odredbama Zakona o parničnom postupku.

53. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da je citiranim odredbom propisano da se žalba ne može podnijeti protiv pogrešnog upisa. Dakle, zakonodavac je navedenom odredbom osporenog zakona utvrdio granice odnosno opseg žalbe, što predstavlja legitiman cilj i u okviru je diskrecijskog prava zakonodavca glede uređivanja postupka po žalbi i opsega žalbe. Iz navedenog proizlazi da je zakonodavac odredbom članka 76. ograničio pravo na žalbu, ali da takvo ograničenje ne djeluje nerazumno i proizvoljno imajući u vidu prirodu postupka i zahtjev za efikasnošću tog postupka. Ustavni sud ponavlja da to ne znači da osobe koje smatraju da je upis u zemljišne knjige pogrešan ne mogu to svoje pravo ostvariti u parničnom postupku pred nadležnim sudom u skladu s relevantnim zakonom, tvrdeći da je stvarno stanje drugačije od onog kako je evidentirano u zemljišne knjige u smislu osporenog zakona, s obzirom na to da osporeni zakon ne isključuje podnošenje tužbe, tj. sudske zaštitu u ovakvim slučajevima.

54. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se navedenom odredbom propisuje da se žalba može podnijeti i kod zemljišnoknjižnog ureda koji je obavezan žalbu bez odlaganja prosljediti nadležnom sudu. Također je propisano da o žalbi u žalbenom postupku odlučuje nadležni sud prema propisima Zakona o parničnom postupku. Dakle, suprotno navodima podnositelja zahtjeva, ovom odredbom je propisana dvostupnost postupka (žalba protiv odluke ili radnje zemljišnoknjižnog referenta) u granicama kako je to odlučio zakonodavac, a što je u okviru njegovog polja slobodne procjene. Dalje, Ustavni sud zapaža da je ovom odredbom propisano i tko odlučuje o podnesenoj žalbi, zbog čega su navodi podnositelja zahtjeva i u ovom pogledu neutemeljeni. Sve navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, predstavlja razumne mjere koje je zakonodavac propisao imajući u vidu prirodu predmetnog postupka.

55. U odnosu na navode podnositelja zahtjeva o tome da osporeni zakon ne propisuje točan rok otpočinjanja postupka uspostave zemljišnoknjižnog uloška, Ustavni sud naglašava da se točan datum otpočinjanja postupka evidentiranja, odnosno uspostave zemljišnoknjižnog uloška za svako pojedino područje u Federaciji BiH objavljuje kako je to propisano odredbom članka 67. osporenog zakona (javnim oglašavanjem). Dakle, prilikom javnog objavljivanja u najavi zemljišnoknjižni ured navodi točan datum otpočinjanja upisa u zemljišne knjige za pojedino područje na kojem se nalaze nekretnine koje će biti predmet upisa, u čemu Ustavni sud ne vidi bilo kakvu proizvoljnost.

56. Ustavni sud također ne može zaključiti da se odredbama osporenog zakona na koje su ukazali podnositelji zahtjeva na bilo koji način pokreće pitanje povrede prava na pristup sudu i pravne sigurnosti. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, zakonodavac je u smislu navedenih odredbi poduzeo razumne mjere s ciljem uspostave zemljišno-knjižnog uloška i evidencije nekretnina, te njihovom primjenom zainteresirane osobe ni na koji način nisu lišene prava na pristup sudu, niti je povrijeđeno načelo pravne sigurnosti u smislu zaštite njihovih imovinskih prava. Prema mišljenju Ustavnog suda, zakonodavac je poduzeo zadovoljavajuće i razumne mjere da osigura sudjelovanje imalaca prava na nekretninama u postupku uspostave zemljišnoknjižnog uloška (javna objava, privremeni zastupnik, mogućnost produljenja rokova za prijavu, razumni rokovi za prijavu, pravo na pokretanje sudske postupka, prigovor protiv točnosti upisa, žalba i sl.) a da, pri tome, osigura i ostvarivanje javnog interesa

koji se ogleda u efikasnosti ovog postupka. Pri tome, Ustavni sud zapaža da se u skladu s osporenim zakonom evidencija nekretnina ne vrši samo na temelju faktičkog stanja, kako navode podnositelji zahtjeva, već na temelju svih relevantnih dokaza i činjenica u smislu članka 64. osporenog zakona. Također, suprotno navodima podnositelja zahtjeva, odredbe osporenog zakona na koje ukazuju podnositelji zahtjeva predstavljaju "zakon" u smislu Europske konvencije budući da su jasne, nedvosmislene i transparentne, te da u skladu s njima zainteresirana osoba može definirati i odrediti svoje ponašanje.

57. Pored navedenog, Ustavni sud naglašava da je svjestan činjenice da prilikom primjene osporenog zakona u smislu uspostave zemljišnoknjižnog uloška može doći do grešaka kojima se dovodi u pitanje poštovanje imovinskih prava zainteresiranim osobama. Međutim, Ustavni sud naglašava da se u tom slučaju radi o konkretnoj pravnoj situaciji za koju je nadležan redovan sud prema drugim relevantnim zakonima, te da o ishodu tog postupka ovisi i konačan opis u zemljišne knjige, bez obzira kakvo je stanje u pitanju opisano prema osporenom zakonu. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje i na odredbu članka 60. stavak 4. osporenog zakona prema kojoj se ispravak zemljišne knjige vrši, pored odobrenja upisane osobe, i na temelju sudske odluke. Prema tome, Ustavni sud zapaža da u postojećem pravnom poretku postoje mehanizmi zaštite vlasničkih i drugih prava na nekretninama koji se mogu ostvariti u drugim postupcima u skladu s relevantnim zakonima. U prilog navedenom je i pozivanje podnositelja zahtjeva na individualne slučajeve iz prakse Ustavnog suda i Europskog suda u kojima se raspravljalo o konkretnim pravnim situacijama koje su bile predmet redovnih sudskih ili drugih postupaka, a koji su se kasnije našli i pred Ustavnim i Europskim sudom.

58. Slijedom navedenog, proizlazi da u navodima podnositelja zahtjeva nema ništa što pokreće pitanje ustavnosti u odnosu na pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

U odnosu na članak 13. Europske konvencije

59. U odnosu na navode podnositelja zahtjeva o kršenju prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje da je ovo pravo akcesorne prirode, te kako je Ustavni sud već utvrdio da osporene odredbe Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ne pokreću pitanje kršenja prava na imovinu i prava na pravično suđenje proizlazi da osporene odredbe ne pokreću ni pitanje kršenja odredbe članka 13. Europske konvencije.

U odnosu na pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije

60. U odnosu na navode podnositelja zahtjeva o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, iako podnositelji zahtjeva nisu eksplicitno naveli, proizlazi da ovo pravo podnositelji zahtjeva dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da postoji diskriminacija ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Europski sud, *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. lipnja 1979. godine, serija A, broj 31, st. 32. i 33.). Ustavni sud zapaža da podnositelji zahtjeva ukazuju na kršenje ovog prava u svezi s odredbom članka 72. stavak 2. kojom se propisuje da se u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljene osobe takvim osobama postavlja privremeni zastupnik sa liste koja je predložena od strane udruga izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili od ombudsmana Federacije

BiH. Razmatrajući navedenu odredbu, prema mišljenju Ustavnog suda, suprotno navodima podnositelja zahtjeva, ne može se zaključiti da se navedenom odredbom daje ovlaštenje zemljišnoknjižnom referentu da u ovom postupku utvrđuje status izbjeglice ili raseljene osobe. Navedeno pitanje je, kako je to već ranije istaknuto, regulirano odredbama drugih zakona i ne ostvaruje se u ovom postupku. U ovom postupku, odnosno odredbom članka 72. stavak 2. osporenog zakona želi se posebno zaštititi ova kategorija stanovništva postavljanjem privremenih zastupnika od strane relevantnih udruga odnosno organa koji se bave pitanjem raseljenih osoba i izbjeglica, a kako bi se tim osobama osigurala što bolja zaštita imovinskih prava. U navedenom Ustavni sud ne vidi bilo kakvu diskriminaciju budući da se odredba članka 72. stavak 2. odnosi na sve izbjeglice i raseljene osobe s kojima se u postupku koji se vodi po osporenom zakonu postupa jednako, a ne različito. Dakle, cilj navedene odredbe je zaštita njihovih imovinskih prava u postupku uspostave zemljišnoknjižnog uloška, a ne bilo kakva diskriminacija. Stoga slijedi da su navodi podnositelja zahtjeva glede kršenja prava na nediskriminaciju neutemeljeni.

U odnosu na navode o državnoj imovini

61. Podnositelji zahtjeva ukazuju da Bosna i Hercegovina nikada nije donijela Zakon o državnoj imovini, te da osporeni zakon omogućava da imovina, koja je nekada bila vlasništvo bivše SFRJ odnosno bivše Socijalističke Republike BiH, bude nezakonito proknjižena na bazi podataka faktičkog stanja. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da osporeni zakon ni na koji način ne prejudicira donošenje Zakona o državnoj imovini, već samo vrši uspostavu zemljišnoknjižnih uložaka na način da se u zemljišne knjige evidentiraju nekretnine i imaoci prava na tim nekretninama na području Federacije BiH. Pitanje državne imovine će u svakom slučaju biti predmet detaljnije i sveobuhvatnije elaboracije u Zakonu o državnoj imovini koji još uvijek nije donesen. Pri tome, Ustavni sud naglašava da je donošenje navedenog zakona obveza zakonodavca, te da u tom pravcu Ustavni sud ne može davati bilo kakve smjernice zakonodavcu. Dalje, Ustavni sud smatra da osporeni zakon, kao ni upisi u zemljišnu knjigu koji se vrše u skladu s njim, ni u kom slučaju neće predstavljati prepreku za reguliranje pitanja državne imovine na način kako to bude propisano Zakonom o državnoj imovini koji će u tom pogledu dati relevantne smjernice. Ustavni sud ukazuje da nedonošenje Zakona o državnoj imovini ni u kom slučaju nije bilo prepreka ni za donošenje Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 6/12) i evidencijama nekretnina koje su izvršene u skladu s tim zakonom. Slijedom navedenog, proizlazi da se osporenim zakonom ne pokreće bilo kakvo pitanje državne imovine koja će biti predmet posebnog zakona, zbog čega su ovi navodi podnositelja zahtjeva neutemeljeni.

U odnosu na navode o međuentitetskoj liniji razgraničenja

62. Podnositelji zahtjeva smatraju da osporeni zakon nije uvažio činjenicu da pojedine katastarske općine ulaze u međuentitetsku liniju razgraničenja, odnosno da se jedan dio katastarske općine nalazi pod jurisdikcijom drugog entiteta, u konkretnom slučaju Republike Srpske, a u skladu s osporenim zakonom zemljišna knjiga se uspostavlja za cijelu katastarsku općinu. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je pitanje međuentitetske linije razgraničenja predmet Aneksa 2 Daytonskog mirovnog sporazuma kojim je propisano osnivanje zajedničkog povjerenstva koje će se baviti pitanjem uspostave međuentitetske linije razgraničenja. Stoga, slijedi da osporeni zakon ni u kom slučaju ne prejudicira ovo pitanje budući da će ono biti predmet posebnog razmatranja od strane nadležnog povjerenstva, kako je to predviđenom Aneksom 2. Daytonskog mirovnog sporazuma. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da su

navodi podnositelja zahtjeva povodom navedenog pitanja neutemeljeni.

VII. Zaključak

63. Ustavni sud zaključuje da su odredbe čl. 63., 66., 67., 70., 71., 72. i 76. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH u skladu s pravom na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravom na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, pravom na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu, te pravom na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu.

64. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

65. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati prijedlog podnositelja zahtjeva za donošenje privremene mjere.

66. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. g.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **У 7/18**, rješavajući zahtjev **двадесет девет посланика Народне скупштине Републике Српске**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник
Маргарита Цаца Николовска, потпредседница
Тудор Рантић, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 31. маја 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одлучујући о заhtјеву **двадесет девет посланика Народне скупштине Републике Српске** за оцјену уставности Закона о земљишним књигама Федерације БиХ ("Службене новине ФБиХ" бр. 19/03 и 54/04),

утврђује се да су одредбе чл. 63, 66, 67, 70, 71, 72 и 76 Закона о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ" бр. 19/03 и 54/04) у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 Европске конвенције, чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, чланом 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и правом на имовину и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и правом на имовину.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Двадесет девет посланика Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: подносиоци заhtјева) поднијело је Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) 7. фебруара 2018. године заhtјев за оцјену уставности Закона о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 19/03 и 54/04; у даљњем тексту: оспорени закон). Подносиоци заhtјева су такође затражили да Уставни суд донесе привремену мјеру којом би обуставио примјену оспореног закона до доношења коначне одлуке Уставног суда повodom поднесеног заhtјева.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Представничког дома Парламента Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Представнички дом) и Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Дом народа) затражено је 12. фебруара 2018. године да доставе одговор на заhtјев.

3. Представнички дом је доставио одговор 12. марта 2018. године.

III. Заhtјев

а) Наводи из заhtјева

4. Из навода заhtјева произлази да подносиоци заhtјева сматрају да су одредбе чл. 63, 66, 67, 70, 71, 72 и 76 оспореног закона у супротности са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, чланом 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и правом на имовину. Такође сматрају да је одредба члана 72 став 2 оспореног закона супротна одредби члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члану 14 Европске конвенције. Указују да су цитиране одредбе оспореног закона супротне принципу правне сигурности и праву на приступ суду.

5. Подносиоци заhtјева у уводном дијелу заhtјева излажу карактеристике земљишне књиге и катастра уз напомену да се систем регистравања непокретности и права у Босни и Херцеговини заснива на два регистра: катастру и земљишној књизи. Указују да су многе европске државе спојиле катастар и земљишну књигу у јединствен регистар који води једна институција. У заhtјеву се наглашава да је у Босни и Херцеговини земљишна књига неажурна и нетачна евиденција. Истакнуто је да у Федерацији БиХ око 30% катастарских општина нема успостављену земљишну књигу, док у Републици Српској тај проценат износи 33%. Наведено је да је у катастарским општинама у којима постоји земљишна књига она у 80% и више нетачна и неажурна, па је самим тим на 8% и више територије ФБиХ неопходна измјена земљишне књиге тамо гдје она постоји, односно успостављање нове земљишне књиге тамо гдје она не постоји.

6. Указано је да оспорени закон разматра питања која се тичу имовинских права, али на начин који не штити стечену имовину, већ уводи заштиту посједа који није стечен на ваљаном правном основу, већ одређује власника на основу неажурираних и нетачних катастарских података везаних за техничке податке и посјед који није стечен на ваљаном правном основу, те нетачних земљишнокњижних података о правима и имаоцима права и уписима терета без учешћа заинтересованих странака.

7. У вези с наведеним, подносиоци заhtјева упућују на Одлуку Уставног суда донесену у предмету број АП 1048/04

од 13. октобра 2005. године у којој је утврђена повреда апелантовог права на имовину у предмету у којем се радило о *de facto* експропријацији, а да није спроведен поступак експропријације. Указано је да оспорени закон предвиђа врло сличну ситуацију, с тим да се ради о *de iure* експропријацији, али без спровођења поступка експропријације и без било какве надокнаде за прокњижено земљиште са власника на фактичког посједника.

8. Подносиоци захтјева наводе да спорни закон уводи потпуно нови систем у погледу начина успостављања и замјене већ постојеће земљишне књиге. Указано је да је одредбом члана 63 оспореног закона прописано да се замјена земљишне књиге врши по службеној дужности у случајевима када земљишна књига не постоји или је дио земљишне књиге уништен, изгубљен или оштећен или из других разлога недостаје дио земљишне књиге, као и захтјев заинтересоване стране у смислу члана 66 оспореног закона. Према мишљењу подносилаца захтјева, незаконитим се указује успостављање нове земљишне књиге по службеној дужности у Федерацији БиХ.

9. У захтјеву се указује да у поступку успостављања или замјене земљишне књиге земљишнокњижни суд прикупља податке о непокретности и користи их за успостављање првог одјела А земљишнокњижног улошка "Пописни лист" према фактичком стању које преузима од општинских органа управе који воде те евиденције. Подносиоци захтјева напомињу да споменуте податке суд прибавља од општинских органа управе који путем геодетских приватних кућа (које поступају без законског основа) врше утврђивање стања старог аустроугарског премјера (на коме је заснована земљишна књига) и новог премјера (фактичког стања), те осталих техничких података (као што су облик, површина, култура, класа, положај, подаци о зградама, начин коришћења, етажно власништво, положај у згради, етажне јединице), и то без учешћа физичких и правних лица као заинтересованих странака које би у поступку могле да оспоре утврђено стање у катастру односно податке уписане у А "Пописни лист" земљишнокњижног улошка. Указано је да тако поступајући геодетске куће утврђују одређене техничке податке који нису садржани ни у једној евиденцији (земљишној књизи и катастру).

10. Наведено је да је апсурдно да суд успоставља А "Пописни лист" земљишно-књижног улошка с подацима из катастра (фактичко стање) и не даје власницима непокретности да се изјасне о прикупљеним подацима, а власника права веже за непокретности чији су технички подаци утврђени на наведени начин. Након овако успостављеног А "Пописног листа" земљишнокњижног улошка суд, у складу са чланом 67 оспореног закона, најављује поступак успостављања земљишнокњижног улошка у ком земљишнокњижни референт рјешењем утврђује власништво и друга стварна права и ограничења и уписује их у Б "Власнички лист" и Ц лист "Герети".

11. Указано је да се најаву врши како је то прописано чланом 67 став 2 оспореног закона тако што се објављује оглашавањем на огласној табли суда и објављивањем у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ" и најмање два дневна листа која се дистрибуирају у Босни и Херцеговини. Надаље је указано да суд, тј. земљишнокњижни референт не позива ни власника ни посједника личним позивом да учествују у поступку, већ то врши, како је наведено, на начин да власник и посједник уколико не сазнају за јавни оглас остају ускраћени за учешће у самом поступку и тиме њихово право неће бити узето у обзир за успостављање земљишнокњижног улошка.

12. Слиједом наведеног, подносиоци захтјева указују да према подацима Министарства за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине ван земље живи више од 1.350.000 лица која воде поријекло из Босне и Херцеговине што, у односу на број становника у земљи, представља 1/3 њене укупне популације. Такође је указано да је Свјетска банка процијенила да је 2005. године број емиграната с простора Босне и Херцеговине износио 1.471.594 лица, што процентуално чини 37,7 % укупне босанскохерцеговачке популације. Према мишљењу подносилаца захтјева, тако бројно исељеништво у највећем дијелу је резултат ратних сукоба на територији бивше Југославије и Босне и Херцеговине деведесетих година 20. вијека (подаци Министарства за људска права и избјеглице БиХ "Преглед стања босанскохерцеговачког исељеништва" 2008. године, Сарајево).

13. Према мишљењу подносилаца захтјева, имајући у виду наведене податке, сувишно је и спомињати на колики се број становника држављана БиХ, али и страних држављана који имају имовину у Федерацији БиХ, оспорени закон може одразити с обзиром на само нека његова рјешења. Указано је да уколико се дозволи промјена односно брисање права власништва без икакве компензације за одузимање непокретности и на основу, између осталог, поступка који се води на огласним таблама судских органа далеко од око 1.500.000 становника који се налазе ван Босне и Херцеговине онда би то представљало крај правне сигурности у Босни и Херцеговини. Према мишљењу подносилаца захтјева, уколико је могуће допустити да се промјена уписа власништва на непокретности врши на основу "фактичког стања", како то прописује оспорени закон, онда Босна и Херцеговина не може понудити својим грађанима заштиту њихових права. У вези с тим је указано на пресуду Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) донесену у предмету *Brunarescu против Румуније* од 28. октобра 1999. године која се, према мишљењу подносилаца захтјева, може примјенити и на ситуацију која се ствара оспореним законом. Наглашено је да је стање које се ствара оспореним законом чак и неповољније за одсутне грађане с обзиром на то да се власништво може стећи фактичким посједовањем непокретности у тренутку евидентирања података о непокретности, дакле без икаквог правног посла.

14. У погледу процјене легитимности у сврху јавног или општег интереса, према мишљењу подносилаца захтјева, сврха оспореног закона јесте сређивање стања у овој области, али је сасвим упитно да општи интерес подразумијева кршење права једног лица да би друго лице без правног основа стекло то право, па чак ако би будући власник требало да буде Федерација БиХ јер поступак у складу с оспореним законом не подразумијева било какву компензацију за одузету непокретност. У том смислу подносиоци захтјева наглашавају да је врло тешко закључити да се ради о јавном односно општем интересу. Указују да поступање државних органа у складу с оспореним законом за коначну посљедицу може имати потпуни губитак права уколико се активно не узме учешће у поступку успостављања, што је немогуће за људе који су одсутни у тренутку спровођења поступка и који немају сазнања да се воде поступци који се тичу њихових непокретности и имовине. Сматра да циљ спорног закона није контрола коришћења имовине у складу с општим интересима, нити му је циљ да обезбиједи наплату пореза или других доприноса или казни, већ да једноставно лиши имовине свако лице које није у посједу те имовине, те оставља простора јавним властима, а не судовима, да цијене сваку конкретну

ситуацију, што мора резултирати арбитражним одлукама тих органа имајући у виду недавне "ратне сукобе" у Босни и Херцеговини. Према мишљењу подносилаца захтјева, оваква врста мијешања у потпуности нарушава принцип правне сигурности који је претпоставка за развој демократског друштва. Указано је да се управо супротно наведеном спорним законом уводи правна несигурност, што је потпуно у супротности с позитивном обавезом државе да заштити имовину, а не да својим дјеловањем производи потпуно ново фактичко стање. На наведени начин се, према мишљењу подносилаца захтјева, врши промјена власништва на основу фактичког стања и без икакве компензације за прокњижене непокретности.

15. Подносиоци захтјева указују да је Федерација БиХ одлучила да лиши имовине све оне људе који нису у посједу своје имовине и омогући тренутним посједницима да се упишу као власници, па чак и када немају никакав правни основ за посједовање те имовине, при чему чак и не користи службене евиденције о непокретностима и њиховим власницима, осим када на бази фактичког стања није могуће евидентирати ту имовину. На овај начин, према мишљењу подносилаца захтјева, Федерација БиХ крши имовинска права свих лица која не бораве на својој имовини односно непокретности, па чак и у ситуацијама у којима они нису у могућности да се врате на своју имовину.

16. Истакнуто је да Босна и Херцеговина никада није донијела Закон о државној имовини, а оспореним законом се омогућава да сва имовина, која је некад била власништво бивше СФРЈ односно бивше Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, једноставно буде незаконито прокњижена на бази података фактичког стања.

17. Указано је да би се примјена закона одвијала на начин да након најаве успостављања из члана 67 оспореног закона, без личног позивања странака, а заинтересована странка се не пријави у одређеном року, земљишнокњижна канцеларија, тј. земљишнокњижни референт врши успостављање новог з. к. улошка на основу постојећих доказа. Протеком рокова из члана 67 оспореног закона заинтересованом лицу није омогућено да по сазнању успостављеног з. к. улошка захтијева понављање тог поступка без да га суд, тј. з. к. одјељење упути да своја стечена права остварује у редовном судском поступку. Такође, указује да је апсурдно да у складу с одредбама члана 70 заинтересована странка не може да се жали на спроведени поступак успостављања з. к. улошка, већ заинтересована странка жалбом може само захтијевати да се земљишно-књижној канцеларији наложи да изврши забиљежбу против тачности земљишне књиге или да предузме брисање уписа. Даље, након што референт донесе рјешење из члана 63 став 3 оспореног закона, одредбама члана 71 спорног закона није прописана обавеза суда да то рјешење достави странкама, већ се и ту даје могућност да се странке с рјешењем упознају путем јавног обавјештења (члан 71 став 3 оспореног закона). При томе се указује да оспорени закон не прописује поступак по приговору, као ни који је то другостепени орган који одлучује о жалби из члана 70 оспореног закона и приговора у смислу члана 71 оспореног закона. Према томе, подносиоци захтјева указују да оспореним законом није обезбијеђена двостепеност у одлучивању о жалби према члану 70 оспореног закона и одлучивању о приговору према члану 71 оспореног закона.

18. Надаље, према мишљењу подносилаца захтјева, у предметном поступку није могуће примјенити одредбу члана 72 став 1 оспореног закона будући да се странке позивају јавним оглашавањем. Стога, да би се поставио привремени заступник потребно је претходно утврдити

адресу и странку лично позвати. Указано је да је посебно дискриминишућа одредба члана 72 став 2 оспореног закона којом се прописује да у случају утврђивања права избјеглице или расељеног лица орган поставља привременог заступника према листи неких удружења, без претходно спроведеног поступка за утврђивање статуса "избјеглице" или расељеног лица. Наведено директно указује да земљишно-књижни референт, непојављивањем лица пред земљишнокњижном канцеларијом у поступку успостављања земљишне књиге, а по позиву у складу са чл. 67 и 71 оспореног закона, самовољно утврђује статус избјеглице или расељеног лица на основу имена и презимена које указује да ли је то лице припадник народа или националне мањине за које се зна да су у "ратној олуји" протјерани с тог подручја.

19. Даље, подносиоци захтјева указују да оспорени закон не прописује никакве посебне рокове за отпочињање процеса успостављања нове земљишне књиге или замјене земљишне књиге. Даље, оспорени закон, према мишљењу подносилаца захтјева, не омогућава странкама учешће у формирању А "Пописног листа" који садржи све податке о непокретностима, тј. и у даљем поступку онемогућава било какво оспоравање, већ је законодавац одлучио да у даљем поступку с грађанима комуницира путем медијског оглашавања или замјене земљишне књиге. Наглашава да члан 76 омогућава судску заштиту путем жалбе и одређује рокове за истицање жалби пред судским органима. Међутим, наведено подразумева да лице има сазнања о претходним радњама које су обављене приликом поступка успостављања или замјене земљишне књиге и носилаца права на њима. Према мишљењу подносилаца захтјева, с обзиром на цитиране одредбе може се извући закључак да је оспореним законом намјерно креирана ситуација која је усмјерена на онемогућавање судске заштите која је стриктно везана за законске рокове.

20. У вези с тим, подносиоци захтјева указују да у конкретној ситуацији појединац који пропусти јавни оглас за учешће у поступку успостављања или замјене земљишне књиге и ималаца права на непокретностима и рокове утврђене законом (као код поступка излагања непокретности) остао би без било какве могућности да суд преиспита поступак који је претходио његовом лишавању имовине, па самим тим и без могућности обраћања Уставном суду јер не би исцрпио све ефективне правне лијекове. Умјесто тога, законодавац би требао да испуни своју позитивну обавезу у смислу заштите имовинских права. Подносиоци захтјева сматрају да је у конкретној ситуацији могуће изгубити имовину на којој нема посједа у моменту евидентирања имовине. Указано је да оно што још више угрожава правну сигурност јесте чињеница да се фактичко стање приоритетно узима у обзир код успостављања или замјене земљишне књиге, те да се нетачни и неажурни подаци о власништву узимају као основ за упис у Б "Власнички лист" или Ц "Терети", а да се претходно не омогући стварном власнику да докаже своје власништво, из чега јасно произлази да ранији власник може остати без своје имовине, а да нема никаквог сазнања о вођењу поступка за упис његове имовине.

21. Подносиоци захтјева наводе да одредбе оспореног закона не прописују успостављање и замјену земљишних књига за катастарске општине које сијече међуентитетска линија разграничења, већ се у пракси успоставља или мијења земљишна књига за цијелу катастарску општину без обзира што је један дио те катастарске општине под правном јурисдикцијом другог ентитета. Према мишљењу подносилаца захтјева, таквим поступањем се нарушава Дејтонски мировни споразум који прописује начин

утврђивања ентитетске линије разграничења и надлежности ентитета у управљању непокретностима од стране ентитета.

22. С обзиром на све штетне посљедице које може изазвати примјена спорног закона, подносиоци захтјева траже да Уставни суд донесе привремену мјеру којом ће обуставити примјену спорног закона до окончања поступка пред Уставним судом. Неопходност доношења привремене мјере подносиоци захтјева виде у спречавању настанка ненадокнадиве штете за хиљаде људи који би били погођени примјеном спорног закона. Дакле, према мишљењу подносилаца захтјева, спорни закон би могао проузроковати штету кроз располагање како приватном тако и државном имовином. Истакнуто је да спорни закон утиче и на питање међуентитетске линије разграничења, те да су стога могуће и тензије између ентитета, што у сваком случају може произвести врло штетне и ненадокнадиве посљедице.

б) Одговор на захтјев

23. Представнички дом је обавијестио Уставни суд да је у том дому у току активност око сачињавања одговора о овом предмету, с тим да је још неопходно усагласити одговор с Домом народа будући да је учесник у предметном поступку Парламент Федерације БиХ који чине два дома. Наглашено је да је могуће да усаглашени одговор о овом предмету пуномоћници Парламента Федерације БиХ који буду одређени изнесу непосредно на расправи пред Уставним судом када она буде заказана.

IV. Релевантни прописи

24. У **Закону о земљишним књигама Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине ФБиХ" бр. 19/03 и 54/04) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Предмет регулирања

Овим се законом уређује вођење, одржавање и успостава земљишних књига, као и упис некретнина и права на некретнинама у земљишним књигама у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација).

Члан 5.

Конститутивно дјейство

(1) Власништво и друга права на некретнинама настају тек са уписом у земљишну књигу, укључујући и она која су предвиђена у члану 87. овога Закона.

(2) Одредбом става 1. овог члана се не дирају прописи о стицању власништва односно других права по основу насљеђивања.

Члан 6.

Некретнине које се уписују у земљишну књигу

У земљишну књигу се уписују све некретнине (обавеза књижења).

Члан 7.

Претпоставка за упис некретнина

За упис некретнине у земљишну књигу потребан је пријавни лист са копијом катастарског плана.

Члан 9.

Јавно повјерење

(1) Уписано право у земљишној књизи сматра се тачним. Сматра се да брисано право из земљишне књиге не постоји.

(2) За трећа лица, која у доброј вјери у постојање неке некретнине или права на некој некретнини, путем правног посла стекну такво једно право, садржај земљишне књиге се сматра тачним, уколико исправност земљишне књиге није оспорена путем уписа приговора или уколико је трећој

особи позната нетачност земљишне књиге или због грубе непажње није позната.

(3) Ако је носилац права уписаног у земљишне књиге ограничен у праву располагања у корист неке особе, тада ограничење дјелује према трећој особи само онда када је то ограничење уписано у земљишну књигу или познато трећој особи.

(4) За савјесност треће особе код стицања права на некретнини мјеродавно је вријеме доношења захтјева за упис.

Члан 12.

Мјесна надлежност

За вођење земљишних књига надлежан је онај суд на чијем се подручју налази некретнина.

Члан 14. ст. 1. и 4.

Земљишнокњижни референт

(1) Земљишне књиге у стварно и мјесно надлежним судовима воде посебни земљишнокњижни уреди. Надлежни службеник за вођење земљишних књига назива се земљишнокњижни референт и тај референт поступа под надзором земљишнокњижног судије.

(4) Земљишнокњижни референти и земљишнокњижне судије су надлежни за вршење уписа у земљишну књигу. Они одлуке у вези са вршењем уписа у земљишним књигама доносе самостално, у складу са овим законом и другим прописима.

Члан 15.

Састав земљишне књиге

Земљишна књига се састоји од главне земљишне књиге, збирке исправа и помоћних регистара. Главна земљишна књига се састоји од земљишнокњижних уложака. Главна земљишна књига се води за једну катастарску општину.

Члан 16.

Земљишнокњижни уложак

(1) Уписи се врше у земљишнокњижни уложак.

(2) У земљишнокњижни уложак се уписује једно земљишно-књижно тијело.

(3) Земљишнокњижно тијело се састоји од једне или више катастарских парцела које се налазе у истој катастарској општини и на којима постоје исти правни односи. Одређивање подручја и назива катастарских општина уређују прописи о катастру земљишта тако да једна катастарска општина може обухватати само оне некретнине које се налазе на подручју надлежности једног земљишнокњижног суда, с тим што некретнине на подручју надлежности једног земљишнокњижног суда могу бити подијељене у више катастарских општина.

(4) Земљишнокњижни уложак се састоји из натписа (наслова) и три одјељка (А, Б и Ц).

Члан 28.

Права која се уписују у земљишну књигу

(1) У земљишну књигу уписују се следећа права:

- 1) власништво, сувласништво и заједничко власништво,
- 2) хипотека и земљишни дуг,
- 3) судско zaloжно право, надзаложно право,
- 4) право дугорочног најма и закупа, право прече куповине и право откупа,
- 5) стварне служности,
- 6) плодоуживање,
- 7) стварни терети,
- 8) права кориштења.

(2) Сви уписи права с изузетком власништва врше се у земљишнокњижни уложак земљишта које се оптерећује.

(3) *Стварна права на туђој ствари, која припадају сваком поједином власнику земљинокњижног тијела се на захтјев власника земљинокњижног тијела уписују и у земљишно-књижном улошку његовог земљинокњижног тијела.*

(4) *Уколико стварно право из става 3. овог члана буде промијењено или укинато, тада ће земљинокњижни уред на захтјев извршити исправку уписа.*

Члан 31.

Рјешење о упису

Упис се врши на основу рјешења о упису, које доноси земљинокњижни референт. Рјешење о упису се односи на захтјев за упис, који је поднесен у складу са чланом 3. став 1. овог закона.

Члан 45.

Упис у земљишну књигу

(1) *Упис у земљишну књигу врши се на основу рјешења о упису.*

(2) *Ранг уписа се равна према редослиједу уписа, уколико није уписан неки други редослијед ранга у земљишној књизи.*

Члан 46.

Достављање рјешења о упису

(1) *Рјешење о упису доставља се подносиоцу захтјева или његовом заступнику, особи на чијој се некретнини неко право преноси, оптерећује, ограничава или укида, као и особи против које је проведена забиљежба.*

(2) *Рјешење о упису се доставља тек након provedбе у земљишној књизи.*

Члан 60.

Неисправан упис

(1) *Уколико се испостави да је упис у земљинокњижном улошку неисправан, због одговорности земљинокњижног уреда, тада ће земљинокњижни уред неодложно уписати забиљежбу поред погрешног уписа у датом земљишно-књижном улошку.*

(2) *Уколико се испостави да је упис у земљинокњижном улошку неисправан из других разлога осим наведених у ставу 1. овог члана, тада ће земљинокњижни уред по одобрењу уписане особе уписати забиљежбу поред погрешног уписа у датом земљинокњижном улошку.*

(3) *Уколико уписана особа није дала одобрење на поменути упис из става 2. овог члана, заинтересована особа може подићи тужбу за давање одобрења.*

(4) *Исправка земљишне књиге се врши на основу одобрења уписане особе или судске одлуке.*

(5) *Ако земљинокњижни уред сазна за случај неисправности уписа из става 1. овог члана, обавијестиће о томе министра правде.*

Члан 61.

Начин исправке уписа

(1) *Приликом исправке уписа неисправни дио уписа се подвлачи црвеном линијом, а упис, којим се врши исправљање, се подузима у облику забиљежбе.*

(2) *У новом упису бит ће назначено да он допуњује односно замјењује ранији упис.*

(3) *Исправка на други начин је забрањена.*

Члан 63.

Ново успостављање и замјена земљишних књига

(1) *Уколико земљишна књига није била успостављена или је земљишна књига која је претходно постојала уништена, нестала или оштећена, услиједиће по службеној дужности успостављање земљишне књиге од стране*

земљишно-књижног референта а у складу са одредбама овог закона, а нарочито са одредбама из члана 65.

(2) *Уколико је дио земљишне књиге уништен, изгубљен или оштећен или из других разлога недостаје дио земљишне књиге, тада земљинокњижни референт врши његово успостављање у складу са ставом 1. овог члана.*

(3) *Утврђивање власништва, других права и ограничења на некретнини врши се рјешењем.*

(4) *Податак у вези са ознаком некретнине узима се из службеног регистра (катастра). Некретнине се требају преузимати и означавати са подацима новог премјера.*

Члан 66.

Ново успостављање земљинокњижног улошка

(1) *Ново успостављање земљинокњижног улошка врши се по службеној дужности или на захтјев заинтересоване особе.*

(2) *Кад треба да се успостави нови земљинокњижни уложак тад ће земљинокњижни уред затражити од опћинског органа за управу који води катастар доставу овјереног извода из катастра.*

Члан 67.

Најава поступка успостављања

(1) *Земљинокњижни уред најављује јавним објављивањем да предстоји успостављање (израђивање) земљинокњижног улошка.*

(2) *Најава се објављује оглашавањем на огласној табли суда и објављивањем у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ" и у најмање два дневна листа која се дистрибуирају у Босни и Херцеговини.*

(3) *Најава мора садржавати:*

1) *најаву предстојећег успостављања земљишно-књижног улошка;*

2) *ознаку некретнине, њен положај, особине и површину према подацима из катастра односно новог премјера,*

3) *ознаку (име) власника, уколико је то познато земљинокњижном уреду или се може утврдити;*

4) *позив лицима која полажу право на признавање власништва или другог права на некретнини да то своје право пријаве у року од 60 дана од дана најаве поднеском у два примјерка и то докажу, јер у противном њихово право неће бити узето у обзир приликом успостављања земљинокњижног улошка. На захтјев лица која на основу претходне реченице тврде да могу захтјевати одређено право, рок ће се продужити најмање за 90 наредних дана, како би им се омогућило прибављање потребних доказа.*

(4) *Лица која нису била у могућности сазнати за најаву поступка успостављања имају право у року од 60 дана од дана сазнања за поступак успостављања, али најдуже годину дана од почетка поступка успостављања, пријавити своје власништво или неко друго право на некретнини, у складу са одредбом става 3. тачка 4. (друга реченица) овог члана.*

(5) *Ако се заинтересована особа не пријави у том року, земљинокњижни уред врши успостављање на основу постојећих доказа у складу са чланом 64. овог закона.*

Члан 68.

Правни пут након истека рока

Протеком рокова из члана 67. овог закона заинтересовано лице може остварити своја права у редовном судском поступку.

Члан 70.

Предмет жалбе у поступку успостављања

У жалбеном поступку заинтересоване особе могу само захтјевати да се земљинокњижном уреду наложи да

изврши забиљежбу против тачности земљишне књиге или да подузме брисање.

Члан 71.

Обавјештење, приговор

(1) Суд који је надлежан за успостављање земљишне књиге обавјештаваће све њему познате особе, које имају право или правни интерес на некретнинама у тој катастарској општини, о томе да су обавезне да пријаве своја права код надлежног органа уз предочавање исправа и да доставе потребне податке о некретнинама и правима на некретнинама. За то се оставља рок од 60 дана од дана сазнања за поступак јавног успостављања али најдуже једну годину од почетка поступка успостављања.

(2) Обавјештење садржи ознаку предметне некретнине и формулацију планираног уписа у земљишне књиге.

(3) Обавјештење се шаље познатим учесницима. Поред тога, обавља се јавно обавјештавање на уобичајени начин (у мјесној заједници, насељеном мјесту, катастарској општини и путем јавних медија).

(4) Уколико у року наведеном у ставу 1. буде поднесен приговор против намјераваног уписа у земљишну књигу, онда се у корист подносиоца приговора уписује у земљишну књигу чињеница да је поднесен приговор против тачности земљишнокњижног уписа.

Члан 72.

Постављање привременог заступника

(1) Особи чије пребивалиште или боравиште није познато и која се није пријавила ради учешћа у поступку успостављања по службеној дужности се поставља привремени заступник.

(2) У случају утврђивања права избјеглице или расељеног лица поставља се привремени заступник са листе предложене од удружења избјеглица и расељених лица са односног подручја, од CRPC-а или од омбудсмена Федерације БиХ.

Члан 76.

Жалбе против одлуке или радње земљишнокњижног референта

(1) Против одлуке земљишнокњижног референта, осим у случајевима погрешног уписа, из члана 60. ст. 1. и 2. овог закона, заинтересована особа може код надлежног суда уложити жалбу у року од 15 дана. Рок почиње тећи од дана пријема преписа одлуке или сазнања о радњи која је предмет жалбе.

(2) Жалба се може поднијети и код земљишнокњижног уреда који је обавезан прослједити је без одлагања надлежном суду.

(3) Надлежни суд одлучује о жалби у жалбеном поступку према прописима Закона о парничном поступку.

Члан 83.

Примјена прописа ванпарничног поступка

На питања поступка која нису регулирана овим законом примјениће се одговарајуће одредбе опћег дијела Закона о ванпарничном поступку.

Члан 95.

Ступање на снагу

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ", а примјењиваће се након протекла шест мјесеци од дана његовог ступања на снагу.

25. У **Закону о стварним правима Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине ФБиХ" бр. 66/13 и 100/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Власништво и друга стварна права

(1) Овим законом уређују се стицање, кориштење, располагање, заштита и престанак права власништва и других стварних права и посједа.

(2) Стварна права су: право власништва, право грађења, заложно право, земљишни дуг, право стварне и личне службности и право стварног терета.

(3) Одредбе овог закона које се односе на право власништва, сходно се примјењују на сва друга стварна права, осим ако за њих није законом другачије прописано нити што друго произилази из њихове правне природе.

Члан 17.

Садржај права власништва

(1) Власништво је стварно право, које власнику даје овлашћење да слободно и по својој вољи ствар посједује, користи и да с њоме располаже, а свакога од тога права искључи у границама одређеним законом.

(2) Свако је дужан да се уздржава од повреде права власништва другог лица.

Члан 53.

Стицање укњижбом

(1) Право власништва на некретнинама на основу правног посла стиче се укњижбом у земљишну књигу ако законом није другачије одређено.

(2) Правни посао из става 1. овог члана закључује се у облику нотарски обрађене исправе.

(3) Власништво се преноси на основу ваљано очитоване воље земљишнокњижног власника усмјерена на то да његово власништво пређе на стицаоца (*clausula intabulandi*). Ова изјава воље може бити дата у правном послу који је управљен на пренос власништва али може бити дата и у посебној исправи, у којем случају та исправа мора бити нотарски обрађена.

(4) Проведена укњижба дјелује од тренутка кад је суду био поднесен захтјев за укњижбу.

Члан 55.

Заштита повјерења у земљишне књиге

(1) Сматра се да земљишна књига истинито и потпуно одржава чињенично и правно стање некретнине, па ко је у доброј вјери поступио с повјерењем у земљишне књиге, не знајући да оно што је у њих уписано потпуно или да је различито од изванкњижног стања, ужива у погледу тога стицања заштиту према одредбама закона. У погледу чињеничног стања некретнине сматра се да је земљишна књига истинита и потпуна уколико је земљишна књига успостављена на основу података новог премјера.

(2) Стицалац је био у доброј вјери ако у тренутку склапања правног посла, а ни у тренутку кад је захтијевао упис, није знао нити је с обзиром на околности имао довољно разлога посумњати у то да ствар припада отуђиваоцу.

(3) Недостатак добре вјере не може се предбацити никоме само из разлога што није истраживао изванкњижно стање.

Члан 56.

Дјеловање повјерења у истинитост и потпуност

(1) Стицалац уписом стиче некретнину као да је стиче од њезина власника, ако исту, поступајући с повјерењем у земљишну књигу, стекне у доброј вјери од лица које је било уписано као власник те некретнине иако то није било.

(2) Стицалац који је, поступајући с повјерењем у земљишне књиге, у доброј вјери стекао право власништва некретнине, стекао је ту некретнину као да на њој не постоје туђа права, терети ни ограничења која у том

тренутку нису била уписана, нити је из земљишних књига било видљиво да је затражен њихов упис, осим ако законом није другачије одређено.

(3) Брисовна се тужба може подићи у роковима у којима се може остваривати оспоравање правног основа уписа, али се не може подићи уколико је савјесно треће лице поуздавајући се у земљишну књигу уписало своје право.

Члан 126.

Власничке тужбе

(1) Власник има право да захтијева поврат ствари од лица које је у њеном посједу, а од лица које га протуправно узнемирава да престане са узнемиравањем.

(2) Право на поврат ствари и на престанак узнемиравања не застаријевају.

Члан 127.

Власничка тужба на поврат ствари

(1) Да би остварио право на поврат ствари власник мора доказати да је ствар коју захтјева његово власништво и да се ствар налази у тужениковом посједу.

(2) Власник мора ствар чији поврат тражи описати по њеним особинама или знацима који је разликују од истоврсних ствари.

(3) Лице које је ствар посједовало на је посјед напустило пошто му је достављена тужба, треба је о своме трошку предати власнику, односно треба му надокнадити пуну вриједност ствари.

Члан 372.

Започети поступци

Поступци о стицању, заштити и престанку права власништва и других стварних права започети на основу прописа који су били на снази до дана ступања на снагу овога закона окончаће се по одредбама тих прописа.

V. Допустивост

26. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

27. Уставни суд запажа да су подносиоци захтјева затражили оцјену уставности појединих одредби оспореног закона са Уставом Босне и Херцеговине. Имајући у виду да Народна скупштина Републике Српске има 83 посланика, Уставни суд закључује да је захтјев поднио овлашћени субјекат из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

28. На основу наведеног, а у складу с одредбама члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила

Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев допустив зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев није допустив.

VI. Меритум

29. Уставни суд запажа да подносиоци захтјева сматрају да су одредбе чл. 63, 66, 67, 70, 71, 72 и 76 оспореног закона у супротности са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, чланом II/3к) Устава Босне и Херцеговине и чланом 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и чланом 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење. Такође сматра да је одредба члана 72 став 2 оспореног закона супротна одредби члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члану 14 Европске конвенције. Указује да су цитиране одредбе оспореног закона супротне принципу правне сигурности и праву на приступ суду.

30. У суштини, подносиоци захтјева сматрају да се успостављањем земљишнокњижног улошка на начин како је то прописано споменути одредбама оспореног закона власници непокретности (ранији власници непокретности или имаоци права на непокретностима за које тек предстоји да упишу неко своје право у земљишну књигу) трајно лишавају права на имовину без било какве компензације. Наиме, подносиоци захтјева сматрају да се оспореним законом, односно одредбама на које указују, спроводи својеврсна експропријација без било какве надокнаде за одузету имовину ранијим власницима који се не налазе у посједу непокретности. Према мишљењу подносилаца захтјева, успостављање земљишнокњижног улошка се врши само на основу фактичког стања. Такође, подносиоци захтјева посебно оспоравају спровођење поступка уписа у земљишне књиге по службеној дужности, као и јавно оглашавање успостављања земљишнокњижног улошка којим се онемогућава учешће у поступку имаоцима права на непокретностима, због чега ће они бити лишени имовине без било какве компензације.

31. Уставни суд наглашава да је земљишна књига јавна исправа у коју се уносе сва права на непокретностима (члан 28 оспореног закона). Један од основних принципа уписа у земљишне књиге је принцип повјерења који је прописан одредбом члана 9 Закона о земљишним књигама. Наведени принцип значи да је садржина земљишних књига тачна, истинита и потпуна. Дакле, земљишна књига истинита и потпуно одражава чињенично и правно стање непокретности. Међутим, наведена претпоставка тачности уписа у земљишне књиге је оборива. Наиме, у случају да одређено лице сматра да стање уписано у земљишним књигама не одражава стварно стање на непокретностима има могућност да наведено докажује у судском поступку пред надлежним редовним судовима у смислу релевантних закона који пружају заштиту власничких и других права на непокретностима. Према томе, произлази да није онемогућено доказивати супротно од онога што је уписано у земљишним књигама, и то у судским поступцима који се воде у смислу релевантних закона.

32. Уставни суд подсјећа да се сличним уставним питањем бавио приликом оцјене уставности појединих одредби Закона о премјери и катастру Републике Српске (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 5/12 од 28. септембра 2012. године, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). У наведеној одлуци Уставни суд је указао да не постоји стандардизована организациона структура евидентирања непокретности и права на њима. Тако је указао да се у неким земљама

Европске уније земљишна књига и катастар воде заједнички и под надлежношћу су једне институције (нпр. Белгија, Чешка, Словачка, Француска, Мађарска, Холандија итд.). У другим земљама, пак, земљишна књига и катастар воде се одвојено и у надлежности су различитих институција (Аустрија, Њемачка, Данска, Финска, Естонија, Словенија, Шпанија итд.). Дакле, унутар земаља Европске уније не постоји јединствен и стандардизован организациони систем, али се Директивом 2007/2/ЕЦ (позната као INSPIRE директива) прописује, између осталог, потреба да у земљама чланицама ЕУ инфраструктура за просторне податке буде успостављена тако да обезбједи да се просторни подаци чувају, одржавају и буду приступачни "на најприкладнијем нивоу". На овај начин је законодавцу држава чланица ЕУ остављена широка дискрециона оцјена који би то организациони модел био најприкладнији. Имајући у виду наведено, Уставни суд је у наведеној одлуци нагласио да успостављање јединственог система евиденције непокретности и права на њима, те одређивање органа управе у конкретном случају као надлежног за послове у вези с тим, представља избор надлежног законодавца који је у границама прописане надлежности.

33. Како би одговорио на предметни захтјев, Уставни суд ће у наредним тачкама ове одлуке анализирати оспорене одредбе у контексту навода подносилаца захтјева у вези с кршењем уставних права.

Наводи о неуставности одредби чл. 63, 66, 67, 70, 71 и 72 оспореног закона у односу на члан II/Зк) Устава Босне и Херцеговине и члан I Протокола број 1 уз Европску конвенцију

а) У односу на чл. 63 и 66 оспореног закона

34. Уставни суд запажа да се одредбом члана 63 оспореног закона регулише питање новог успостављања земљишне књиге тамо гдје није постојала или се врши замјена земљишне књиге тамо гдје је она уништена, нестала или оштећена. Наведени поступак у смислу цитиране одредбе обавља земљишно-књижни референт у складу с одредбом члана 65 оспореног закона, те се утврђивање власништва, других права и ограничења врши рјешењем. Податке у вези с непокретностима земљишно-књижни референт, у складу с овом одредбом, узима од службеног регистра (катастра). Такође, у складу с овом одредбом, непокретности се преузимају и означавају с подацима новог премјера. Разматрајући наведену одредбу, Уставни суд сматра да она сама по себи (*in abstracto*) не покреће питање кршења права на имовину. Наиме, њом законодавац прописује успостављање земљишно-књижне евиденције, надлежно лице за спровођење те евиденције, као и начин прибављања података прије њиховог уписа у земљишну књигу. Уставни суд запажа да је одредбом члана 64 оспореног закона, коју подносиоци захтјева нису оспорили, прописан принцип службене провјере и истраживања чињеница везаних за упис у земљишну књигу, што земљишно-књижне канцеларије предузимају по службеној дужности, а све с циљем што тачнијег и потпунијег прибављања података за упис у земљишне књиге. Према томе, произлази да се уписи у земљишне књиге не врше само на основу фактичког стања, како то сматрају подносиоци захтјева, већ се узимају у обзир и све друге релевантне исправе и докази који могу послужити приликом утврђивања власништва и других права и ограничења на непокретностима. Стога, ова одредба *in abstracto* не покреће уставно питање кршења права на имовину из члана II/Зк) Устава Босне и Херцеговине и члана I Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

35. Надаље, Уставни суд запажа да одредба члана 66 регулише да се ново успостављање земљишно-књижног улошка врши по службеној дужности или на захтјев заинтересованог лица. Ставом 2 наведене одредбе је прописано да када се врши успостављање новог земљишно-књижног улошка земљишно-књижна канцеларија тражи достављање овјереног извода из катастра од општинског органа за управу. Уставни суд запажа да подносиоци захтјева оспоравају начин успостављања земљишно-књижног улошка по службеној дужности, а не по захтјеву заинтересованог лица. У вези с тим, Уставни суд наглашава да начин избора евиденције непокретности спада у поље слободне процјене које ужива законодавац. Тако је у својој Одлуци број У 5/12 Уставни суд указао да избор организационе и институционалне шеме евидентирања непокретности и права на њима не покреће питање уставности (види већ цитирану Одлуку број У 5/12, ст. 46 и 57).

36. Наиме, на законодавцу је обавеза да имајући у виду прилике у друштву, које најбоље познаје, одабере начин на који ће најефикасније и најсврсисходније реализовати процес евидентирања непокретности у земљишне књиге, а што је посао од јавног интереса. При томе, свакако треба имати у виду да је поступак успостављања земљишних књига, као и евиденција непокретности у земљишне књиге веома обиман и важан посао у којем активну улогу мора да преузме и држава, због чега је законодавац и прописао поступање по службеног дужности. Уколико би наведени поступак почивао само на захтјеву заинтересованог лица, без поступања по службеној дужности, он се не би могао ефикасно спровести и окончати. Стога, према мишљењу Уставног суда, начин успостављања земљишно-књижног улошка по службеној дужности ни у ком случају не покреће питање кршења права на имовину будући да представља разумну мјеру која има легитиман циљ (ефикасност поступка успостављања земљишно-књижног улошка).

б) У односу на члан 67 оспореног закона

37. Одредба члана 67 оспореног закона регулише питање најаве поступка успостављања земљишно-књижног улошка на начин да земљишно-књижна канцеларија јавним објављивањем најављује да предстоји успостављање земљишно-књижног улошка. У складу с наведеном одредбом најаву се врши оглашавањем на огласној табли суда и објављивањем у "Службеном гласнику БиХ", "Службеним новинама Федерације БиХ" и у најмање два дневна листа која се дистрибуирају у Босни и Херцеговини. Даље, наведена одредба у ставу 3 таксативно прописује шта тачно најаву мора да садржи. У вези с тим, Уставни суд запажа да најаву посебно мора да садржи ознаку непокретности, њен положај, особине и површину према подацима из катастра, односно новог премјера, као и ознаку власника уколико је то познато земљишно-књижној канцеларији или се може утврдити. Такође, најаву садржи и рокове за пријаву права на непокретности. Уставни суд примјећује да је тај рок 60 дана од дана најаве, али на захтјев лица које тврди да може захтијевати одређено право на непокретности тај рок се може продужити најмање за 90 наредних дана ради прибављања одговарајућих доказа.

38. Затим се ставом 4 члана 67 оспореног закона прописује да лица која нису била у могућности да сазнају за најаву поступка успостављања земљишно-књижног улошка имају право да у року од 60 дана од дана сазнања за поступак успостављања, односно годину дана од почетка поступка успостављања, пријаве своје власништво или неко друго право на непокретности. Протеком наведених рокова,

земљишнокњижна канцеларија врши успостављање земљишнокњижног стања на основу постојећих доказа у складу са чланом 64 оспореног закона (став 5 члана 67 оспореног закона).

39. Уставни суд примјећује да подносиоци захтјева посебно оспоравају јавно оглашавање поступка успостављања земљишно-књижног улошка указујући да се позиви не достављају лично појединцима, што може довести до кршења њиховог права на имовину уколико путем јавног оглашавања не сазнају за овај поступак. Очигледна је намјера законодавца да овом одредбом путем јавног објављивања обухвати сва лица која су имаоци права на непокретностима које се евидентирају, те да их позове да се пријаве за активно учествовање у поступку успостављања земљишно-књижног улошка. Дакле, управо супротно наводима подносилаца захтјева, одредбом члана 67 оспореног закона омогућава се упознавање свих заинтересованих с отпочињањем процеса успостављања земљишно-књижног улошка, имајући при томе у виду да је велики број лица напустио своја претражна пребивалишта. Стога, законодавац прописује јавно оглашавање и путем дневних листова који се дистрибуирају на подручју цијеле Босне и Херцеговине, као и путем "Службеног гласника БиХ", а све с циљем да се обухвате лица која полагају одређена права на непокретностима које су предмет уписа у земљишну књигу. Слједом наведеног, произлази да је законодавац цитираном одредбом, имајући у виду прилике у Федерацији БиХ, предузео разумне мјере да обезбједи да се у овај поступак укључе лица која полагају било које право на непокретностима које се уписују у земљишну књигу. Дакле, циљ наведене одредбе је информисати заинтересована лица, тј. имаоце права на непокретностима о отпочињању поступка успостављања уписа у земљишне књиге, а не спријечити њихово учешће у овом поступку.

40. Уставни суд подсјећа да се готово истим питањем бавио у својој Одлуци број У 5/12 у којој је поводом јавног оглашавања о поступку евидентирања непокретности у катастар навео да је законодавац прописао да овај поступак мора да буде јаван како би омогућио свима који имају или полагају право на имовину која је предмет оспореног закона да у том поступку учествују. Даље је Уставни суд нагласио да је начин обезбјеђења јавности такође нешто што законодавац бира својом дискреционом вољом. С обзиром на наведено, Уставни суд је у тој одлуци нагласио да начин обавјештавања јавности о отпочињању поступка евидентирања непокретности и права на њима, како је прописано у члану 40 став 3 тачка а) Закона о премјери и катастру Републике Српске, не покреће уставно питање заштите права на имовину (види већ цитирану Одлуку број У 5/12, став 47).

41. Даље, Уставни суд сматра да ни рокови за пријаву за учествовање у овом поступку, као ни рокови за накнадну пријаву, који су прописани одредбом члана 67 оспореног закона, нису неразумни, прекратки, већ заинтересованим лицима остављају довољно времена да се пријаве за учешће у поступку успостављања земљишнокњижног улошка. Уставни суд запажа да након протеча рокова из одредбе члана 67 оспореног закона, земљишно-књижна канцеларија врши успостављање земљишно-књижног улошка на основу постојећих доказа у складу са чланом 64 оспореног закона који прописује принцип службене провјере података и истраживање чињеница. Дакле, успостављање земљишно-књижног улошка се не врши само на основу катастарских података и фактичког стања већ и на основу свих других релевантних доказа, како је прописано одредбом члана 64 оспореног закона. При томе, Уставни суд запажа да је

одредбом члана 68 оспореног закона, коју подносиоци захтјева нису оспорили, прописано да након протеча рокова из члана 67 заинтересовано лице може своја права да оствари у редовном судском поступку. Из наведеног произлази да и након протеча рокова прописаних оспореним законом заинтересованим лицима је омогућено покретање судских поступака пред редовним судовима с циљем доказивања и заштите својих индивидуалних имовинских права чији ће исход бити релевантан и за уписе у земљишну књигу, без обзира какав је био упис у складу с оспореним законом.

42. Имајући у виду све наведено, као и праксу Уставног суда заузету у Одлуци број У 5/12, Уставни суд сматра да одредба члана 67 оспореног закона, сама по себи, *in abstracto*, ни у ком случају не покреће уставно питање заштите права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

ц) У односу на чл. 70 и 71 оспореног закона

43. Чланом 70 оспореног закона се регулише шта може бити предмет жалбе у поступку успостављања земљишнокњижног улошка. У вези с тим, произлази да у складу с наведеном одредбом предмет жалбе може само да буде захтјев заинтересованог лица да земљишнокњижна канцеларија изврши забиљежбу против тачности земљишне књиге или да предузме брисање.

44. Разматрајући наведену одредбу, Уставни суд запажа да је законодавац овом одредбом одредио границе жалбе, што је свакако у оквиру дискреционог права законодавца. Дакле, у овом поступку законодавац је жалбу ограничио на забиљежбу против тачности и брисање уписа. Према мишљењу Уставног суда, *ratio* наведене одредбе је у ефикасности вођења овог поступка на начин да се сви спорови око самог права на непокретностима воде у поступцима пред редовним судовима у смислу других релевантних закона, у којима се може доказивати да лице полаже одређено право на непокретности те да се, зависно од исхода тог поступка, врше одговарајући уписи у земљишним књигама. Према томе, циљ оспореног закона је да се поступак успостављања земљишнокњижног улошка спроведе на што ефикаснији начин. Према наведеном, Уставни суд сматра да се овом одредбом не покреће уставно питање кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

45. Надаље, Уставни суд запажа да се одредбом члана 71 оспореног закона регулише обавјештавање познатих лица о успостављању земљишнокњижног улошка и њиховој обавези да у вези с тим земљишнокњижној канцеларији доставе неопходне податке и доказе о непокретностима у субјективном року од 60 дана и објективном року од једне године. Наведено обавјештење, у смислу наведене одредбе, садржи податке о непокретностима и формулацију планираног уписа у земљишне књиге. Затим, наведено обавјештење се шаље познатим учесницима, а поред тога се врши јавно обавјештавање (у мјесној заједници, насељеном мјесту, катастарској општини и путем јавних медија). Уколико у субјективном односно објективном року који је прописан наведеном одредбом буде поднесен приговор против намјераног уписа, тај приговор се уписује у земљишну књигу као чињеница да је приговор поднесен против тачности земљишнокњижног уписа.

46. Разматрајући наведену одредбу, Уставни суд сматра да она не покреће питање у смислу кршења права на имовину како у погледу обавјештавања заинтересованих лица тако и у погледу приговора против намјераног уписа

у земљишну књигу. Штавише, наведеном одредбом оспореног закона се управо штите интереси заинтересованих лица која су позната тако што им се обавјештавање доставља лично, а поред тога врши се и јавно обавјештавање (у мјесној заједници, насељеном мјесту, катастарској општини и путем јавних медија). Даље, из наведене одредбе произлази да се штите и интереси подносиоца приговора против намјераног уписа у земљишну књигу (који се подноси земљишнокњижној канцеларији која врши упис у земљишну књигу) тако што се у корист подносиоца приговора у земљишну књигу уписује чињеница да је поднесен приговор против тачности земљишнокњижног уписа који ће на тај начин бити видљив за сва лица која врше увид у земљишну књигу и намјеравају предузети одређене правне радње у односу на одређену непокретност. При томе, Уставни суд указује да у смислу наведене одредбе приговор нема карактер правног средства поводом којег се спроводи одговарајући поступак, већ овај приговор има само карактер забиљжбе којом се оспорава тачност садржине земљишне књиге. Међутим, то не значи да лица која сматрају да је упис у земљишне књиге погрешан не могу то своје право остварити у парничном поступку пред надлежним судом у складу с релевантним законом. Стога, произлази да се и овом одредбом не покреће уставно питање кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

47. Одредбом члана 72 оспореног закона регулише се питање постављања привременог заступника лицу чије је пребивалиште или боравиште непознато и које се није пријавило за учешће у поступку успостављања по службеној дужности. Ставом 2 наведене одредбе се прописује да се у случају утврђивања права избјеглице или расељеног лица поставља привремени заступник са листе предложене од удружења избјеглица и расељених лица са односног подручја, од CRPC-а или омбудсмана Федерације БиХ.

48. Разматрајући наведену одредбу, Уставни суд запажа да, супротно наводима подносиоца захтјева, законодавац овом одредбом настоји заштитити имовинске интересе свих лица чије је пребивалиште или боравиште непознато, односно лица која се нису пријавила за учешће у поступку успостављања земљишнокњижног улошка. Наведено законодавац постиже постављањем привременог заступника који има улогу да заштити имовинске интересе лицима с непознатим пребивалиштем/боравиштем. Уставни суд сматра да овакво законско рјешење није на штету ималаца права на непокретностима, већ, управо супротно, настојање законодавца да се и на тај начин лицима која не учествују у поступку пружи заштита постављањем привременог заступника који ће у поступку штитити њихове интересе. Даље, ставом 2 члана 72 оспореног закона законодавац даје посебан значај избјеглицама и расељеним лицима. Из наведене одредбе, супротно наводима подносиоца захтјева, ни на који начин се не може закључити да земљишнокњижни референт утврђује статус избјеглица и расељених лица. Наиме, поступак утврђивања статуса избјеглице и расељеног лица је предмет других поступака пред другим надлежним органима у складу с другим релевантним законима. Стога, посматрајући ову одредбу *in abstracto*, произлази да она ни на који начин не покреће уставно питање кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Међутим, Уставни суд наглашава да се свакако у некој конкретној ситуацији (*in concreto*) може појавити питање адекватног заступања, а што би онда водило неком другом поступку у којем би се утврђивале релевантне околности у вези с тим.

Наводи о неуставности члана 76 оспореног закона у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције

49. У оквиру права на правично суђење, поред одредбе члана 76 оспореног закона, подносиоци захтјева указују да у оспореном закону не постоје никакви посебни рокови за отпочињање процеса успостављања нове земљишне књиге или замјене земљишне књиге, као и да се онемогућава учешће заинтересованим лицима у успостављању земљишнокњижног улошка, већ да се с грађанима комуницира путем медијског простора што доводи по повреде правне сигурности и права на приступ суду. Дакле, према мишљењу подносиоца захтјева, оспорени закон има намјеру да грађане онемогући у остваривању судске заштите која је везана за законске рокове. Такође сматра да правну сигурност угрожава и чињеница да се фактичко стање приоритетно узима у обзир код успостављања или замјене земљишне књиге.

50. Уставни суд, прије свега, подсјећа да према пракси Европског и Уставног суда поступак укњижбе права власништва улази у оквир заштите члана 6 став 1 Европске конвенције и да је "неспорно да се у овим поступцима морају примијенити све гаранције права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције" (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 2706/06* од 14. октобра 2008. године, ст. 19-23, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 99/08).

51. Даље, Уставни суд указује да је у члан 6 став 1 Европске конвенције уграђено "право на суд", а да је један вид тог права и право на приступ, тј. право покретања поступка пред судом у грађанским стварима. Међутим, према пракси Европског суда, то право није апсолутно, оно може подлијегати ограничењима која морају бити разумна односно слиједити легитимне циљеве (види *mutatis mutandis*, Европски суд, *Лончар против Босне и Херцеговине*, пресуда од 25. фебруара 2014. године, ст. 37 и 38).

52. Уставни суд запажа да у оквиру права на правично суђење подносиоци захтјева указују на одредбу члана 76 оспореног закона која регулише питање подношења жалбе против одлуке земљишнокњижног референта, осим у случајевима погрешног уписа из члана 60 ст. 1 и 2 оспореног закона. Тако је прописано да се жалба подноси у року од 15 дана од дана пријема одлуке или сазнања о радњи која је предмет жалбе. Наведеном одредбом је прописано да о жалби одлучује надлежни суд у жалбеном поступку према одредбама Закона о парничном поступку.

53. Разматрајући наведену одредбу, Уставни суд запажа да је цитираном одредбом прописано да се жалба не може поднијети против погрешног уписа. Дакле, законодавац је наведеном одредбом оспореног закона утврдио границе односно обим жалбе, што представља легитиман циљ и у оквиру је дискреционог права законодавца у погледу уређивања поступка по жалби и обима жалбе. Из наведеног произлази да је законодавац одредбом члана 76 ограничио право на жалбу, али да такво ограничење не дјелује неразумно и произвољно имајући у виду природу поступка и захтјев за ефикасношћу тог поступка. Уставни суд понавља да то не значи да лица која сматрају да је упис у земљишне књиге погрешан не могу то своје право остварити у парничном поступку пред надлежним судом у складу с релевантним законом, тврдећи да је стварно стање другачије од оног како је евидентирано у земљишне књиге у смислу оспореног закона, с обзиром на то да оспорени закон не искључује подношење тужбе, тј. судску заштиту у оваквим случајевима.

54. Nadalje, Ustavni sud запажа да се наведеном одредбом прописује да се жалба може подnijети и код земљишнокњижне канцеларије која је обавезна да жалбу без одлагања прослједи надлежном суду. Такође је прописано да о жалби у жалбеном поступку одлучује надлежни суд према прописима Закона о парничном поступку. Дакле, супротно наводима подносилаца захтјева, овом одредбом је прописана двостепеност поступка (жалба против одлуке или радње земљишнокњижног референта) у границама како је то одлучио законодавац, а што је у оквиру његовог поља слободне процјене. Даље, Уставни суд запажа да је овом одредбом прописано и ко одлучује о поднесеној жалби, због чега су наводи подносилаца захтјева и у овом погледу неосновани. Све наведено, према мишљењу Уставног суда, представља разумне мјере које је законодавац прописао имајући у виду природу предметног поступка.

55. У односу на наводе подносилаца захтјева о томе да оспорени закон не прописује тачан рок отпочињања поступка успостављања земљишнокњижног улошка, Уставни суд наглашава да се тачан датум отпочињања поступка евидентирања, односно успостављања земљишнокњижног улошка за свако поједино подручје у Федерацији БиХ објављује како је то прописано одредбом члана 67 оспореног закона (јавним оглашавањем). Дакле, приликом јавног објављивања у најави земљишнокњижна канцеларија наводи тачан датум отпочињања уписа у земљишне књиге за поједино подручје на којем се налазе непокретности које ће бити предмет уписа, у чему Уставни суд не види било какву произвољност.

56. Уставни суд такође не може закључити да се одредбама оспореног закона на које су указали подносиоци захтјева на било који начин покреће питање повреде права на приступ суду и правне сигурности. Наиме, према мишљењу Уставног суда, законодавац је у смислу наведених одредби предузео разумне мјере с циљем успостављања земљишно-књижног улошка и евиденције непокретности, те њиховом примјеном заинтересована лица ни на који начин нису лишена права на приступ суду, нити је повријеђен принцип правне сигурности у смислу заштите њихових имовинских права. Према мишљењу Уставног суда, законодавац је предузео задовољавајуће и разумне мјере да обезбједи учешће ималаца права на непокретностима у поступку успостављања земљишнокњижног улошка (јавно објављивање, привремени заступник, могућност продужења рокова за пријаву, разумни рокови за пријаву, право на покретање судских поступака, приговор против тачности уписа, жалба и сл.) а да, при томе, обезбједи и остваривање јавног интереса који се огледа у ефикасности овог поступка. При томе, Уставни суд запажа да се у складу с оспореним законом евиденција непокретности не врши само на основу фактичког стања, како наводе подносиоци захтјева, већ на основу свих релевантних доказа и чињеница у смислу члана 64 оспореног закона. Такође, супротно наводима подносилаца захтјева, одредбе оспореног закона на које указују подносиоци захтјева представљају "закон" у смислу Европске конвенције будући да су јасне, недвосмислене и транспарентне, те да у складу с њима заинтересовано лице може да дефинише и одреди своје понашање.

57. Поред наведеног, Уставни суд наглашава да је свјестан чињенице да приликом примјене оспореног закона у смислу успостављања земљишнокњижног улошка може доћи до грешака којима се доводи у питање поштовање имовинских права заинтересованим лицима. Међутим, Уставни суд наглашава да се у том случају ради о конкретној правној ситуацији за коју је надлежан редован суд према другим релевантним законима, те да од исхода тог поступка

зависи и коначан упис у земљишне књиге, без обзира какво је стање било уписано према оспореном закону. У вези с тим, Уставни суд указује и на одредбу члана 60 став 4 оспореног закона према којој се исправка земљишне књиге врши, поред одобрења уписаног лица, и на основу судске одлуке. Према томе, Уставни суд запажа да у постојећем правном поретку постоје механизми заштите власничких и других права на непокретностима који се могу остварити у другим поступцима у складу с релевантним законима. У прилог наведеном је и позивање подносилаца захтјева на индивидуалне случајеве из праксе Уставног суда и Европског суда у којима се расправљало о конкретним правним ситуацијама које су биле предмет редовних судских или других поступака, а који су се касније нашли и пред Уставним и Европским судом.

58. Слједом наведеног, произлази да у наводима подносилаца захтјева нема ништа што покреће питање уставности у односу на право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

У односу на члан 13 Европске конвенције

59. У односу на наводе подносилаца захтјева о кршењу права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, Уставни суд указује да је ово право акцесорне природе, те како је Уставни суд већ утврдио да оспорене одредбе Закона о земљишним књигама Федерације БиХ не покрећу питање кршења права на имовину и права на правично суђење произлази да оспорене одредбе не покрећу ни питање кршења одредбе члана 13 Европске конвенције.

У односу на право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције

60. У односу на наводе подносилаца захтјева о кршењу права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, иако подносиоци захтјева нису експлицитно навели, произлази да ово право подносиоци захтјева доводе у везу с правом на правично суђење и правом на имовину. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да постоји дискриминација ако резултира различитим третманом појединаца у сличним позицијама и ако тај третман нема објективно или разумно оправдање. Да би био оправдан, третман мора тежити законитом циљу, те мора постојати разуман однос пропорционалности између коришћених средстава и циља који се треба остварити (види Европски суд, *Marckx protiv Белгије*, пресуда од 13. јуна 1979. године, серија А, број 31, ст. 32 и 33). Уставни суд запажа да подносиоци захтјева указују на кршење овог права у вези с одредбом члана 72 став 2 којом се прописује да се у случају утврђивања права избјеглице или расељеног лица таквим лицима поставља привремени заступник са листе која је предложена од стране удружења избјеглица и расељених лица са односног подручја, од CRPC-а или од омбудсмена Федерације БиХ. Разматрајући наведену одредбу, према мишљењу Уставног суда, супротно наводима подносилаца захтјева, не може се закључити да се наведеном одредбом даје овлашћење земљишнокњижног референту да у овом поступку утврђује статус избјеглице или расељеног лица. Наведено питање је, како је то већ раније истакнуто, регулисано одредбама других закона и не остварује се у овом поступку. У овом поступку, односно одредбом члана 72 став 2 оспореног закона жели се посебно заштити ова категорија становништва постављањем привремених заступника од стране релевантних удружења односно органа који се баве питањем расељених лица и избјеглица, а како би се тим

лицима обезбједила што боља заштита имовинских права. У наведеном Уставни суд не види било какву дискриминацију будући да се одредба члана 72 став 2 односи на све избјеглице и расељена лица с којима се у поступку који се води по оспореном закону поступа једнако, а не различито. Дакле, циљ наведене одредбе је заштита њихових имовинских права у поступку успостављања земљишнокњижног улошка, а не било каква дискриминација. Стога слиједи да су наводи подносилаца захтјева у погледу кршења права на недискриминацију неосновани.

У односу на наводе о државној имовини

61. Подносиоци захтјева указују да Босна и Херцеговина никада није донијела Закон о државној имовини, те да оспорени закон омогућава да имовина, која је некада била власништво бивше СФРЈ односно бивше Социјалистичке Републике БиХ, буде незаконито прокњижена на бази података фактичког стања. У вези с тим, Уставни суд указује да оспорени закон ни на који начин не прејудуцира доношење Закона о државној имовини, већ само врши успостављање земљишнокњижних уложака на начин да се у земљишне књиге евидентирају непокретности и имаоци права на тим непокретностима на подручју Федерације БиХ. Питање државне имовине ће у сваком случају бити предмет подробније и свеобухватније елаборације у Закону о државној имовини који још увијек није донесен. При томе, Уставни суд наглашава да је доношење наведеног закона обавеза законодавца, те да у том правцу Уставни суд не може да даје било какве смјернице законодавцу. Даље, Уставни суд сматра да оспорени закон, као ни уписи у земљишну књигу који се врше у складу с њим, ни у ком случају неће представљати препреку за регулисање питања државне имовине на начин како то буде прописано Законом о државној имовини који ће у том погледу дати релевантне смјернице. Уставни суд указује да недоношење Закона о државној имовини ни у ком случају није било препрека ни за доношење Закона о премјеру и катастру Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 6/12) и евиденцијама непокретности које су извршене у складу с тим законом. Слиједом наведеног, произлази да се оспореним законом не покреће било какво питање државне имовине која ће бити предмет посебног закона, због чега су ови наводи подносилаца захтјева неосновани.

У односу на наводе о међуентитетској линији разграничења

62. Подносиоци захтјева сматрају да оспорени закон није уважио чињеницу да поједине катастарске општине улазе у међуентитетску линију разграничења, односно да се један дио катастарске општине налази под јурисдикцијом другог ентитета, у конкретном случају Републике Српске, а у складу с оспореним законом земљишна књига се успоставља за цијелу катастарску општину. У вези с тим, Уставни суд запажа да је питање међуентитетске линије разграничења предмет Анекса 2 Дејтонског мировног споразума којим је прописано оснивање заједничке комисије која ће се бавити питањем успостављања међуентитетске линије разграничења. Стога, слиједи да оспорени закон ни у ком случају не прејудуцира ово питање будући да ће оно бити предмет посебног разматрања од стране надлежне комисије, како је то предвиђеном Анексом 2 Дејтонског мировног споразума. Због наведеног, Уставни суд сматра да су наводи подносилаца захтјева поводом наведеног питања неосновани.

VII. Закључак

63. Уставни суд закључује да су одредбе чл. 63, 66, 67, 70, 71, 72 и 76 Закона о земљишним књигама Федерације БиХ у складу с правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, правом на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и правом на имовину, те правом на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и правом на имовину.

64. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

65. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати приједлог подносилаца захтјева за доношење привремене мјере.

66. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/18**, rješavajući zahtjev **dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 31. maja 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odlučujući o zahtjevu **dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske** za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ("Službene novine FBiH" br. 19/03 i 54/04),

utvrđuje se da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" br. 19/03 i 54/04) u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. Evropske konvencije, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, članom 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Dvadeset devet poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijelo je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) 7. februara 2018. godine zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" br. 19/03 i 54/04; u daljnjem tekstu: osporeni zakon). Podnosioci zahtjeva su također zatražili da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi obustavio primjenu osporenog zakona do donošenja konačne odluke Ustavnog suda povodom podnesenog zahtjeva.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom) i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda) zatraženo je 12. februara 2018. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Predstavnički dom je dostavio odgovor 12. marta 2018. godine.

III. Zahtjev**a) Navodi iz zahtjeva**

4. Iz navoda zahtjeva proizlazi da podnosioci zahtjeva smatraju da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. osporenog zakona u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, članom 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. Također smatraju da je odredba člana 72. stav 2. osporenog zakona suprotna odredbi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 14. Evropske konvencije. Ukazuju da su citirane odredbe osporenog zakona suprotne načelu pravne sigurnosti i pravu na pristup sudu.

5. Podnosioci zahtjeva u uvodnom dijelu zahtjeva izlažu karakteristike zemljišne knjige i katastra uz napomenu da se sistem registriranja nekretnina i prava u Bosni i Hercegovini zasniva na dva registra: katastru i zemljišnoj knjizi. Ukazuju da su mnoge evropske države spojile katastar i zemljišnu knjigu u jedinstven registar koji vodi jedna institucija. U zahtjevu se naglašava da je u Bosni i Hercegovini zemljišna knjiga neažurna i netačna evidencija. Istaknuto je da u Federaciji BiH oko 30% katastarskih općina nema uspostavljenu zemljišnu knjigu, dok u Republici Srpskoj taj procent iznosi 33%. Navedeno je da je u katastarskim općinama u kojima postoji zemljišna knjiga ona u 80% i više netačna i neažurna, pa je samim tim na 8% i više teritorije FBiH neophodna izmjena zemljišne knjige tamo gdje ona postoji, odnosno uspostavljanje nove zemljišne knjige tamo gdje ona ne postoji.

6. Ukazano je da osporeni zakon razmatra pitanja koja se tiču imovinskih prava, ali na način koji ne štiti stečenu imovinu, već uvodi zaštitu posjeda koji nije stečen na valjanom pravnom osnovu, već određuje vlasnika na osnovu neažuriranih i netačnih katastarskih podataka vezanih za tehničke podatke i posjed koji nije stečen na valjanom pravnom osnovu, te netačnih zemljišnoknjižnih podataka o pravima i imaoima prava i upisima tereta bez učešća zainteresiranih stranaka.

7. U vezi s navedenim, podnosioci zahtjeva upućuju na Odluku Ustavnog suda donesenu u predmetu broj AP 1048/04 od 13. oktobra 2005. godine u kojoj je utvrđena povreda apelantovog prava na imovinu u predmetu u kojem se radilo o *de facto* eksproprijaciji, a da nije proveden postupak eksproprijacije. Ukazano je da osporeni zakon predviđa vrlo sličnu situaciju, s tim

da se radi o *de iure* eksproprijaciji, ali bez provođenja postupka eksproprijacije i bez bilo kakve nadoknade za proknjiženo zemljište sa vlasnika na faktičkog posjednika.

8. Podnosioci zahtjeva navode da sporni zakon uvodi potpuno novi sistem u pogledu načina uspostavljanja i zamjene već postojeće zemljišne knjige. Ukazano je da je odredbom člana 63. osporenog zakona propisano da se zamjena zemljišne knjige vrši po službenoj dužnosti u slučajevima kada zemljišna knjiga ne postoji ili je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, kao i zahtjev zainteresirane strane u smislu člana 66. osporenog zakona. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, nezakonitim se ukazuje uspostavljanje nove zemljišne knjige po službenoj dužnosti u Federaciji BiH.

9. U zahtjevu se ukazuje da u postupku uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige zemljišnoknjižni sud prikuplja podatke o nekretnini i koristi ih za uspostavljanje prvog odjela A zemljišnoknjižnog uloška "Popisni list" prema faktičkom stanju koje preuzima od općinskih organa uprave koji vode te evidencije. Podnosioci zahtjeva napominju da spomenute podatke sud pribavlja od općinskih organa uprave koji putem geodetskih privatnih kuća (koje postupaju bez zakonskog osnova) vrše utvrđivanje stanja starog austrougarskog premjera (na kome je zasnovana zemljišna knjiga) i novog premjera (faktičkog stanja), te ostalih tehničkih podataka (kao što su oblik, površina, kultura, klasa, položaj, podaci o zgradama, način korištenja, etažno vlasništvo, položaj u zgradi, etažne jedinice), i to bez učešća fizičkih i pravnih lica kao zainteresiranih stranaka koje bi u postupku mogle da ospore utvrđeno stanje u katastru odnosno podatke upisane u A "Popisni list" zemljišnoknjižnog uloška. Ukazano je da tako postupajući geodetske kuće utvrđuju određene tehničke podatke koji nisu sadržani ni u jednoj evidenciji (zemljišnoj knjizi i katastru).

10. Navedeno je da je apsurdno da sud uspostavlja A "Popisni list" zemljišno-knjižnog uloška s podacima iz katastra (faktičko stanje) i ne daje vlasnicima nekretnina da se izjasne o prikupljenim podacima, a vlasnička prava veže za nekretnine čiji su tehnički podaci utvrđeni na navedeni način. Nakon ovako uspostavljenog A "Popisnog lista" zemljišnoknjižnog uloška sud, u skladu sa članom 67. osporenog zakona, najavljuje postupak uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška u kom zemljišnoknjižni referent rješenjem utvrđuje vlasništvo i druga stvarna prava i ograničenja i upisuje ih u B "Vlasnički list" i C list "Tereti".

11. Ukazano je da se najava vrši kako je to propisano članom 67. stav 2. osporenog zakona tako što se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj ploči suda i objavljivanjem u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini. Nadalje je ukazano da sud, tj. zemljišnoknjižni referent ne poziva ni vlasnika ni posjednika ličnim pozivom da učestvuju u postupku, već to vrši, kako je navedeno, na način da vlasnik i posjednik ukoliko ne saznaju za javni oglas ostaju uskraćeni za učešće u samom postupku i time njihovo pravo neće biti uzeto u obzir za uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška.

12. Slijedom navedenog, podnosioci zahtjeva ukazuju da prema podacima Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine van zemlje živi više od 1.350.000 lica koja vode porijeklo iz Bosne i Hercegovine što, u odnosu na broj stanovnika u zemlji, predstavlja 1/3 njene ukupne populacije. Također je ukazano da je Svjetska banka procijenila da je 2005. godine broj emigranata s prostora Bosne i Hercegovine iznosio 1.471.594 lica, što procentualno čini 37,7% ukupne bosanskohercegovačke populacije. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, tako brojno iseljništvo u najvećem dijelu je rezultat ratnih sukoba na teritoriji bivše Jugoslavije i Bosne i Hercegovine devedesetih godina 20. vijeka (podaci Ministarstva za ljudska

prava i izbjeglice BiH "Pregled stanja bosanskohercegovačkog iseljeničtva" 2008. godine, Sarajevo).

13. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, imajući u vidu navedene podatke, suviše je i spominjati na koliki se broj stanovnika državljana BiH, ali i stranih državljana koji imaju imovinu u Federaciji BiH, osporeni zakon može odraziti s obzirom na samo neka njegova rješenja. Ukazano je da ukoliko se dozvoli promjena odnosno brisanje prava vlasništva bez ikakve kompenzacije za oduzimanje nekretnina i na osnovu, između ostalog, postupka koji se vodi na oglasnim pločama sudskih organa daleko od oko 1.500.000 stanovnika koji se nalaze van Bosne i Hercegovine onda bi to predstavljalo kraj pravne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ukoliko je moguće dopustiti da se promjena upisa vlasništva na nekretninama vrši na osnovu "faktičkog stanja", kako to propisuje osporeni zakon, onda Bosna i Hercegovina ne može ponuditi svojim građanima zaštitu njihovih prava. U vezi s tim je ukazano na presudu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) donesenu u predmetu *Brumarescu protiv Rumunije* od 28. oktobra 1999. godine koja se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, može primijeniti i na situaciju koja se stvara osporenim zakonom. Naglašeno je da je stanje koje se stvara osporenim zakonom čak i nepovoljnije za odsutne građane s obzirom na to da se vlasništvo može steći faktičkim posjedovanjem nekretnine u trenutku evidentiranja podataka o nekretnini, dakle bez ikakvog pravnog posla.

14. U pogledu procjene legitimnosti u svrhu javnog ili općeg interesa, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, svrha osporenog zakona jeste sređivanje stanja u ovoj oblasti, ali je sasvim upitno da opći interes podrazumijeva kršenje prava jednog lica da bi drugo lice bez pravnog osnova steklo to pravo, pa čak ako bi budući vlasnik trebala da bude Federacija BiH jer postupak u skladu s osporenim zakonom ne podrazumijeva bilo kakvu kompenzaciju za oduzetu nekretninu. U tom smislu podnosioci zahtjeva naglašavaju da je vrlo teško zaključiti da se radi o javnom odnosno općem interesu. Ukazuju da postupanje državnih organa u skladu s osporenim zakonom za konačnu posljedicu može imati potpuni gubitak prava ukoliko se aktivno ne uzme učešće u postupku uspostavljanja, što je nemoguće za ljude koji su odsutni u trenutku provođenja postupka i koji nemaju saznanja da se vode postupci koji se tiču njihovih nekretnina i imovine. Smatraju da cilj spornog zakona nije kontrola korištenja imovine u skladu s općim interesima, niti mu je cilj da osigura naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni, već da jednostavno liši imovine svako lice koje nije u posjedu te imovine, te ostavlja prostora javnim vlastima, a ne sudovima, da cijene svaku konkretnu situaciju, što mora rezultirati arbitrarnim odlukama tih organa imajući u vidu nedavne "ratne sukobe" u Bosni i Hercegovini. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ovakva vrsta miješanja u potpunosti narušava načelo pravne sigurnosti koje je pretpostavka za razvoj demokratskog društva. Ukazano je da se upravo suprotno navedenom spornim zakonom uvodi pravna nesigurnost, što je potpuno u suprotnosti s pozitivnom obavezom države da zaštiti imovinu, a ne da svojim djelovanjem proizvodi potpuno novo faktičko stanje. Na navedeni način se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, vrši promjena vlasništva na osnovu faktičkog stanja i bez ikakve kompenzacije za proknjižene nekretnine.

15. Podnosioci zahtjeva ukazuju da je Federacija BiH odlučila da liši imovine sve one ljude koji nisu u posjedu svoje imovine i omogućiti trenutnim posjednicima da se upišu kao vlasnici, pa čak i kada nemaju nikakav pravni osnov za posjedovanje te imovine, pri čemu čak i ne koristi službene evidencije o nekretninama i njihovim vlasnicima, osim kada na bazi faktičkog stanja nije moguće evidentirati tu imovinu. Na

ovaj način, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, Federacija BiH krši imovinska prava svih lica koja ne borave na svojoj imovini odnosno nekretnini, pa čak i u situacijama u kojima oni nisu u mogućnosti da se vrate na svoju imovinu.

16. Istaknuto je da Bosna i Hercegovina nikada nije donijela Zakon o državnoj imovini, a osporenim zakonom se omogućava da sva imovina, koja je nekad bila vlasništvo bivše SFRJ odnosno bivše Socijalističke republike Bosne i Hercegovine, jednostavno bude nezakonito proknjižena na bazi podataka faktičkog stanja.

17. Ukazano je da bi se primjena zakona odvijala na način da nakon najave uspostavljanja iz člana 67. osporenog zakona, bez ličnog pozivanja stranaka, a zainteresirana stranka se ne prijavi u određenom roku, zemljišnoknjižni ured, tj. zemljišnoknjižni referent vrši uspostavljanje novog z. k. uloška na osnovu postojećih dokaza. Protekom rokova iz člana 67. osporenog zakona zainteresiranom licu nije omogućeno da po saznanju uspostavljenog z. k. uloška zahtijeva ponavljanje tog postupka bez da ga sud, tj. z. k. odjeljenje uputi da svoja stečena prava ostvaruje u redovnom sudskom postupku. Također, ukazuje da je apsurdno da u skladu s odredbama člana 70. zainteresirana stranka ne može da se žali na provedeni postupak uspostavljanja z. k. uloška, već zainteresirana stranka žalbom može samo zahtijevati da se zemljišno-knjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da preduzme brisanje upisa. Dalje, nakon što referent donese rješenje iz člana 63. stav 3. osporenog zakona, odredbama člana 71. spornog zakona nije propisana obaveza suda da to rješenje dostavi strankama, već se i tu daje mogućnost da se stranke s rješenjem upoznaju putem javnog obavještenja (član 71. stav 3. osporenog zakona). Pri tome se ukazuje da osporeni zakon ne propisuje postupak po prigovoru, kao ni koji je to drugostepeni organ koji odlučuje o žalbi iz člana 70. osporenog zakona i prigovora u smislu člana 71. osporenog zakona. Prema tome, podnosioci zahtjeva ukazuju da osporenim zakonom nije osigurana dvostепенost u odlučivanju o žalbi prema članu 70. osporenog zakona i odlučivanju o prigovoru prema članu 71. osporenog zakona.

18. Nadalje, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, u predmetnom postupku nije moguće primijeniti odredbu člana 72. stav 1. osporenog zakona budući da se stranke pozivaju javnim oglašavanjem. Stoga, da bi se postavio privremeni zastupnik potrebno je prethodno utvrditi adresu i stranku lično pozvati. Ukazano je da je posebno diskriminirajuća odredba člana 72. stav 2. osporenog zakona kojom se propisuje da u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica organ postavlja privremene zastupnika prema listi nekih udruženja, bez prethodno provedenog postupka za utvrđivanje statusa "izbjeglice" ili raseljenog lica. Navedeno direktno ukazuje da zemljišno-knjižni referent, nepojavljivanjem lica pred zemljišnoknjižnim uredom u postupku uspostavljanja zemljišne knjige, a po pozivu u skladu sa čl. 67. i 71. osporenog zakona, samovoljno utvrđuje status izbjeglice ili raseljenog lica na osnovu imena i prezimena koje ukazuje da li je to lice pripadnik naroda ili nacionalne manjine za koje se zna da su u "ratnoj oluji" protjerani s tog područja.

19. Dalje, podnosioci zahtjeva ukazuju da osporeni zakon ne propisuje nikakve posebne rokove za otpočinjanje procesa uspostavljanja nove zemljišne knjige ili zamjene zemljišne knjige. Dalje, osporeni zakon, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ne omogućava strankama učešće u formiranju A "Popisnog lista" koji sadrži sve podatke o nekretninama, tj. i u daljem postupku onemogućava bilo kakvo osporavanje, već je zakonodavac odlučio da u daljem postupku s građanima komunicira putem medijskog oglašavanja ili zamjene zemljišne knjige. Naglašava da član 76. omogućava sudsku zaštitu putem žalbe i određuje rokove za isticanje žalbi pred sudskim organima.

Međutim, navedeno podrazumijeva da lice ima saznanja o prethodnim radnjama koje su obavljene prilikom postupka uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige i nosilaca prava na njima. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, s obzirom na citirane odredbe može se izvući zaključak da je osporenim zakonom namjerno kreirana situacija koja je usmjerena na onemogućavanje sudske zaštite koja je striktno vezana za zakonske rokove.

20. U vezi s tim, podnosioci zahtjeva ukazuju da u konkretnoj situaciji pojedinac koji propusti javni oglas za učešće u postupku uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige i imalaca prava na nekretninama i rokove utvrđene zakonom (kao kod postupka izlaganja nekretnina) ostao bi bez bilo kakve mogućnosti da sud preispita postupak koji je prethodio njegovom lišavanju imovine, pa samim tim i bez mogućnosti obraćanja Ustavnom sudu jer ne bi iscrpio sve efektivne pravne lijekove. Umjesto toga, zakonodavac bi trebao da ispuni svoju pozitivnu obavezu u smislu zaštite imovinskih prava. Podnosioci zahtjeva smatraju da je u konkretnoj situaciji moguće izgubiti imovinu na kojoj nema posjeda u momentu evidentiranja imovine. Ukazano je da ono što još više ugrožava pravnu sigurnost jeste činjenica da se faktičko stanje prioriteto uzima u obzir kod uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige, te da se netačni i neažurni podaci o vlasništvu uzimaju kao osnov za upis u B "Vlasnički list" ili C "Tereti", a da se prethodno ne omogućiti stvarnom vlasniku da dokaže svoje vlasništvo, iz čega jasno proizlazi da raniji vlasnik može ostati bez svoje imovine, a da nema nikakvog saznanja o vođenju postupka za upis njegove imovine.

21. Podnosioci zahtjeva navode da odredbe osporenog zakona ne propisuju uspostavljanje i zamjenu zemljišnih knjiga za katastarske općine koje siječe međuentitetska linija razgraničenja, već se u praksi uspostavlja ili mijenja zemljišna knjiga za cijelu katastarsku općinu bez obzira što je jedan dio te katastarske općine pod pravnom jurisdikcijom drugog entiteta. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, takvim postupanjem se narušava Dejtonski mirovni sporazum koji propisuje način utvrđivanja entitetske linije razgraničenja i nadležnosti entiteta u upravljanju nekretninama od strane entiteta.

22. S obzirom na sve štetne posljedice koje može izazvati primjena spornog zakona, podnosioci zahtjeva traže da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će obustaviti primjenu spornog zakona do okončanja postupka pred Ustavnim sudom. Neophodnost donošenja privremene mjere podnosioci zahtjeva vide u sprečavanju nastanka nenadoknadive štete za hiljade ljudi koji bi bili pogođeni primjenom spornog zakona. Dakle, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, sporni zakon bi mogao prouzrokovati štetu kroz raspolaganje kako privatnom tako i državnom imovinom. Istaknuto je da sporni zakon utječe i na pitanje međuentitetske linije razgraničenja, te da su stoga moguće i tenzije između entiteta, što u svakom slučaju može proizvesti vrlo štetne i nenadoknadive posljedice.

b) Odgovor na zahtjev

23. Predstavnički dom je obavijestio Ustavni sud da je u tom domu u toku aktivnost oko sačinjavanja odgovora o ovom predmetu, s tim da je još neophodno usaglasiti odgovor s Domom naroda budući da je učesnik u predmetnom postupku Parlament Federacije BiH koji čine dva doma. Naglašeno je da je moguće da usaglašeni odgovor o ovom predmetu punomoćnici Parlamenta Federacije BiH koji budu određeni iznesu neposredno na raspravi pred Ustavnim sudom kada ona bude zakazana.

IV. Relevantni propisi

24. U Zakonu o zemljišnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" br. 19/03 i 54/04) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Predmet reguliranja

Ovim se zakonom uređuje vođenje, održavanje i uspostava zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišnim knjigama u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

Član 5.

Konstitutivno djejestvo

(1) Vlasništvo i druga prava na nekretninama nastaju tek sa upisom u zemljišnu knjigu, uključujući i ona koja su predviđena u članu 87. ovoga Zakona.

(2) Odredbom stava 1. ovog člana se ne diraju propisi o sticanju vlasništva odnosno drugih prava po osnovu nasljeđivanja.

Član 6.

Nekretnine koje se upisuju u zemljišnu knjigu

U zemljišnu knjigu se upisuju sve nekretnine (obaveza knjiženja).

Član 7.

Pretpostavka za upis nekretnina

Za upis nekretnine u zemljišnu knjigu potreban je prijavi list sa kopijom katastarskog plana.

Član 9.

Javno povjerenje

(1) Upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra se tačnim. Smatra se da brisano pravo iz zemljišne knjige ne postoji.

(2) Za treća lica, koja u dobroj vjeri u postojanje neke nekretnine ili prava na nekoj nekretnini, putem pravnog posla steknu takvo jedno pravo, sadržaj zemljišne knjige se smatra tačnim, ukoliko ispravnost zemljišne knjige nije osporena putem upisa prigovora ili ukoliko je trećoj osobi poznata netačnost zemljišne knjige ili zbog grube nepažnje nije poznata.

(3) Ako je nosilac prava upisanog u zemljišne knjige ograničen u pravu raspolaganja u korist neke osobe, tada ograničenje djeluje prema trećoj osobi samo onda kada je to ograničenje upisano u zemljišnu knjigu ili poznato trećoj osobi.

(4) Za savjesnost treće osobe kod sticanja prava na nekretnini mjerodavno je vrijeme podnošenja zahtjeva za upis.

Član 12.

Mjesna nadležnost

Za vođenje zemljišnih knjiga nadležan je onaj sud na čijem se području nalazi nekretnina.

Član 14. st. 1. i 4.

Zemljišnoknjižni referent

(1) Zemljišne knjige u stvarno i mjesno nadležnim sudovima vode posebni zemljišnoknjižni uredi. Nadležni službenik za vođenje zemljišnih knjiga naziva se zemljišnoknjižni referent i taj referent postupa pod nadzorom zemljišnoknjižnog sudije.

(4) Zemljišnoknjižni referenti i zemljišnoknjižne sudije su nadležni za vršenje upisa u zemljišnu knjigu. Oni odluke u vezi sa vršenjem upisa u zemljišnim knjigama donose samostalno, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Član 15.

Sastav zemljišne knjige

Zemljišna knjiga se sastoji od glavne zemljišne knjige, zbirke isprava i pomoćnih registara. Glavna zemljišna knjiga se sastoji od zemljišnoknjižnih uložaka. Glavna zemljišna knjiga se vodi za jednu katastarsku općinu.

Član 16.

Zemljišnoknjižni uložak

(1) Upisi se vrše u zemljišnoknjižni uložak.

(2) U zemljišnoknjižni uložak se upisuje jedno zemljišnoknjižno tijelo.

(3) Zemljišnoknjižno tijelo se sastoji od jedne ili više katastarskih parcela koje se nalaze u istoj katastarskoj općini i na kojima postoje isti pravni odnosi. Određivanje područja i naziva katastarskih općina uređuju propisi o katastru zemljišta tako da jedna katastarska općina može obuhvatati samo one nekretnine koje se nalaze na području nadležnosti jednog zemljišnoknjižnog suda, s tim što nekretnine na području nadležnosti jednog zemljišnoknjižnog suda mogu biti podijeljene u više katastarskih općina.

(4) Zemljišnoknjižni uložak se sastoji iz natpisa (naslova) i tri odjeljka (A, B i C).

Član 28.

Prava koja se upisuju u zemljišnu knjigu

(1) U zemljišnu knjigu upisuju se sljedeća prava:

1) vlasništvo, suvlasništvo i zajedničko vlasništvo,

2) hipoteka i zemljišni dug,

3) sudsko založno pravo, nadzaložno pravo,

4) pravo dugoročnog najma i zakupa, pravo preče kupovine i pravo otkupa,

5) stvarne služnosti,

6) plodouživanje,

7) stvarni tereti,

8) prava korištenja.

(2) Svi upisi prava s izuzetkom vlasništva vrše se u zemljišnoknjižni uložak zemljišta koje se opterećuje.

(3) Stvarna prava na tuđoj stvari, koja pripadaju svakom pojedinom vlasniku zemljišnoknjižnog tijela se na zahtjev vlasnika zemljišnoknjižnog tijela upisuju i u zemljišno-knjižnom ulošku njegovog zemljišnoknjižnog tijela.

(4) Ukoliko stvarno pravo iz stava 3. ovog člana bude promijenjeno ili ukinuto, tada će zemljišnoknjižni ured na zahtjev izvršiti ispravku upisa.

Član 31.

Rješenje o upisu

Upis se vrši na osnovu rješenja o upisu, koje donosi zemljišnoknjižni referent. Rješenje o upisu se odnosi na zahtjev za upis, koji je podnesen u skladu sa članom 3. stav 1. ovog zakona.

Član 45.

Upis u zemljišnu knjigu

(1) Upis u zemljišnu knjigu vrši se na osnovu rješenja o upisu.

(2) Rang upisa se ravna prema redoslijedu upisa, ukoliko nije upisan neki drugi redoslijed ranga u zemljišnoj knjizi.

Član 46.

Dostavljanje rješenja o upisu

(1) Rješenje o upisu dostavlja se podnosiocu zahtjeva ili njegovom zastupniku, osobi na čijoj se nekretnini neko pravo prenosi, opterećuje, ograničava ili ukida, kao i osobi protiv koje je provedena zabilježba.

(2) Rješenje o upisu se dostavlja tek nakon provedbe u zemljišnoj knjizi.

Član 60.

Neispravan upis

(1) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom ulošku neispravan, zbog odgovornosti zemljišnoknjižnog ureda, tada će zemljišnoknjižni ured neodložno upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišno-knjižnom ulošku.

(2) Ukoliko se ispostavi da je upis u zemljišnoknjižnom ulošku neispravan iz drugih razloga osim navedenih u stavu 1. ovog člana, tada će zemljišnoknjižni ured po odobrenju upisane osobe upisati zabilježbu pored pogrešnog upisa u datom zemljišnoknjižnom ulošku.

(3) Ukoliko upisana osoba nije dala odobrenje na pomenuti upis iz stava 2. ovog člana, zainteresovana osoba može podići tužbu za davanje odobrenja.

(4) Ispravka zemljišne knjige se vrši na osnovu odobrenja upisane osobe ili sudske odluke.

(5) Ako zemljišnoknjižni ured sazna za slučaj neispravnosti upisa iz stava 1. ovog člana, obavijestice o tome ministra pravde.

Član 61.

Način ispravke upisa

(1) Prilikom ispravke upisa neispravnog dio upisa se podvlači crvenom linijom, a upis, kojim se vrši ispravljanje, se poduzima u obliku zabilježbe.

(2) U novom upisu bit će naznačeno da on dopunjuje odnosno zamjenjuje raniji upis.

(3) Ispravka na drugi način je zabranjena.

Član 63.

Novo uspostavljanje i zamjena zemljišnih knjiga

(1) Ukoliko zemljišna knjiga nije bila uspostavljena ili je zemljišna knjiga koja je prethodno postojala uništena, nestala ili oštećena, uslijediće po službenoj dužnosti uspostavljanje zemljišne knjige od strane zemljišno-knjižnog referenta a u skladu sa odredbama ovog zakona, a naročito sa odredbama iz člana 65.

(2) Ukoliko je dio zemljišne knjige uništen, izgubljen ili oštećen ili iz drugih razloga nedostaje dio zemljišne knjige, tada zemljišnoknjižni referent vrši njegovo uspostavljanje u skladu sa stavom 1. ovog člana.

(3) Utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja na nekretnini vrši se rješenjem.

(4) Podatak u vezi sa oznakom nekretnine uzima se iz službenog registra (katastra). Nekretnine se trebaju preuzimati i označavati sa podacima novog premjera.

Član 66.

Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška

(1) Novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška vrši se po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane osobe.

(2) Kad treba da se uspostavi novi zemljišnoknjižni uložak tad će zemljišnoknjižni ured zatražiti od općinskog organa za upravu koji vodi katastar dostavu ovjerenog izvoda iz katastra.

Član 67.

Najava postupka uspostavljanja

(1) Zemljišnoknjižni ured najavljuje javnim objavljivanjem da predstoji uspostavljanje (izrađivanje) zemljišnoknjižnog uloška.

(2) Najava se objavljuje oglašavanjem na oglasnoj tabli suda i objavljivanjem u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini.

(3) Najava mora sadržavati:

1) najavu predstojećeg uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška;

2) oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra odnosno novog premjera,

3) oznaku (ime) vlasnika, ukoliko je to poznato zemljišnoknjižnom uredu ili se može utvrditi;

4) poziv licima koja polažu pravo na priznavanje vlasništva ili drugog prava na nekretnini da to svoje pravo prijave u roku od 60 dana od dana najave podneskom u dva primjerka i to dokažu, jer u protivnom njihovo pravo neće biti uzeto u obzir prilikom uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Na zahtjev lica koja na osnovu prethodne rečenice tvrde da mogu zahtijevati određeno pravo, rok će se produžiti najmanje za 90 narednih dana, kako bi im se omogućilo pribavljanje potrebnih dokaza.

(4) Lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja imaju pravo u roku od 60 dana od dana

saznanja za postupak uspostavljanja, ali najduže godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijaviti svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini, u skladu sa odredbom stava 3. tačka 4. (druga rečenica) ovog člana.

(5) Ako se zainteresirana osoba ne prijavi u tom roku, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. ovog zakona.

Član 68.

Pravni put nakon isteka roka

Protekom roka iz člana 67. ovog zakona zainteresovano lice može ostvariti svoja prava u redovnom sudskom postupku.

Član 70.

Predmet žalbe u postupku uspostavljanja

U žalbenom postupku zainteresirane osobe mogu samo zahtijevati da se zemljišnoknjižnom uredu naloži da izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da poduzme brisanje.

Član 71.

Obavještenje, prigovor

(1) Sud koji je nadležan za uspostavljanje zemljišne knjige obavijestit će sve njemu poznate osobe, koje imaju pravo ili pravni interes na nekretninama u toj katastarskoj općini, o tome da su obavezne da prijave svoja prava kod nadležnog organa uz predočavanje isprava i da dostave potrebne podatke o nekretninama i pravima na nekretninama. Za to se ostavlja rok od 60 dana od dana saznanja za postupak javnog uspostavljanja ali najduže jednu godinu od početka postupka uspostavljanja.

(2) Obavještenje sadrži oznaku predmetne nekretnine i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige.

(3) Obavještenje se šalje poznatim učesnicima. Pored toga, obavlja se javno obavještanje na uobičajeni način (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija).

(4) Ukoliko u roku navedenom u stavu 1. bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu, onda se u korist podnosioca prigovora upisuje u zemljišnu knjigu činjenica da je podnesen prigovor protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa.

Član 72.

Postavljanje privremenog zastupnika

(1) Osobi čije prebivalište ili boravište nije poznato i koja se nije prijavila radi učešća u postupku uspostavljanja po službenoj dužnosti se postavlja privremeni zastupnik.

(2) U slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica postavlja se privremeni zastupnik sa liste predložene od udruženja izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili od ombudsmena Federacije BiH.

Član 76.

Žalbe protiv odluke ili radnje zemljišnoknjižnog referenta

(1) Protiv odluke zemljišnoknjižnog referenta, osim u slučajevima pogrešnog upisa, iz člana 60. st. 1. i 2. ovog zakona, zainteresovana osoba može kod nadležnog suda uložiti žalbu u roku od 15 dana. Rok počinje teći od dana prijema prepisa odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe.

(2) Žalba se može podnijeti i kod zemljišnoknjižnog ureda koji je obavezan prosljediti je bez odlaganja nadležnom sudu.

(3) Nadležni sud odlučuje o žalbi u žalbenom postupku prema propisima Zakona o parničnom postupku.

Član 83.

Primjena propisa vanparničnog postupka

Na pitanja postupka koja nisu regulirana ovim zakonom primijenice se odgovarajuće odredbe općeg dijela Zakona o vanparničnom postupku.

Član 95.

Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjivaće se nakon proteka šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

25. U Zakonu o stvarnim pravima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" br. 66/13 i 100/13) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Vlasništvo i druga stvarna prava

(1) Ovim zakonom uređuju se sticanje, korištenje, raspolaganje, zaštita i prestanak prava vlasništva i drugih stvarnih prava i posjeda.

(2) Stvarna prava su: pravo vlasništva, pravo građenja, založno pravo, zemljišni dug, pravo stvarne i lične služnosti i pravo stvarnog tereta.

(3) Odredbe ovog zakona koje se odnose na pravo vlasništva, shodno se primjenjuju na sva druga stvarna prava, osim ako za njih nije zakonom drugačije propisano niti što drugo proizilazi iz njihove pravne prirode.

Član 17.

Sadržaj prava vlasništva

(1) Vlasništvo je stvarno pravo, koje vlasniku daje ovlaštenje da slobodno i po svojoj volji stvar posjeduje, koristi i da s njome raspolaže, a svakoga od toga prava isključi u granicama određenim zakonom.

(2) Svako je dužan da se uzdržava od povrede prava vlasništva druge osobe.

Član 53.

Sticanje uknjižbom

(1) Pravo vlasništva na nekretninama na osnovu pravnog posla stiče se uknjižbom u zemljišnu knjigu ako zakonom nije drugačije određeno.

(2) Pravni posao iz stava 1. ovog člana zaključuje se u obliku notarski obrađene isprave.

(3) Vlasništvo se prenosi na osnovu valjano očitovane volje zemljišnoknjižnog vlasnika usmjerena na to da njegovo vlasništvo pređe na sticaoca (clausula intabulandi). Ova izjava volje može biti data u pravnom poslu koji je upravljen na prijenos vlasništva ali može biti data i u posebnoj ispravi, u kojem slučaju ta isprava mora biti notarski obrađena.

(4) Provedena uknjižba djeluje od trenutka kad je sudu bio podnesen zahtjev za uknjižbu.

Član 55.

Zaštita povjerenja u zemljišne knjige

(1) Smatra se da zemljišna knjiga istinito i potpuno održava činjenično i pravno stanje nekretnine, pa ko je u dobroj vjeri postupio s povjerenjem u zemljišne knjige, ne znajući da ono što je u njih upisano potpuno ili da je različito od izvanknjižnog stanja, uživa u pogledu toga sticanja zaštitu prema odredbama zakona. U pogledu činjeničnog stanje nekretnine smatra se da je zemljišna knjiga istinita i potpuna ukoliko je zemljišna knjiga uspostavljena na osnovu podataka novog premjera.

(2) Sticalac je bio u dobroj vjeri ako u trenutku sklapanja pravnog posla, a ni u trenutku kad je zahtijevao upis, nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati u to da stvar pripada otuđivaocu.

(3) Nedostatak dobre vjere ne može se predbaciti nikome samo iz razloga što nije istraživao izvanknjižno stanje.

Član 56.

Djelovanje povjerenja u istinitost i potpunost

(1) Sticalac upisom stiče nekretninu kao da je stiče od njezina vlasnika, ako istu, postupajući s povjerenjem u zemljišnu

knjigu, stekne u dobroj vjeri od osobe koja je bila upisana kao vlasnik te nekretnine iako to nije bila.

(2) Sticalac koji je, postupajući s povjerenjem u zemljišne knjige, u dobroj vjeri stekao pravo vlasništva nekretnine, stekao je tu nekretninu kao da na njoj ne postoje tuđa prava, tereti ni ograničenja koja u tom trenutku nisu bila upisana, niti je iz zemljišnih knjiga bilo vidljivo da je zatražen njihov upis, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

(3) Brisovna se tužba može podići u rokovima u kojima se može ostvarivati osporavanje pravnog osnova upisa, ali se ne može podići ukoliko je savjesna treća osoba pouzdavajući se u zemljišnu knjigu upisala svoje pravo.

Član 126.

Vlasničke tužbe

(1) Vlasnik ima pravo da zahtijeva povrat stvari od osobe koja je u njenom posjedu, a od osobe koja ga protupravno uznemirava da prestane sa uznemiravanjem.

(2) Pravo na povrat stvari i na prestanak uznemiravanja ne zastarijevaju.

Član 127.

Vlasnička tužba na povrat stvari

(1) Da bi ostvario pravo na povrat stvari vlasnik mora dokazati da je stvar koju zahtijeva njegovo vlasništvo i da se stvar nalazi u tuženikovom posjedu.

(2) Vlasnik mora stvar čiji povrat traži opisati po njenim osobinama ili znacima koji je razlikuju od istovrsnih stvari.

(3) Osoba koja je stvar posjedovala pa je posjed napustila pošto joj je dostavljena tužba, treba je o svome trošku predati vlasniku, odnosno treba joj nadoknaditi punu vrijednost stvari.

Član 372.

Započeti postupci

Postupci o sticanju, zaštiti i prestanku prava vlasništva i drugih stvarnih prava započeti na osnovu propisa koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovoga zakona okončat će se po odredbama tih propisa.

V. Dopustivost

26. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

27. Ustavni sud zapaža da je podnosioci zahtjeva zatražili ocjenu ustavnosti pojedinih odredbi osporenog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da Narodna skupština Republike Srpske ima 83 poslanika, te da je predmetni zahtjev podnijelo 29 poslanika, Ustavni sud zaključuje da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

28. Na osnovu navedenog, a u skladu s odredbama člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

29. Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva smatraju da su odredbe čl. 63, 66, 67, 70, 71, 72. i 76. osporenog zakona u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, članom II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i članom 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje. Također smatraju da je odredba člana 72. stav 2. osporenog zakona suprotna odredbi člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 14. Evropske konvencije. Ukazuju da su citirane odredbe osporenog zakona suprotne načelu pravne sigurnosti i pravu na pristup sudu.

30. U suštini, podnosioci zahtjeva smatraju da se uspostavljanjem zemljišnoknjižnog uloška na način kako je to propisano spomenutim odredbama osporenog zakona vlasnici nekretnina (raniji vlasnici nekretnina ili imaooci prava na nekretninama za koje tek predstoji da upišu neko svoje pravo u zemljišnu knjigu) trajno lišavaju prava na imovinu bez bilo kakve kompenzacije. Naime, podnosioci zahtjeva smatraju da se osporenim zakonom, odnosno odredbama na koje ukazuju, provodi svojevrsna eksproprijacija bez bilo kakve nadoknade za oduzetu imovinu ranijim vlasnicima koji se ne nalaze u posjedu nekretnina. Prema mišljenju podnosilaca zahtjeva, uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška se vrši samo na osnovu faktičkog stanja. Također, podnosioci zahtjeva posebno osporavaju provođenje postupka upisa u zemljišne knjige po službenoj dužnosti, kao i javno oglašavanje uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška kojim se onemogućava učešće u postupku imaoocima prava na nekretninama, zbog čega će oni biti lišeni imovine bez bilo kakve kompenzacije.

31. Ustavni sud naglašava da je zemljišna knjiga javna isprava u koju se unose sva prava na nekretninama (član 28. osporenog zakona). Jedno od osnovnih načela upisa u zemljišne knjige je načelo povjerenja koje je propisano odredbom člana 9. Zakona o zemljišnim knjigama. Navedeno načelo znači da je sadržina zemljišnih knjiga tačna, istinita i potpuna. Dakle, zemljišna knjiga istinito i potpuno odražava činjenično i pravno stanje nekretnine. Međutim, navedena pretpostavka tačnosti upisa u zemljišne knjige je oboriva. Naime, u slučaju da određeno lice smatra da stanje upisano u zemljišnim knjigama ne odražava stvarno stanje na nekretninama ima mogućnost da navedeno dokazuje u sudskom postupku pred nadležnim redovnim sudovima u smislu relevantnih zakona koji pružaju zaštitu vlasničkih i drugih prava na nekretninama. Prema tome, proizlazi da nije onemogućeno dokazivati suprotno od onoga što je upisano u zemljišnim knjigama, i to u sudskim postupcima koji se vode u smislu relevantnih zakona.

32. Ustavni sud podsjeća da se sličnim ustavnim pitanjem bavio prilikom ocjene ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 5/12 od 28. septembra 2012. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenoj odluci Ustavni sud je ukazao da ne postoji standardizirana organizaciona struktura evidentiranja nekretnina i prava na njima. Tako je ukazao da se u nekim zemljama Evropske unije zemljišna knjiga i katastar vode zajednički i pod nadležnošću su jedne institucije (npr. Belgija, Češka, Slovačka, Francuska, Mađarska, Holandija itd.). U drugim zemljama, pak, zemljišna knjiga i katastar vode se odvojeno i u

nadležnosti su različitih institucija (Austrija, Njemačka, Danska, Finska, Estonija, Slovenija, Španija itd.). Dakle, unutar zemalja Evropske unije ne postoji jedinstven i standardiziran organizacioni sistem, ali se Direktivom 2007/2/EC (poznata kao INSPIRE direktiva) propisuje, između ostalog, potreba da u zemljama članicama EU infrastruktura za prostorne podatke bude uspostavljena tako da osigura da se prostorni podaci čuvaju, održavaju i budu pristupačni "na najprikladnijem nivou". Na ovaj način je zakonodavcu država članica EU ostavljena široka diskreciona ocjena koji bi to organizacioni model bio najprikladniji. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud je u navedenoj odluci naglasio da uspostavljanje jedinstvenog sistema evidencije nekretnina i prava na njima, te određivanje organa uprave u konkretnom slučaju kao nadležnog za poslove u vezi s tim, predstavlja izbor nadležnog zakonodavca koji je u granicama propisane nadležnosti.

33. Kako bi odgovorio na predmetni zahtjev, Ustavni sud će u narednim tačkama ove odluke analizirati osporene odredbe u kontekstu navoda podnosioca zahtjeva u vezi s kršenjem ustavnih prava.

Navodi o neustavnosti odredbi čl. 63, 66, 67, 70, 71. i 72. osporenog zakona u odnosu na član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju

a) U odnosu na čl. 63. i 66. osporenog zakona

34. Ustavni sud zapaža da se odredbom člana 63. osporenog zakona regulira pitanje novog uspostavljanja zemljišne knjige tamo gdje nije postojala ili se vrši zamjena zemljišne knjige tamo gdje je ona uništena, nestala ili oštećena. Navedeni postupak u smislu citirane odredbe obavlja zemljišno-knjižni referent u skladu s odredbom člana 65. osporenog zakona, te se utvrđivanje vlasništva, drugih prava i ograničenja vrši rješenjem. Podatke u vezi s nekretninama zemljišno-knjižni referent, u skladu s ovom odredbom, uzima od službenog registra (katastra). Također, u skladu s ovom odredbom, nekretnine se preuzimaju i označavaju s podacima novog premjera. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud smatra da ona sama po sebi (*in abstracto*) ne pokreće pitanje kršenja prava na imovinu. Naime, njom zakonodavac propisuje uspostavljanje zemljišno-knjižne evidencije, nadležno lice za provođenje te evidencije, kao i način pribavljanja podataka prije njihovog upisa u zemljišnu knjigu. Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 64. osporenog zakona, koju podnosioci zahtjeva nisu osporili, propisano načelo službene provjere i istraživanja činjenica vezanih za upis u zemljišnu knjigu, što zemljišno-knjižni uredi preduzimaju po službenoj dužnosti, a sve s ciljem što tačnijeg i potpunijeg pribavljanja podataka za upis u zemljišne knjige. Prema tome, proizlazi da se upisi u zemljišne knjige ne vrše samo na osnovu faktičkog stanja, kako to smatraju podnosioci zahtjeva, već se uzimaju u obzir i sve druge relevantne isprave i dokazi koji mogu poslužiti prilikom utvrđivanja vlasništva i drugih prava i ograničenja na nekretninama. Stoga, ova odredba *in abstracto* ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

35. Nadalje, Ustavni sud zapaža da odredba člana 66. regulira da se novo uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška vrši po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresiranog lica. Stavom 2. navedene odredbe je propisano da kada se vrši uspostavljanje novog zemljišno-knjižnog uloška zemljišno-knjižni ured traži dostavljanje ovjerenog izvoda iz katastra od općinskog organa za upravu. Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva osporavaju način uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška po službenoj dužnosti, a ne po zahtjevu zainteresiranog lica. U vezi s tim, Ustavni sud naglašava da način izbora evidencije nekretnina

spada u polje slobodne procjene koje uživa zakonodavac. Tako je u svojoj Odluci broj U 5/12 Ustavni sud ukazao da izbor organizacione i institucionalne sheme evidentiranja nekretnina i prava na njima ne pokreće pitanje ustavnosti (vidi već citiranu Odluku broj U 5/12, st. 46. i 57).

36. Naime, na zakonodavcu je obaveza da imajući u vidu prilike u društvu, koje najbolje poznaje, odabere način na koji će najefikasnije i najsvrsishodnije realizirati proces evidentiranja nekretnina u zemljišne knjige, a što je posao od javnog interesa. Pri tome, svakako treba imati u vidu da je postupak uspostavljanja zemljišnih knjiga, kao i evidencija nekretnina u zemljišne knjige veoma obiman i važan posao u kojem aktivnu ulogu mora preuzeti i država, zbog čega je zakonodavac i propisao postupanje po službenog dužnosti. Ukoliko bi navedeni postupak počivao samo na zahtjevu zainteresiranog lica, bez postupanja po službenog dužnosti, on se ne bi mogao efikasno provesti i okončati. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, način uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška po službenog dužnosti ni u kom slučaju ne pokreće pitanje kršenja prava na imovinu budući da predstavlja razumnu mjeru koja ima legitiman cilj (efikasnost postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška).

b) U odnosu na član 67. osporenog zakona

37. Odredba člana 67. osporenog zakona regulira pitanje najave postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška na način da zemljišnoknjižni ured javnim objavljivanjem najavljuje da predstoji uspostavljanje zemljišnoknjižnog uloška. U skladu s navedenom odredbom najava se vrši oglašavanjem na oglasnoj ploči suda i objavljivanjem u "Službenom glasniku BiH", "Službenim novinama Federacije BiH" i u najmanje dva dnevna lista koja se distribuiraju u Bosni i Hercegovini. Dalje, navedena odredba u stavu 3. taksativno propisuje šta tačno najava mora sadržavati. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da najava posebno mora sadržavati oznaku nekretnine, njen položaj, osobine i površinu prema podacima iz katastra, odnosno novog premjera, kao i oznaku vlasnika ukoliko je to poznato zemljišno-knjižnom uredu ili se može utvrditi. Također, najava sadrži i rokove za prijavu prava na nekretnini. Ustavni sud primjećuje da je taj rok 60 dana od dana najave, ali na zahtjev lica koje tvrdi da može zahtijevati određeno pravo na nekretnini taj rok se može produžiti najmanje za 90 narednih dana radi pribavljanja odgovarajućih dokaza.

38. Zatim se stavom 4. člana 67. osporenog zakona propisuje da lica koja nisu bila u mogućnosti saznati za najavu postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška imaju pravo da u roku od 60 dana od dana saznanja za postupak uspostavljanja, odnosno godinu dana od početka postupka uspostavljanja, prijave svoje vlasništvo ili neko drugo pravo na nekretnini. Protekom navedenih rokova, zemljišnoknjižni ured vrši uspostavljanje zemljišnoknjižnog stanja na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. osporenog zakona (stav 5. člana 67. osporenog zakona).

39. Ustavni sud primjećuje da podnosioci zahtjeva posebno osporavaju javno oglašavanje postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška ukazujući da se pozivi ne dostavljaju lično pojedincima, što može dovesti do kršenja njihovog prava na imovinu ukoliko putem javnog oglašavanja ne saznaju za ovaj postupak. Očigledna je namjera zakonodavca da ovom odredbom putem javnog objavljivanja obuhvati sva lica koja su imali prava na nekretninama koje se evidentiraju, te da ih pozove da se prijave za aktivno učestvovanje u postupku uspostavljanja zemljišno-knjižnog uloška. Dakle, upravo suprotno navodima podnosioca zahtjeva, odredbom člana 67. osporenog zakona omogućava se upoznavanje svih zainteresiranih s otpočinjanjem procesa uspostavljanja zemljišno-knjižnog uloška, imajući pri tome u vidu da je veliki broj lica napustio svoja predratna

prebivališta. Stoga, zakonodavac propisuje javno oglašavanje i putem dnevnih listova koji se distribuiraju na području cijele Bosne i Hercegovine, kao i putem "Službenog glasnika BiH", a sve s ciljem da se obuhvate lica koja polažu određena prava na nekretninama koje su predmet upisa u zemljišnu knjigu. Slijedom navedenog, proizlazi da je zakonodavac citiranom odredbom, imajući u vidu prilike u Federaciji BiH, preduzeo razumne mjere da osigura da se u ovaj postupak uključe lica koja polažu bilo koje pravo na nekretninama koje se upisuju u zemljišnu knjigu. Dakle, cilj navedene odredbe je informirati zainteresirana lica, tj. imaoce prava na nekretninama o otpočinjanju postupka uspostavljanja upisa u zemljišne knjige, a ne spriječiti njihovo učešće u ovom postupku.

40. Ustavni sud podsjeća da se gotovo istim pitanjem bavio u svojoj Odluci broj U 5/12 u kojoj je povodom javnog oglašavanja o postupku evidentiranja nekretnina u katastar naveo da je zakonodavac propisao da ovaj postupak mora biti javan kako bi omogućio svima koji imaju ili polažu pravo na imovinu koja je predmet osporenog zakona da u tom postupku učestvuju. Dalje je Ustavni sud naglasio da je način osiguranja javnosti također nešto što zakonodavac bira svojom diskreционom voljom. S obzirom na navedeno, Ustavni sud je u toj odluci naglasio da način obavještanja javnosti o otpočinjanju postupka evidentiranja nekretnina i prava na njima, kako je propisano u članu 40. stav 3. tačka a) Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske, ne pokreće ustavno pitanje zaštite prava na imovinu (vidi već citiranu Odluku broj U 5/12, stav 47).

41. Dalje, Ustavni sud smatra da ni rokovi za prijavu za učestvovanje u ovom postupku, kao ni rokovi za naknadnu prijavu, koji su propisani odredbom člana 67. osporenog zakona, nisu nerazumni, prekratki, već zainteresiranim licima ostavljaju dovoljno vremena da se prijave za učešće u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Ustavni sud zapaža da nakon proteka rokova iz odredbe člana 67. osporenog zakona, zemljišno-knjižni ured vrši uspostavljanje zemljišno-knjižnog uloška na osnovu postojećih dokaza u skladu sa članom 64. osporenog zakona koji propisuje načelo službene provjere podataka i istraživanje činjenica. Dakle, uspostavljanje zemljišno-knjižnog uloška se ne vrši samo na osnovu katastarskih podataka i faktičkog stanja već i na osnovu svih drugih relevantnih dokaza, kako je propisano odredbom člana 64. osporenog zakona. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 68. osporenog zakona, koju podnosioci zahtjeva nisu osporili, propisano da nakon proteka rokova iz člana 67. zainteresirano lice može svoja prava ostvariti u redovnom sudskom postupku. Iz navedenog proizlazi da i nakon proteka rokova propisanih osporenim zakonom zainteresiranim licima je omogućeno pokretanje sudskih postupaka pred redovnim sudovima s ciljem dokazivanja i zaštite svojih individualnih imovinskih prava čiji ishod će biti relevantan i za upise u zemljišnu knjigu, bez obzira kakav je bio upis u skladu s osporenim zakonom.

42. Imajući u vidu sve navedeno, kao i praksu Ustavnog suda zauzetu u Odluci broj U 5/12, Ustavni sud smatra da odredba člana 67. osporenog zakona, sama po sebi, *in abstracto*, ni u kom slučaju ne pokreće ustavno pitanje zaštite prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

c) U odnosu na čl. 70. i 71. osporenog zakona

43. Članom 70. osporenog zakona se regulira šta može biti predmet žalbe u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. U vezi s tim, proizlazi da u skladu s navedenom odredbom predmet žalbe može samo biti zahtjev zainteresiranog lica da zemljišnoknjižni ured izvrši zabilježbu protiv tačnosti zemljišne knjige ili da preduzme brisanje.

44. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac ovom odredbom odredio granice žalbe, što je svakako u okviru diskrecionog prava zakonodavca. Dakle, u ovom postupku zakonodavac je žalbu ograničio na zabilježbu protiv tačnosti i brisanje upisa. Prema mišljenju Ustavnog suda, *ratio* navedene odredbe je u efikasnosti vođenja ovog postupka na način da se svi sporovi oko samog prava na nekretninama vode u postupcima pred redovnim sudovima u smislu drugih relevantnih zakona, u kojima se može dokazivati da lice polaže određeno pravo na nekretnini te da se, zavisno od ishoda tog postupka, vrše odgovarajući upisi u zemljišnim knjigama. Prema tome, cilj osporenog zakona je da se postupak uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška provede na što efikasniji način. Prema navedenom, Ustavni sud smatra da se ovom odredbom ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

45. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se odredbom člana 71. osporenog zakona regulira obavještanje poznatih lica o uspostavljanju zemljišnoknjižnog uloška i njihovoj obavezni da u vezi s tim zemljišnoknjižnom uredu dostave neophodne podatke i dokaze o nekretninama u subjektivnom roku od 60 dana i objektivnom roku od jedne godine. Navedeno obavještenje, u smislu navedene odredbe, sadrži podatke o nekretninama i formulaciju planiranog upisa u zemljišne knjige. Zatim, navedeno obavještenje se šalje poznatim učesnicima, a pored toga se vrši javno obavještanje (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija). Ukoliko u subjektivnom odnosno objektivnom roku koji je propisan navedenom odredbom bude podnesen prigovor protiv namjeravanog upisa, taj prigovor se upisuje u zemljišnu knjigu kao činjenica da je prigovor podnesen protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa.

46. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud smatra da ona ne pokreće pitanje u smislu kršenja prava na imovinu kako u pogledu obavještanja zainteresiranih lica tako i u pogledu prigovora protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu. Štaviše, navedenom odredbom osporenog zakona se upravo štite interesi zainteresiranih lica koja su poznata tako što im se obavještenje dostavlja lično, a pored toga vrši se i javno obavještanje (u mjesnoj zajednici, naseljenom mjestu, katastarskoj općini i putem javnih medija). Dalje, iz navedene odredbe proizlazi da se štite i interesi podnosioca prigovora protiv namjeravanog upisa u zemljišnu knjigu (koji se podnosi zemljišnoknjižnom uredu koji vrši upis u zemljišnu knjigu) tako što se u korist podnosioca prigovora u zemljišnu knjigu upisuje činjenica da je podnesen prigovor protiv tačnosti zemljišnoknjižnog upisa koji će na taj način biti vidljiv za sva lica koja vrše uvid u zemljišnu knjigu i namjeravaju preduzeti određene pravne radnje u odnosu na određenu nekretninu. Pri tome, Ustavni sud ukazuje da u smislu navedene odredbe prigovor nema karakter pravnog sredstva povodom kojeg se provodi odgovarajući postupak, već ovaj prigovor ima samo karakter zabilježbe kojom se osporava tačnost sadržine zemljišne knjige. Međutim, to ne znači da lica koja smatraju da je upis u zemljišne knjige pogrešan ne mogu to svoje pravo ostvariti u parničnom postupku pred nadležnim sudom u skladu s relevantnim zakonom. Stoga, proizlazi da se i ovom odredbom ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

47. Odredbom člana 72. osporenog zakona regulira se pitanje postavljanja privremenog zastupnika licu čije je prebivalište ili boravište nepoznato i koje se nije prijavilo za učešće u postupku uspostavljanja po službenoj dužnosti. Stavom 2. navedene odredbe se propisuje da se u slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica postavlja privremeni zastupnik

sa liste predložene od udruženja izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili ombudsmena Federacije BiH.

48. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, zakonodavac ovom odredbom nastoji zaštititi imovinske interese svih lica čije je prebivalište ili boravište nepoznato, odnosno lica koja se nisu prijavila za učešće u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška. Navedeno zakonodavac postiže postavljanjem privremenog zastupnika koji ima ulogu da zaštiti imovinske interese licima s nepoznatim prebivalištem/boravištem. Ustavni sud smatra da ovakvo zakonsko rješenje nije na štetu imalaca prava na nekretninama, već, upravo suprotno, nastojanje zakonodavca da se i na taj način licima koja ne učestvuju u postupku pruži zaštita postavljanjem privremenog zastupnika koji će u postupku štiti njihove interese. Dalje, stavom 2. člana 72. osporenog zakona zakonodavac daje poseban značaj izbjeglicama i raseljenim licima. Iz navedene odredbe, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, ni na koji način se ne može zaključiti da zemljišnoknjižni referent utvrđuje status izbjeglica i raseljenih lica. Naime, postupak utvrđivanja statusa izbjeglice i raseljenog lica je predmet drugih postupaka pred drugim nadležnim organima u skladu s drugim relevantnim zakonima. Stoga, posmatrajući ovu odredbu *in abstracto*, proizlazi da ona ni na koji način ne pokreće ustavno pitanje kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Međutim, Ustavni sud naglašava da se svakako u nekoj konkretnoj situaciji (*in concreto*) može pojaviti pitanje adekvatnog zastupanja, a što bi onda vodilo nekom drugom postupku u kojem bi se utvrđivale relevantne okolnosti u vezi s tim.

Navodi o neustavnosti člana 76. osporenog zakona u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije

49. U okviru prava na pravično suđenje, pored odredbe člana 76. osporenog zakona, podnosioci zahtjeva ukazuju da u osporenom zakonu ne postoje nikakvi posebni rokovi za otpočinjanje procesa uspostavljanja nove zemljišne knjige ili zamjene zemljišne knjige, kao i da se onemogućava učešće zainteresiranim licima u uspostavljanju zemljišnoknjižnog uloška, već da se s građanima komunicira putem medijskog prostora što dovodi po povrede pravne sigurnosti i prava na pristup sudu. Dakle, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, osporeni zakon ima namjeru da građane onemogućući u ostvarivanju sudske zaštite koja je vezana za zakonske rokove. Također smatra da pravnu sigurnost ugrožava i činjenica da se faktičko stanje prioritarno uzima u obzir kod uspostavljanja ili zamjene zemljišne knjige.

50. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da prema praksi Evropskog i Ustavnog suda postupak uknjižbe prava vlasništva ulazi u okvir zaštite člana 6. stav 1. Evropske konvencije i da je "nesporno da se u ovim postupcima moraju primijeniti sve garancije prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije" (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2706/06 od 14. oktobra 2008. godine, st. 19-23, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 99/08).

51. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je u član 6. stav 1. Evropske konvencije ugrađeno "pravo na sud", a da je jedan vid tog prava i pravo na pristup, tj. pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima. Međutim, prema praksi Evropskog suda, to pravo nije apsolutno, ono može podlijegati ograničenjima koja moraju biti razumna odnosno slijediti legitimne ciljeve (vidi *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Lončar protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 25. februara 2014. godine, st. 37. i 38).

52. Ustavni sud zapaža da u okviru prava na pravično suđenje podnosioci zahtjeva ukazuju na odredbu člana 76. osporenog zakona koja regulira pitanje podnošenja žalbe protiv odluke zemljišnoknjižnog referenta, osim u slučajevima pogrešnog upisa iz člana 60. st. 1. i 2. osporenog zakona. Tako je propisano da se žalba podnosi u roku od 15 dana od dana prijema odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe. Navedenom odredbom je propisano da o žalbi odlučuje nadležni sud u žalbenom postupku prema odredbama Zakona o parničnom postupku.

53. Razmatrajući navedenu odredbu, Ustavni sud zapaža da je citiranom odredbom propisano da se žalba ne može podnijeti protiv pogrešnog upisa. Dakle, zakonodavac je navedenom odredbom osporenog zakona utvrdio granice odnosno obim žalbe, što predstavlja legitiman cilj i u okviru je diskrecionog prava zakonodavca u pogledu uređivanja postupka po žalbi i obima žalbe. Iz navedenog proizlazi da je zakonodavac odredbom člana 76. ograničio pravo na žalbu, ali da takvo ograničenje ne djeluje nerazumno i proizvoljno imajući u vidu prirodu postupka i zahtjev za efikasnošću tog postupka. Ustavni sud ponavlja da to ne znači da lica koja smatraju da je upis u zemljišne knjige pogrešan ne mogu to svoje pravo ostvariti u parničnom postupku pred nadležnim sudom u skladu s relevantnim zakonom, tvrdeći da je stvarno stanje drugačije od onog kako je evidentirano u zemljišne knjige u smislu osporenog zakona, s obzirom na to da osporeni zakon ne isključuje podnošenje tužbe, tj. sudske zaštitu u ovakvim slučajevima.

54. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se navedenom odredbom propisuje da se žalba može podnijeti i kod zemljišnoknjižnog ureda koji je obavezan da žalbu bez odlaganja prosljedi nadležnom sudu. Također je propisano da o žalbi u žalbenom postupku odlučuje nadležni sud prema propisima Zakona o parničnom postupku. Dakle, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, ovom odredbom je propisana dvostepenost postupka (žalba protiv odluke ili radnje zemljišnoknjižnog referenta) u granicama kako je to odlučio zakonodavac, a što je u okviru njegovog polja slobodne procjene. Dalje, Ustavni sud zapaža da je ovom odredbom propisano i ko odlučuje o podnesenoj žalbi, zbog čega su navodi podnosioca zahtjeva i u ovom pogledu neosnovani. Sve navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, predstavlja razumne mjere koje je zakonodavac propisao imajući u vidu prirodu predmetnog postupka.

55. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o tome da osporeni zakon ne propisuje tačan rok otpočinjanja postupka uspostavljanja zemljišnoknjižnog uloška, Ustavni sud naglašava da se tačan datum otpočinjanja postupka evidentiranjem, odnosno uspostavljanjem zemljišnoknjižnog uloška za svako pojedino područje u Federaciji BiH objavljuje kako je to propisano odredbom člana 67. osporenog zakona (javnim oglašavanjem). Dakle, prilikom javnog objavljivanja u najavi zemljišnoknjižni ured navodi tačan datum otpočinjanja upisa u zemljišne knjige za pojedino područje na kojem se nalaze nekretnine koje će biti predmet upisa, u čemu Ustavni sud ne vidi bilo kakvu proizvoljnost.

56. Ustavni sud također ne može zaključiti da se odredbama osporenog zakona na koje su ukazali podnosioci zahtjeva na bilo koji način pokreće pitanje povrede prava na pristup sudu i pravne sigurnosti. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, zakonodavac je u smislu navedenih odredbi preduzeo razumne mjere s ciljem uspostavljanja zemljišno-knjižnog uloška i evidencije nekretnina, te njihovom primjenom zainteresirana lica ni na koji način nisu lišena prava na pristup sudu, niti je povrijeđeno načelo pravne sigurnosti u smislu zaštite njihovih imovinskih prava. Prema mišljenju Ustavnog suda, zakonodavac je preduzeo zadovoljavajuće i razumne mjere da osigura učešće imalaca prava na nekretninama u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog

uloška (javno objavljivanje, privremeni zastupnik, mogućnost produženja rokova za prijavu, razumni rokovi za prijavu, pravo na pokretanje sudskih postupaka, prigovor protiv tačnosti upisa, žalba i sl.) a da, pri tome, osigura i ostvarivanje javnog interesa koji se ogleda u efikasnosti ovog postupka. Pri tome, Ustavni sud zapaža da se u skladu s osporenim zakonom evidencija nekretnina ne vrši samo na osnovu faktičkog stanja, kako navode podnosioci zahtjeva, već na osnovu svih relevantnih dokaza i činjenica u smislu člana 64. osporenog zakona. Također, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, odredbe osporenog zakona na koje ukazuju podnosioci zahtjeva predstavljaju "zakon" u smislu Evropske konvencije budući da su jasne, nedvosmislene i transparentne, te da u skladu s njima zainteresirano lice može da definiira i odredi svoje ponašanje.

57. Pored navedenog, Ustavni sud naglašava da je svjestan činjenice da prilikom primjene osporenog zakona u smislu uspostavljanja zemljišnoknjižnog uložka može doći do grešaka kojima se dovodi u pitanje poštovanje imovinskih prava zainteresiranim licima. Međutim, Ustavni sud naglašava da se u tom slučaju radi o konkretnoj pravnoj situaciji za koju je nadležan redovan sud prema drugim relevantnim zakonima, te da od ishoda tog postupka zavisi i konačan upis u zemljišne knjige, bez obzira kakvo je stanje bilo upisano prema osporenom zakonu. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje i na odredbu člana 60. stav 4. osporenog zakona prema kojoj se ispravka zemljišne knjige vrši, pored odobrenja upisanog lica, i na osnovu sudske odluke. Prema tome, Ustavni sud zapaža da u postojećem pravnom poretku postoje mehanizmi zaštite vlasničkih i drugih prava na nekretninama koji se mogu ostvariti u drugim postupcima u skladu s relevantnim zakonima. U prilog navedenom je i pozivanje podnosioca zahtjeva na individualne slučajeve iz prakse Ustavnog suda i Evropskog suda u kojima se raspravljalo o konkretnim pravnim situacijama koje su bile predmet redovnih sudskih ili drugih postupaka, a koji su se kasnije našli i pred Ustavnim i Evropskim sudom.

58. Slijedom navedenog, proizlazi da u navodima podnosioca zahtjeva nema ništa što pokreće pitanje ustavnosti u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

U odnosu na član 13. Evropske konvencije

59. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da je ovo pravo akcesorne prirode, te kako je Ustavni sud već utvrdio da osporene odredbe Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ne pokreću pitanje kršenja prava na imovinu i prava na pravično suđenje proizlazi da osporene odredbe ne pokreću ni pitanje kršenja odredbe člana 13. Evropske konvencije.

U odnosu na pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije

60. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, iako podnosioci zahtjeva nisu eksplicitno naveli, proizlazi da ovo pravo podnosioci zahtjeva dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na imovinu. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da postoji diskriminacija ako rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim pozicijama i ako taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje. Da bi bio opravdan, tretman mora težiti zakonitom cilju, te mora postojati razuman odnos proporcionalnosti između korištenih sredstava i cilja koji se treba ostvariti (vidi Evropski sud, *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. juna 1979. godine, serija A, broj 31, st. 32. i 33). Ustavni sud zapaža da podnosioci zahtjeva ukazuju na kršenje ovog prava u vezi s odredbom člana 72. stav 2. kojom se propisuje da se u

slučaju utvrđivanja prava izbjeglice ili raseljenog lica takvim licima postavlja privremeni zastupnik sa liste koja je predložena od strane udruženja izbjeglica i raseljenih lica sa odnosnog područja, od CRPC-a ili od ombudsmena Federacije BiH. Razmatrajući navedenu odredbu, prema mišljenju Ustavnog suda, suprotno navodima podnosioca zahtjeva, ne može se zaključiti da se navedenom odredbom daje ovlaštenje zemljišnoknjižnom referentu da u ovom postupku utvrđuje status izbjeglice ili raseljenog lica. Navedeno pitanje je, kako je to već ranije istaknuto, regulirano odredbama drugih zakona i ne ostvaruje se u ovom postupku. U ovom postupku, odnosno odredbom člana 72. stav 2. osporenog zakona želi se posebno zaštititi ova kategorija stanovništva postavljanjem privremenih zastupnika od strane relevantnih udruženja odnosno organa koji se bave pitanjem raseljenih lica i izbjeglica, a kako bi se tim licima osigurala što bolja zaštita imovinskih prava. U navedenom Ustavni sud ne vidi bilo kakvu diskriminaciju budući da se odredba člana 72. stav 2. odnosi na sve izbjeglice i raseljena lica s kojima se u postupku koji se vodi po osporenom zakonu postupa jednako, a ne različit. Dakle, cilj navedene odredbe je zaštita njihovih imovinskih prava u postupku uspostavljanja zemljišnoknjižnog uložka, a ne bilo kakva diskriminacija. Stoga slijedi da su navodi podnosioca zahtjeva u pogledu kršenja prava na nediskriminaciju neosnovani.

U odnosu na navode o državnoj imovini

61. Podnosioci zahtjeva ukazuju da Bosna i Hercegovina nikada nije donijela Zakon o državnoj imovini, te da osporeni zakon omogućava da imovina, koja je nekada bila vlasništvo bivše SFRJ odnosno bivše Socijalističke republike BiH, bude nezakonito proknjižena na bazi podataka faktičkog stanja. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da osporeni zakon ni na koji način ne prejudicira donošenje Zakona o državnoj imovini, već samo vrši uspostavljanje zemljišnoknjižnih uložaka na način da se u zemljišne knjige evidentiraju nekretnine i imaoci prava na tim nekretninama na području Federacije BiH. Pitanje državne imovine će u svakom slučaju biti predmet detaljnije i sveobuhvatnije elaboracije u Zakonu o državnoj imovini koji još uvijek nije donesen. Pri tome, Ustavni sud naglašava da je donošenje navedenog zakona obaveza zakonodavca, te da u tom pravcu Ustavni sud ne može davati bilo kakve smjernice zakonodavcu. Dalje, Ustavni sud smatra da osporeni zakon, kao ni upisi u zemljišnu knjigu koji se vrše u skladu s njim, ni u kom slučaju neće predstavljati prepreku za reguliranje pitanja državne imovine na način kako to bude propisano Zakonom o državnoj imovini koji će u tom pogledu dati relevantne smjernice. Ustavni sud ukazuje da nedonošenje Zakona o državnoj imovini ni u kom slučaju nije bilo prepreka ni za donošenje Zakona o premjeru i katastru Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 6/12) i evidencijama nekretnina koje su izvršene u skladu s tim zakonom. Slijedom navedenog, proizlazi da se osporenim zakonom ne pokreće bilo kakvo pitanje državne imovine koja će biti predmet posebnog zakona, zbog čega su ovi navodi podnosioca zahtjeva neosnovani.

U odnosu na navode o međuentitetskoj liniji razgraničenja

62. Podnosioci zahtjeva smatraju da osporeni zakon nije uvažio činjenicu da pojedine katastarske općine ulaze u međuentitetsku liniju razgraničenja, odnosno da se jedan dio katastarske općine nalazi pod jurisdikcijom drugog entiteta, u konkretnom slučaju Republike Srpske, a u skladu s osporenim zakonom zemljišna knjiga se uspostavlja za cijelu katastarsku općinu. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je pitanje međuentitetske linije razgraničenja predmet Aneksa 2 Dejtonskog mirovnog sporazuma kojim je propisano osnivanje zajedničke komisije koja će se baviti pitanjem uspostavljanja međuentitetske linije razgraničenja. Stoga, slijedi da osporeni

7. Ustavni sud podsjeća da je svojom Odlukom broj U 2/17 od 1. lipnja 2017. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće. Također, prema članku 72. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obvezujuće odluke Ustavnog suda dužna je poštovati svaka fizička i pravna osoba, a prema stavku (2) istog članka, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj U 2/17, na osnovu člana VI/3a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57 stav (3), člana 61 st. (5) i (6) i člana 72 stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Мирсад Ћеман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник
Маргарита Џаца Николовска, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 31. маја 2018. године донио је

РЈЕШЕЊЕ

Утврђује се да Народна скупштина Републике Српске није извршила Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број У 2/17 од 1. јуна 2017. године.

Утврђује се да одредба члана 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) престаје да важи наредног дана од дана објављивања овог рјешења у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине".

У складу са чланом 72 став (6) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, ово рјешење доставља се Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Рјешење објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Уставни суд Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд) Одлуком број У 2/17 од 1. јуна 2017. године усвојио је захтјев Окружног суда у Бањалуци (судија Милан Благојевић) за оцјену уставности члана 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14). Предметном одлуком је утврђено да члан 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) није у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те је наложено Народној скупштини Републике Српске да, у складу са чланом 61 став (4) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, најкасније у року од шест мјесеци од објављивања ове одлуке у "Службеном гласнику Босне и

Херцеговине" усагласи члан 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Такође, предметном одлуком је наложено Народној скупштини Републике Српске да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року из претходног става обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама предузетим с циљем извршења ове одлуке.

2. Одлука Уставног суда број У 2/17 од 1. јуна 2017. године објављена је у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 43/17 од 16. јуна 2017. године, од када је Народној скупштини Републике Српске почео тећи рок од шест мјесеци за усклађивање одредбе члана 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

3. Уставни суд констатује да је рок за извршење Одлуке број У 2/17 од 1. јуна 2017. године Народној скупштини Републике Српске истекао 16. децембра 2017. године.

4. Народна скупштина Републике Српске није у остављеном року доставила обавјештење о извршењу предметне одлуке. С обзиром на то, Уставни суд је дописом од 22. децембра 2017. године затражио од Народне скупштине Републике Српске да достави обавјештење о извршењу Одлуке број У 2/17 од 1. јуна 2017. године, те да уз обавјештење достави одговарајуће доказе који потврђују спровођење предметне одлуке Уставног суда.

5. Народна скупштина Републике Српске ни у накнадно остављеном року није доставила Уставном суду тражено обавјештење.

6. Имајући у виду наведено, као и на основу увида у одлуке Народне скупштине Републике Српске објављене у "Службеном гласнику Републике Српске", Уставни суд је закључио да Народна скупштина Републике Српске није у остављеном року ускладила одредбе члана 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) са Уставом Босне и Херцеговине.

7. Уставни суд подсјећа да је својом одлуком број У 2/17 од 1. јуна 2017. године одредио начин и рок за извршење одлуке. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће. Такође, према члану 72 став (1) Правила Уставног суда, коначне и обавезујуће одлуке Уставног суда дужно је да поштује свако физичко и правно лице, а према ставу (2) истог члана, сви органи власти су дужни да у оквиру својих надлежности утврђених Уставом и законом спроводе одлуке Уставног суда.

Председник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj U 2/17, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (3), člana 61. st. (5) i (6) i člana 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Мирсад Ћеман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник

Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija
na sjednici održanoj 31. maja 2018. godine donio je

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Narodna skupština Republike Srpske nije izvršila Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 2/17 od 1. juna 2017. godine.

Utvrđuje se da odredba člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) prestaje da važi narednog dana od dana objavljivanja ovog rješenja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

U skladu sa članom 72. stav (6) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovo rješenje dostavlja se Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.

Rješenje objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

1. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) Odlukom broj U 2/17 od 1. juna 2017. godine usvojio je zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević) za ocjenu ustavnosti člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14). Predmetnom odlukom je utvrđeno da član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te je naloženo Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa članom 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usaglasi član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Također, predmetnom odlukom je naloženo Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa članom 72.

stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama preduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

2. Odluka Ustavnog suda broj U 2/17 od 1. juna 2017. godine objavljena je u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 43/17 od 16. juna 2017. godine, od kada je Narodnoj skupštini Republike Srpske počeo teći rok od šest mjeseci za usklađivanje odredbe člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

3. Ustavni sud konstatira da je rok za izvršenje Odluke broj U 2/17 od 1. juna 2017. godine Narodnoj skupštini Republike Srpske istekao 16. decembra 2017. godine.

4. Narodna skupština Republike Srpske nije u ostavljenom roku dostavila obavještenje o izvršenju predmetne odluke. S obzirom na to, Ustavni sud je dopisom od 22. decembra 2017. godine zatražio od Narodne skupštine Republike Srpske da dostavi obavještenje o izvršenju Odluke broj U 2/17 od 1. juna 2017. godine, te da uz obavještenje dostavi odgovarajuće dokaze koji potvrđuju provođenje predmetne odluke Ustavnog suda.

5. Narodna skupština Republike Srpske ni u naknadno ostavljenom roku nije dostavila Ustavnom sudu traženo obavještenje.

6. Imajući u vidu navedeno, kao i na osnovu uvida u odluke Narodne skupštine Republike Srpske objavljene u "Službenom glasniku Republike Srpske", Ustavni sud je zaključio da Narodna skupština Republike Srpske nije u ostavljenom roku uskladila odredbe člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

7. Ustavni sud podsjeća da je svojom odlukom broj U 2/17 od 1. juna 2017. godine odredio način i rok za izvršenje odluke. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće. Također, prema članu 72. stav (1) Pravila Ustavnog suda, konačne i obavezujuće odluke Ustavnog suda dužno je poštovati svako fizičko i pravno lice, a prema stavu (2) istog člana, svi organi vlasti su dužni u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom provoditi odluke Ustavnog suda.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

KAZALO

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

646 Rješenje o imenovanju direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

Rješenje o imenovanju direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (srpski jezik)

Rješenje o imenovanju direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

647 Rješenje o razrješenju direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

Rješenje o razrješenju direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (srpski jezik)

Rješenje o razrješenju direktora Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

**POVJERENSTVO ZA OČUVANJE
NACIONALNIH SPOMENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

648 Pravilnik o kriterijima vrednovanja dobara, podjeli po predmetu pravne zaštite i postupku kategorizacije nacionalnih spomenika (hrvatski jezik)

Pravilnik o kriterijumima vredovanja dobara, podjeli po predmetu pravne zaštite i postupku kategorizacije nacionalnih spomenika (srpski jezik)

Pravilnik o kriterijima vrednovanja dobara, podjeli po predmetu pravne zaštite i postupku kategorizacije nacionalnih spomenika (bosanski jezik)

**1 INSTITUT ZA NESTALE OSOBE
BOSNE I HERCEGOVINE**

649 Odluka o dopuni Odluke o imenovanju članova Kolegija direktora Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine broj 05/1-02-1-1769/17 od 19.09.2017. godine (hrvatski jezik)

Odluka o dopuni Odluke o imenovanju članova Kolegijuma direktora Instituta za nestala lica Bosne i Hercegovine broj 05/1-02-1-1769/17 od 19.09.2017. godine (srpski jezik)

Odluka o dopuni Odluke o imenovanju članova Kolegija direktora Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine broj 05/1-02-1-1769/17 od 19.09.2017. godine (bosanski jezik)

**2 USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE**

650 Odluka broj U 7/18 (hrvatski jezik)

Odluka broj U 7/18 (srpski jezik)

Odluka broj U 7/18 (bosanski jezik)

651 Rješenje broj U 2/17 (hrvatski jezik)

Rješenje broj U 2/17 (srpski jezik)

Rješenje broj U 2/17 (bosanski jezik)

2

5

8

10

10

11

11

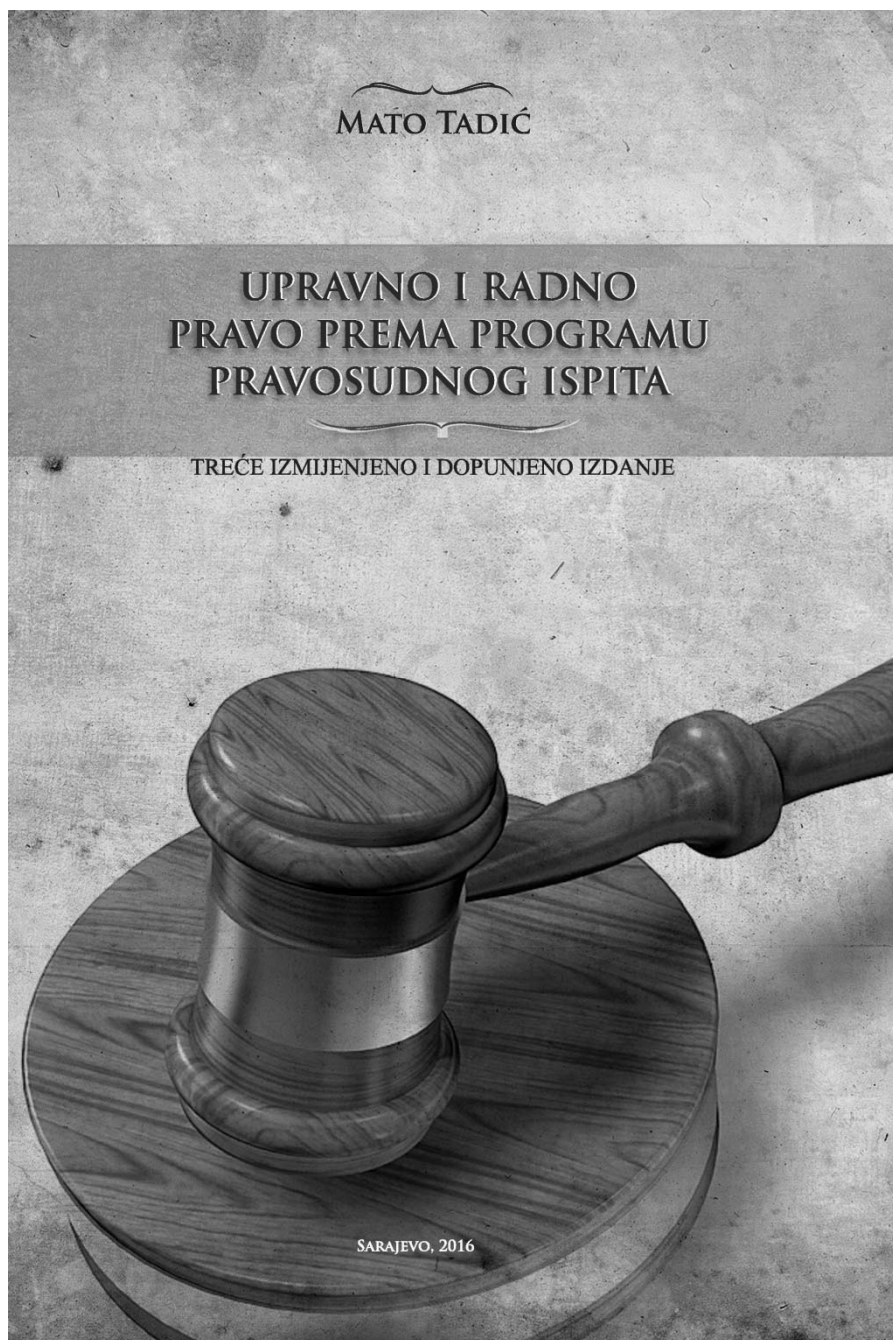
22

33

44

45

45

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: "Unioninvestplastika" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Jasmin Muminović - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2018. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 240,00 KM